

Καραγεώργου Ελένη - Μπαρμπάτσης Ιωάννης

**«Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών
Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας»**

Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα e-bug

Δεκέμβριος 2010

Στη βιβλιοθήκη
 του Τεχνολογικού
 Σχολείου Ελλάδας

Οι υπαρχείς

 Karageworgis Ελένη Μαρτίου

**«Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών
Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας»**

Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα e-bug

ISBN 978-960-93-2675-9

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: «Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών
Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας» Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα e-bug
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: Ελένη Καραγεώργου - Ιωάννης Μπαρμπάτης
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Καραγεώργου - Ιωάννης Μπαρμπάτης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Εκδόσεις Μαυρίδη

Καραγεώργου Ελένη - Μπαρμπάτσης Ιωάννης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

«Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας»

Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα e-bug

Δεκέμβριος 2010

Ευχαριστούμε θερμά όσους βοήθησαν να γίνει αυτό το βιβλίο!

Καραγεώργου Ελενη: Γεννήθηκε στη Λαμία. Σπούδασε Φυσική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Παιδαγωγικά στην Παιδαγωγική Ακαδημία Λαμίας. Φοίτησε στο Διδασκαλείο Δημήτρης Γληνός και πήρε το Πτυχίο της Εξομοίωσης από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Έκανε τις μεταπτυχιακές σπουδές της στο ΕΑΠ στον τομέα «Σπουδές στην Εκπαίδευση» και ολοκλήρωσε το τμήμα ΠΕΣΥΠ της ΑΣΠΑΙΤΕ. Εργάζεται ως Σχολική Σύμβουλος στην Καρδίτσα.

Διεύθυνση: Παπαθανασίου 29, Τ.Κ. 35100, Λαμία, τηλ.: 2231050516 και 6932594431, e-mail: elenkarag@sch.gr

Μπαρμπάτσης Ιωάννης: Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε Παιδαγωγικά στην Παιδαγωγική Ακαδημία Λαμίας και Παιδαγωγική Ψυχολογία στο Τμήμα Φιλοσοφικής, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Φοίτησε στο Τμήμα Ειδικής Αγωγής του Διδασκαλείου Δημήτρης Γληνός, πήρε το Πτυχίο της Εξομοίωσης από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και ολοκλήρωσε το τμήμα ΠΕΣΥΠ της ΑΣΠΑΙΤΕ. Εργάζεται ως Προϊστάμενος και ως Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στο ΚΕΔΔΥ του Ν. Φωκίδας.

Διεύθυνση: Καλαπόδι Αταλάντης, Τ.Κ. 35200, τηλ.: 2233071107 και 6974183911, e-mail: gbarbat@yahoo.gr

Κριτικές απόψεις

Τα τελευταία είκοσι χρόνια γίνεται μία μεγάλη προσπάθεια από το Υπουργείο Παιδείας για εισαγωγή στα προγράμματα των σχολείων μας (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο) διαφόρων καινοτόμων προγραμμάτων. Ένα από τα καινοτόμα αυτά προγράμματα είναι και η Αγωγή Υγείας, που αποσκοπεί στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων και μέτρων που πληροφορούν τους μαθητές για θέματα υγείας και μέσω αυτών επιδιώκεται ο εθισμός στην υγιεινή διαβίωση. (Αξιοποίηση διδακτικών ενοτήτων, πρόσκληση ειδικών, ενημέρωση για κινδύνους που αφορούν την υγεία, την πρόληψη και άλλες δραστηριότητες).

Με τα προγράμματα Αγωγής Υγείας καλλιεργείται η υγειονομική παιδεία του πληθυσμού, όχι μόνο των μαθητών αλλά και των γονέων τους και της κοινωνίας συνολικά. Η σχέση της παιδείας με την υγεία επισημάνθηκε πολύ νωρίς και ευθύνεται σε σημαντικό βαθμό για την οικονομικοκοινωνική ιεράρχηση της νοσηρότητας και της θνησιμότητας στα περισσότερα νοσήματα.

Θεωρητικές ή και εμπειρικές ενδείξεις συνδέουν αρκετά νοσήματα και παθολογικές καταστάσεις, (καρκίνος, στεφανιαία νόσος, σακχαρώδης διαβήτης, αρτηριακή υπέρταση, ατυχήματα), με ποικίλες παραμέτρους της υγειονομικής παιδείας. Έτσι η υγειονομική παιδεία μπορεί να συμβάλει περισσότερο παρά η θεραπευτική ιατρική στην αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων.

Καινοτόμα προγράμματα υπάρχουν, χρόνος διαθέσιμος για την υλοποίηση τους υπάρχει, μέσω της Ευέλικτης Ζώνης και όχι μόνο, ιστοσελίδες με προγράμματα υπάρχουν, όπως για παράδειγμα η ιστοσελίδα www.edu.gr, που μελέτησαν οι συγγραφείς του παρόντος βιβλίου. Το ερώτημα που μπαίνει είναι: Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υλοποιήσουν αυτά τα προγράμματα; Από την πείρα μου ως Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, διαπίστωσα ότι πολύ λίγα προγράμματα υλοποιούνται. Οι

εκπαιδευτικοί, ιδιαίτερα οι παλιότεροι, είχαν μία αρνητική στάση, όχι μόνο απέναντι στα προγράμματα αυτά, αλλά και σε κάθε καινοτομία στην εκπαίδευση.

Είναι αλήθεια ότι για να μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί να ανταποκριθούν επαρκώς στην υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων πέρα από την αυτομόρφωση που μπορεί κανείς να έχει, πρέπει και η πολιτεία μέσω του Υπουργείου Παιδείας, να επιμορφώσει τους εκπαιδευτικούς όχι μόνο στα καινοτόμα αυτά προγράμματα, αλλά και στο επιστημονικό πεδίο της Συμβουλευτικής, στις Νέες Τεχνολογίες και την εφαρμογή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ο δάσκαλος είναι απαραίτητο στα νέα περιβάλλοντα μάθησης και της αλματώδους εξέλιξης της γνώσης, να ξεφύγει από τη στείρα μετάδοση γνώσεων και εκτός από καλός δάσκαλος να γίνει παιδαγωγός - ψυχολόγος και καλός σύμβουλος - επιψυχωτής με καλές διαπροσωπικές σχέσεις με τους μαθητές του.

Διαβάζοντας το παρόν βιβλίο, των εξαίρετων, πολύπειρων και πολλαπλά καταρτισμένων συναδέλφων Καραγεώργου Ελένης και Μπαρμπάτση Ιωάννη, με τίτλο: «Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας. Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα e-bug», διαπίστωσα ότι, τόσο στο θεωρητικό πρώτο μέρος, όσο και στη μελέτη - έρευνα δεύτερο μέρος, οι συγγραφείς δίνουν με σαφήνεια, περιεκτικότητα και επιστημονικότητα, στοιχεία τα οποία είναι χρήσιμα για όλους τους εκπαιδευτικούς, όχι μόνο στους νέους αλλά ιδιαίτερα στους παλιότερους που δέχονται το καινούριο με μεγάλη δυσκολία. Το πρωτότυπο και το ενδιαφέρον στο βιβλίο αυτό, όπως αναφέρουν και οι συγγραφείς, έγκειται στο ότι εμπλέκονται οι Νέες Τεχνολογίες και η Συμβουλευτική στην εκπαίδευση.

Το βιβλίο αυτό πρέπει να διαβαστεί από όλους τους εκπαιδευτικούς και από όλους όσους ενδιαφέρονται για την παιδεία μας. Πιστεύω ακόμη ότι τέτοια βιβλία αποτελούν ισχυρό κίνητρο για τη μελέτη των σχολικών δομών με νέους τρόπους και καινούριες προοπτικές.

Ελάτεια Φθιώτιδας, Σεπτέμβριος 2010

Βασίλειος Σακκάς

Επίτιμος Σχολικός Σύμβουλος

Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Για το ίδιο σύγγραμμα νεοδιόριστος δάσκαλος σημειώνει ανάμεσα σε άλλα: «Γίνεται προσπάθεια από τους συγγραφείς Καραγεώργου Ελένη και Μπαρμπάτση Ιωάννη, να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη σπουδαιότητα που έχει η ανάπτυξη προγραμμάτων Αγωγής Υγείας στο σχολείο. Επίσης

θα ήταν σημαντική παράλειψη και πραγματικά άδικο να μη γίνει αναφορά στον αναλυτικό όσο και παριστατικό τρόπο παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας και της απεικόνισης των δεδομένων. Τα συμπεράσματα ενθαρρύνουν τον εκπαιδευτικό να εφαρμόσει και ο ίδιος αντίστοιχες συμβουλευτικές παρεμβάσεις και προγράμματα, καθιστώντας τη μάθηση διασκεδαστική, ενδιαφέρουσα και βιωματική. Τέτοιες σκέψεις και ανάλογα κίνητρα για την χρησιμοποίηση της ιστοσελίδας www.e-bug.eu μου γεννήθηκαν όταν διάβασα το βιβλίο.»

Τρίκαλα, Σεπτέμβριος 2010

Χαράλαμπος Λιάσχος, Δάσκαλος ΠΕ 70

Επίσης για το παρόν βιβλίο η Λογοπεδικός Μαρία Φουντούκη μεταξύ των άλλων αναφέρει: «Το βιβλίο αυτό πραγματεύεται μία πολυδιάστατη προσέγγιση πάνω στον τομέα της εκπαίδευσης στην οποία εμπλέκονται οι επιστήμες της ψυχολογίας, της προληπτικής ιατρικής, της στατιστικής και των νέων τεχνολογιών. Κάνει λόγο για «ιδανική εκπαίδευση», όπου εκπαιδευτικοί και μαθητές θα γίνονται κοινωνοί μιας αρμονικής σχέσης μεταξύ τους, με γνώμονα το συναίσθημα. Πιο συγκεκριμένα ένας εκπαιδευτικός, που σκέφτεται και ενεργεί με την καρδιά είναι ικανός: να καλλιεργεί τη φαντασία των μαθητών με δημιουργικό τρόπο, να μην παραδίδει το μάθημα τυποποιημένα, να χρησιμοποιεί ενσυναισθητικά πρωτότυπες μεθόδους σε συνδυασμό με τις νέες τεχνολογίες. Στόχος των παραπάνω είναι να προκαλεί το ενδιαφέρον του μαθητή και κατ'έκταση να προσφέρει κίνητρα για περαιτέρω και πιο ουσιαστική εκμάθηση πραγμάτων και δεξιοτήτων που αργότερα θα του φανούν χρήσιμα στη ζωή του. Αυτό το είδος συναισθηματικής νοημοσύνης δρα καταλυτικά στο ήθος και στο χαρακτήρα του μαθητή. Με αποτέλεσμα, όταν θα φύγει από το σχολείο να έχει μεταμορφωθεί σε ολοκληρωμένη προσωπικότητα και σε ένα χαρισματικό άνθρωπο. Γιατί αυτό που θα του έχει μεταλαμπαδεύσει το εκπαιδευτικό σύστημα, θα τον καθιστά ικανό να είναι κοινωνικός, να επηρεάζει τους άλλους, να τους κατανοεί, να είναι συμπονετικός και να βρίσκει λύσεις σε οποιοδήποτε πρόβλημα. Τέλος, το βιβλίο αυτό, των Καραγιώργου Ελένης και Μπαρμπάτση Ιωάννη, «Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας. Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα e-bug», εστιάζει πάνω στη συναισθηματική νοημοσύνη και στη σημασία που αυτή έχει για την παιδεία και κατά συνέπεια για την κοινωνία και προτείνει τρόπους, νέες τεχνολογίες, προληπτικές μεθόδους αγωγής υγείας, οι οποίες αν γίνουν αποδεκτές και χρησιμοποιηθούν ευρέως, θα οδηγήσουν σε μία ζωή γεμάτη ποιότητα και ανθρωπιά.»

Λαμία, Οκτώβριος 2010

Μαρία Φουντούκη, Λογοπεδικός ΠΕ 21

Περιεχόμενα

Κριτικές απόψεις.....	7
Πρόλογος.....	13
Εισαγωγή.....	17

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Θεωρητικό Πλαίσιο	
1.1 Το νέο ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ.....	23
1.2 Καινοτομίες στην Εκπαίδευση.....	25
1.2.1 Ορισμός Καινοτομίας.....	25
1.2.2 Προαιρετικά Καινοτόμα Προγράμματα.....	26
1.3 Ευέλικτη Ζώνη (Ε.Ζ.).....	30
1.4 Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση και Εκπαιδευτικοί.....	32
1.5 Θεωρίες Μάθησης Γενικά.....	35
1.5.1 Θεωρίες Μάθησης.....	36
1.5.2 Θεωρίες Μάθησης Ενηλίκων.....	37
1.5.2.1 Παρεμπόδιση ή Διαστρέβλωση της Μάθησης.....	38
1.6 Καινοτόμα Προγράμματα Αγωγής Υγείας.....	39
1.7 Συμβουλευτική Γενικά.....	43
1.7.1 Ορισμοί Συμβουλευτικής.....	44
1.7.2 Θεωρίες Συμβουλευτικής.....	45
1.8 Ο Συμβουλευτικός Ρόλος του Εκπαιδευτικού.....	46

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Έρευνα	
1. Περιγραφή Ιστοσελίδας e-bug.....	55
1.1 Αρχική Σελίδα.....	55
1.2 Ενότητα για το Δημοτικό.....	56
1.3 Ενότητα Αντιβιοτικά και Φάρμακα.....	56
2. Η Έρευνα - Ενημερωτικά Στοιχεία.....	57
3. Έρευνα - Μεθοδολογία Εφαρμογής.....	59
3.2 Το Δείγμα της Έρευνας.....	60
3.3 Ερευνητικά Ερωτήματα - Στόχοι.....	61
4. Αποτελέσματα, Επεξεργασία Ερωτηματολογίου, Σχολιασμός.....	61
Συμπεράσματα, Συζήτηση, Περαιτέρω Έρευνα.....	71

Επίλογος.....	75
Βιβλιογραφία.....	76
Ιστοσελίδες.....	82
Παράρτημα Α	
Μεθοδολογικό Πλαίσιο Οργάνωσης και Σχεδιασμός	
Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	
Βασικές Αρχές και Στόχοι.....	83
Παράρτημα Β	
Νομικό Πλαίσιο Περιβαλλοντικής Αγωγής.....	87
Παράρτημα Γ	
Ενδεικτικός κατάλογος προγραμμάτων Αγωγής Υγείας.....	89
Παράρτημα Δ	
Πίνακας Θεωριών Συμβουλευτικής κατά Δημητρόπουλο.....	91
Παράρτημα Ε	
Υλικό για τον Εκπαιδευτικό.....	92
Παράρτημα ΣΤ	
Υλικό για το Μαθητή.....	96
Παράρτημα Ζ	
Έντυπο Υλικό e-bug, Εξώφυλλο, Οπισθόφυλλο, Συντελεστές	
Διαμόρφωσης του Υλικού στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.....	99
Παράρτημα Η	
Εγκύκλιος Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (Ε.Σ.Δ.Υ).....	104
Παράρτημα Θ	
Εγκύκλιος ΥΠ.Ε.Π.Θ.	105
Παράρτημα Ι	
Διαφημιστικό Υλικό.....	106
Παράρτημα ΙΑ	
e-bug Implementation in Greece.....	108
Παράρτημα ΙΒ	
Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	109
Παράρτημα ΙΓ	
Γραπτά Μαθητών - Μεταξιολόγηση μετά την	
Εφαρμογή της Δράσης (18 - 11 - 2008).....	111
Παράρτημα ΙΔ	
Γραπτά Μαθητών - Προκαταρκτική Αξιολόγηση πριν την	
Εφαρμογή της Δράσης (18 - 11 - 2008).....	113

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός του παρόντος βιβλίου με τίτλο «Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας», Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα *e-bug*», ήταν να γίνει αξιολόγηση της εφαρμογής συγκεκριμένης ενότητας, «Θεραπεία Λοιμώξεων - Χρήση Αντιβιοτικών Υλικό για το Δημοτικό» από την ιστοσελίδα Αγωγής Υγείας «www.e-bug.eu» και να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της μικρής αυτής έρευνας. Το πρόγραμμα *e-bug* είναι ένα υλικό που έχει παραχθεί στο πλαίσιο ευρωπαϊκού προγράμματος με τίτλο: «Ανάπτυξη και διάχυση πακέτου & ιστοσελίδας Αγωγής Υγείας για τα αντιβιοτικά & την υγιεινή στην Ευρώπη» και το βρίσκουμε στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.e-bug.eu. Η παραγωγή του υλικού έγινε με τη συνεργασία δεκαοκτώ χωρών της Ευρώπης, με συντονιστές στην Ελλάδα από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας (Ε.Σ.Δ.Υ.) του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, τις: Κρεμαστινού Τ., Γεννηματά Δ., Μεράκου Κ. και Μπαρμπούνη Α.

Το πρωτότυπο και το ενδιαφέρον στο βιβλίο έγκειται στο ότι εμπλέκονται οι Νέες Τεχνολογίες και η Συμβουλευτική στην εκπαίδευση και στο ότι δεν έχει γίνει κάτι ανάλογο στην Ελλάδα για τη συγκεκριμένη ιστοσελίδα, σύμφωνα με την επιστημονική ομάδα σχεδίασης και παραγωγής του υλικού. Αξιολόγηση υλικού της ιστοσελίδας έγινε σε τρεις χώρες της Ευρώπης, όπως ήταν ο αρχικός σχεδιασμός.

Η εφαρμογή της ενότητας έγινε σε μαθητές Δ', Ε' & Στ' τάξεων τεσσάρων Δημοτικών Σχολείων (2ο Αταλάντης, Ελάτειας, Καπαρελλίου, 7ο Λαμίας) με αφορμή την Ευρωπαϊκή Ημέρα για τα αντιβιοτικά, 18 Νοεμβρίου 2008, από τους εκπαιδευτικούς των τάξεων. Η ερευνητική ομάδα (Καραγεώργου & Μπαρμπάτσης) χορήγησε το υλικό στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές, εκτός από το Καπαρέλλι, και έδωσε το ερωτηματολόγιο, το οποίο μεταφράστηκε για το σκοπό αυτό, σε όλους τους εκπαιδευτικούς.

Με το πέρασμα των μελών της ερευνητικής ομάδας από το Πρόγραμμα

Ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό (ΠΕΣΥΠ) της ΑΣΠΑΙΤΕ, και την υποχρέωση των ερευνητών στο τέλος του προγράμματος να παραδώσουν μια πτυχιακή εργασία - το πρώτο θα μπορούσαμε να πούμε κίνητρό τους - γεννήθηκαν αρκετά ερωτήματα, ιδιαίτερα ελκυστικά για τους ίδιους, όπως:

- υπάρχει επιστημονικό ενδιαφέρον;
- η συμβουλευτική εκπαιδευτικών είναι απαραίτητη;
- ποιος ο ρόλος της επαγγελματικής εξουθένωσης των εκπαιδευτικών;
- ενισχύεται η παιδαγωγική - επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών;
- συνδέονται οι νέες τεχνολογίες και η συμβουλευτική μέσω αυτών με επιτυχία;
- πώς εμπλέκονται καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις;
- απαιτείται συμβουλευτικός ρόλος από την πλευρά του δασκάλου;
- προωθείται η χρήση αυτού του νέου ρόλου στους μαθητές για αποτελεσματικότερη μάθηση και σε ποιο βαθμό;
- αξιοποιούνται τα νέα περιβάλλοντα μάθησης που διαμορφώνονται με τις νέες τεχνολογίες και τα νέα αναλυτικά προγράμματα;

Μία επιπλέον διαπίστωση και προβληματισμός ταυτόχρονα για την ερευνητική ομάδα ήταν και το γεγονός ότι η χρήση των αντιβιοτικών και στην Ελλάδα και στην Κύπρο, όπως αναφέρεται σε ποικίλες ιστοσελίδες και σε δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο, έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις, (Ιστοσελίδες για Αντιβιοτικά, 2008).

Επίσης, είναι εντυπωσιακή η άγνοια και η παρανόηση των ανθρώπων σε ερωτήματα σχετικά με την υγεία και τη φαρμακευτική αγωγή, τη χρήση βιταμινών ή αντιβιοτικών. Κρίνεται απαραίτητη η ενημέρωση σε θέματα υγείας αρχίζοντας από το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο, με σπειροειδή επαναφορά των θεμάτων σε όλη την εκπαίδευση, (Σαρμονικά, 1998).

Οι παραπάνω θέσεις και τα ερωτήματα της ερευνητικής ομάδας ενισχύθηκαν, κατά την βιβλιογραφική ανασκόπηση, με το εξής κείμενο (UNESCO, 1999: 96): «Μάθηση με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής τεχνολογίας: Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 εμφανίστηκε ο προσωπικός υπολογιστής. Ήταν, κατά κάποιο τρόπο, το απλό ποδήλατο της πληροφορικής. Η χρήση του ήταν δημιουργική αλλά περιορισμένη. Σήμερα υπάρχουν οι

δρόμοι της πληροφορικής και το απλό ποδήλατο έγινε ποδήλατο για κάθε έδαφος. Η επίδραση του υπολογιστή στους τρόπους μάθησης θα είναι αναπόφευκτη και μαζική. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τη φύση των νέων αυτών τεχνολογιών, κατανόηση που είναι σχετικά απλή. Είναι ουσιαστικές να θέσουμε ερωτήσεις, που σχετίζονται κατά κύριο λόγο με το μέλλον των εξελίξεων στον τομέα αυτό. Ποιο είναι το περιεχόμενο τους, ποια η αλληλεπίδρασή τους, ποιος ο ρόλος τους στον εμπλουτισμό των γνωστικών δραστηριοτήτων που αναφέρθηκαν προηγουμένως; Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στις συγκλίνουσες ανάγκες εύρεσης της πληροφορίας και στην αποκλίνουσα αναζήτησή της λόγω της αρχιτεκτονικής των δικτύων; Ποιες είναι οι νέες μορφές της κοινωνικής λειτουργίας των νέων τεχνολογιών; Ποια πρέπει να είναι η νέα ισορροπία ανάμεσα στις αυξανόμενες επαφές των ατόμων και στην προστασία της ιδιωτικής ζωής; Ποιες είναι οι νέες εντάσεις που προκαλούνται ανάμεσα στον έλεγχο και την ελευθερία; Τι συνεπάγεται η δυνατότητα χρήσης των τεχνολογιών αυτών και ο αποκλεισμός από αυτές λόγω της άγνοιας χρήσης τους; Είμαστε μόλις στην αρχή. Είναι ώρα να ενδιαφερθούμε πρακτικά για τα ερωτήματα αυτά και να τα σκεφτούμε διεξοδικά. Πηγή: «G. DELACOTE, *Savoir apprendre. Les nouvelles methodes*, p. 23, Paris, Odile Jacob, 1996».

Οι μάχιμοι εκπαιδευτικοί λοιπόν καλούνται να αξιοποιήσουν κατάλληλα τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική τους διαδικασία, να πλοηγηθούν με τους μαθητές τους σε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού υλικού και στην ιστοσελίδα του e-bug, να επιλέξουν τις πληροφορίες που χρειάζονται για την τάξη τους, να αλληλεπιδράσουν με το υλικό της ιστοσελίδας, να παρέμβουν στους μαθητές τους συμβουλευτικά, να προτείνουν τις ιδέες τους για αλλαγές στο υλικό της ιστοσελίδας.

Όλα αυτά όμως εξελίσσονται σε νέα περιβάλλοντα μάθησης με τεράστιους όγκους πληροφοριών, για τα οποία υπάρχει ανάγκη για τη σωστή εκπαίδευση, χρήση και κατάλληλη αξιοποίηση των ΤΠΕ, με σκοπό την πλήρη συμμετοχή των ατόμων στην Κοινωνία της Πληροφορίας (Νικολουδάκη, 2009). Σε αυτά τα νέα περιβάλλοντα μάθησης των ΤΠΕ, δίνεται η ευκαιρία αλλαγής συνηθειών και, στην περίπτωση της συγκεκριμένης μελέτης, αλλαγής συνηθειών και προαγωγής της υγείας μέσω συμβουλευτικής, γιατί οι συνηθειες, οι έξεις, είναι αποτέλεσμα μάθησης και εξαρτώνται από ατομικούς και από περιβαλλοντικούς παράγοντες (Καλούρη - Αντωνοπούλου, 1994).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για το παρόν σύγγραμμα, το οποίο αναφέρεται στην αξιολόγηση υλικού της Θεματικής Ενότητας: «Θεραπεία Λοιμώξεων - Χρήση Αντιβιοτικών» της ιστοσελίδας www.e-bug.eu, υπήρξε αρκετός προβληματισμός από την ερευνητική ομάδα, σχετικά με τη θεωρητική του τεκμηρίωση. Η συγγραφή έπρεπε να στηριχθεί σε ένα ευρύ πεδίο επιστημών και να απαντηθεί και το ερώτημα του κατάλληλου διδακτικού χρόνου εφαρμογής του υλικού, ο οποίος υπάρχει, επίσημα πια, μέσα από τα Αναλυτικά Προγράμματα του Δημοτικού Σχολείου και είναι ο χρόνος της Ευέλικτης Ζώνης. Οριοθετήθηκε λοιπόν να συζητηθούν λίγα στοιχεία για το χρόνο εφαρμογής τέτοιων δράσεων μέσα από τα προαιρετικά προγράμματα, γιατί σε αυτά στηρίζεται και η εφαρμογή της συγκεκριμένης παρέμβασης.

Ο χρόνος εφαρμογής, που εξοικονομείται μέσα από την Ευέλικτη Ζώνη, οδήγησε την ερευνητική ομάδα στο νέο τοπίο του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (ΑΠΣ), για τα οποία θα γίνει επιγραμματική αναφορά. Μέσα στο χρόνο της Ευέλικτης Ζώνης λοιπόν μπορούν να υλοποιούνται οι καινοτομίες σήμερα, όπως έγινε και με την αξιοποίηση της ιστοσελίδας www.e-bug.eu, παρεμβαίνοντας συμβουλευτικά. Επίσης μπορεί να γίνει και διαθεματική εφαρμογή του υλικού στο χρόνο των Φυσικών Επιστημών, της Μελέτης Περιβάλλοντος, ακόμα και στην ώρα της Φυσικής Αγωγής, γιατί είναι ένα θέμα καθημερινό που έχει άμεση σχέση με την απαραίτητη γνώση και την Αγωγή Υγείας, που πρέπει να έχουν οι μαθητές μας ως δεξιότητες ζωής πλέον.

Όλα τα παραπάνω βέβαια προϋποθέτουν την αλλαγή του ρόλου του σχολείου και του ρόλου του δασκάλου και σε συμβουλευτικό, σύμφωνα με την επιστήμη της Συμβουλευτικής και των σχετικών θεωριών που την τεκμηριώνουν. Ο δάσκαλος όμως, ως παιδαγωγός και οδηγός των παιδιών προς τη μάθηση, που θα υλοποιήσει τις δράσεις στις θεματικές ενότητες της ιστοσελίδας www.e-bug.eu, πρέπει, πάνω από όλα, να πειστεί ο ίδιος

για την αναγκαιότητα ή όχι αυτών των διαδραστικών προγραμμάτων.

Είναι σημαντικό επίσης ο εκπαιδευτικός να γνωρίζει βασικές αρχές από τις θεωρίες μάθησης και να μπορεί να τις διακρίνει στην καθημερινή του διδακτική πρακτική, αλλά και της εκπαίδευσης ενηλίκων, γιατί θα πάρει πολύτιμα στοιχεία για να τα αξιοποιήσει ανάλογα με τους μαθητές του - ομάδα στόχο. Ειδικά από τις θεωρίες μάθησης των ενηλίκων, θα κατανοήσει τις δικές του ενστάσεις για κάθε νέα εκπαιδευτική πρόκληση και τα εμπόδια γενικότερα που εμφανίζονται και διαστρεβλώνουν τη μάθησή του.

Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός καλείται να γνωρίζει τη χρήση νέων τεχνολογιών και τις δυνατότητες συμβουλευτικής παρέμβασης με τη χρήση κάθε ιστοσελίδας που περιέχει ανάλογο διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό αλλά και της συγκεκριμένης ιστοσελίδας Αγωγής Υγείας. Είναι πολύ σπουδαίο επίτευγμα μετά την εφαρμογή τέτοιων δράσεων να καταλάβουν οι μικροί μαθητές ότι ο άνθρωπος με το σώμα του έχει μια ιδιαίτερη μοναδική σχέση, που δεν την έχει με κανένα άλλο αντικείμενο. Όπως αναφέρει και ο Παπανούτσος (1984:24), «Τα μέλη μου λοιπόν και τα όργανά μου δεν είναι σαν τα οποιοδήποτε αντικείμενα του κόσμου αλλά είμαι εγώ.»

Για το συγκεκριμένο πρόγραμμα με τη Θεματική Ενότητα: «Θεραπεία Λοιμώξεων - Χρήση Αντιβιοτικών» στο οποίο έγινε και η πιλοτική εφαρμογή, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία της εφαρμογής του καινοτόμου αυτού εκπαιδευτικού προγράμματος, πριν ξεκινήσει η οποιαδήποτε εκπαιδευτική δράση, οι εκπαιδευτικοί που το υλοποίησαν γνώριζαν (ή έπρεπε να γνωρίζουν) λεπτομερώς την ομάδα - τάξη στην οποία απευθύνεται, δηλαδή τα ενδιαφέροντά της, το ηλικιακό και γνωστικό της υπόβαθρο καθώς και τη σχέση των μελών της ομάδας μεταξύ τους, έτσι ώστε να θέσουν τους στόχους της εφαρμογής, τον τρόπο υλοποίησης των στόχων, το χρόνο δραστηριοποίησης και να αξιολογήσουν στο τέλος τι κατάφεραν οι μαθητές. Ενδεικτικά οι στόχοι και η μεθοδολογία σχεδιασμού τέτοιων προγραμμάτων μπορούν να ενισχυθούν από την εμπειρία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, (Παράρτημα Α).

Εκτός από αυτά που αναφέρθηκαν, κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή δράση πρέπει να στηρίζεται στη βασική αρχή ότι η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διεργασία αποτελεί κομβικό στοιχείο για την αποτελεσματική μάθηση. Η ενεργητική συμμετοχή προωθείται μέσα από εκπαιδευτικές τεχνικές που αναπτύσσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ συμμετεχόντων, διδασκόντων και διδασκομένων (δασκάλου - μαθητών) καθώς και μεταξύ των ίδιων των διδασκομένων και τους δίνουν την ευκαιρία να αναζητούν πληροφορίες, να αναπτύσσουν την κριτική

τους ικανότητα, να επεξεργάζονται λύσεις, να μαθαίνουν πράττοντας. Η εφαρμογή των εκπαιδευτικών τεχνικών που ενισχύουν την ενεργητική συμμετοχή (Κόκκος, 2005α, Γεωργόπουλος & Τσαλίκη, 1998), είναι καθοριστικής σημασίας, τόσο στη σχολική εκπαίδευση με τα Καινοτόμα Εκπαιδευτικά Προγράμματα (Προγράμματα Ευέλικτης Ζώνης, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πολιτιστικών Θεμάτων, Αγωγής Υγείας, Αγωγή Σταδιοδρομίας, Τοπικής Ιστορίας, καθημερινή διδακτική πράξη), όσο και στην Εκπαίδευση Ενηλίκων (Ιστοσελίδα Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων, ΕΕΕΕ).

Έτσι λοιπόν χωρίστηκε το βιβλίο σε δύο μέρη: Μέρος Πρώτο: Θεωρητικό Πλαίσιο και Μέρος Δεύτερο: Η Έρευνα.

Το Πρώτο Μέρος περιλαμβάνει στοιχεία από το επιστημονικό πεδίο του νέου ΔΕΠΠΣ και των ΑΠΣ και μικρή αναφορά στη Διαθεματικότητα. Ακολουθούν αναφορές για τις καινοτομίες στην εκπαίδευση και για την Ευέλικτη Ζώνη. Στη συνέχεια παρατίθενται ορισμένα στοιχεία για τις Νέες Τεχνολογίες και τις Θεωρίες Μάθησης με εστιασμό στη θεωρία μάθησης των ενηλίκων του Illeris. Ακολούθως παρατίθενται στοιχεία για τα Καινοτόμα Προγράμματα και κυρίως για τα Προγράμματα Αγωγής Υγείας. Επισημαίνονται στοιχεία Συμβουλευτικής, Ορισμός και Θεωρίες και κλείνει το θεωρητικό μέρος με το Συμβουλευτικό Ρόλο του Εκπαιδευτικού.

Στο Δεύτερο Μέρος αρχικά περιγράφονται λίγα στοιχεία από την ιστοσελίδα Αγωγής Υγείας www.e-bug.eu, αναφέρονται για την έρευνα τα πρώτα ενημερωτικά στοιχεία σχετικά με το ξεκίνημά της και ακολουθεί η έρευνα, το δείγμα, η μεθοδολογία εφαρμογής της, τα ερευνητικά ερωτήματα - στόχοι της στη συνέχεια, τα αποτελέσματα της ερευνητικής προσπάθειας με την επεξεργασία και ένας μικρός σχολιασμός του ερωτηματολόγιου που δόθηκε στους εκπαιδευτικούς σχετικά με την αξιολόγηση της Θεματικής Ενότητας «Θεραπεία Λοιμώξεων - Χρήση Αντιβιοτικών, Συμβουλευτικές Παρεμβάσεις μέσω της Ιστοσελίδας». Το σύγγραμμα ολοκληρώνεται, με τα συμπεράσματα και τους προβληματισμούς εφαρμογής της δράσης και στο τέλος παρατίθεται ένας μικρός επίλογος ως ανακεφαλαίωση.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Θεωρητικό Πλαίσιο

Θεωρητικό Πλαίσιο

1.1 Το νέο ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στο νέο ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) και στα ΑΠΣ (Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών), με τα οποία εισάγονται νέες πρακτικές στην τάξη, εκσυγχρονίζεται το περιεχόμενο σπουδών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, όπου κρίνεται αναγκαίο, εξοικονομείται χρόνος για καινοτόμες δράσεις, και εισάγονται αρκετές καινοτομίες για τα δεδομένα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Το νέο ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ, όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας και στο δίτομο έργο του ΥΠΕΠΘ & Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (2002), είναι υψηλής επιστημονικής ποιότητας, σύμφωνα και με τη διεθνή πρακτική των Curricula. Παρουσιάζουν τη γνώση ως ενιαία και πολυπρισματική ταυτόχρονα. Θεωρούν τη μάθηση όχι μόνο ως προϊόν αλλά και ως διαδικασία αυτενέργειας και ανακάλυψης αφενός και κοινωνιογνωστικής δόμησης αφετέρου. Εμπλέκουν τους μαθητές σε βιωματικές ευκαιρίες μάθησης συνδέοντας το σχολείο με τον προσωπικό βίο, τα ενδιαφέροντα, το είδος της νοημοσύνης και τις κλίσεις των μαθητών/τριών. Παρέχουν ευκαιρίες και καλλιεργούν στάσεις για την ανάπτυξη της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και της αποδοχής της διαφορετικότητας. Εντάσσουν τις νέες τεχνολογίες σε όλες τις δραστηριότητες ως εργαλείο μάθησης, επικοινωνίας και δημιουργίας. Συμβάλλουν αποτελεσματικότερα στην απόκτηση της γνώσης και στην αντιμετώπιση διεθνών δοκιμασιών όπως λ.χ. του PISA, TIMS και Reading Literacy IEA. Συμβάλλουν στη δημιουργία θετικότερου κλίματος μάθησης, με αποτέλεσμα να αποκοίνουν οι μαθητές δεξιότητες για την επιτυχήστερη αντιμετώπιση των προκλήσεων της ζωής. Έτσι πετυχαίνουμε ένα σχολείο μαθητοκεντρικό, βιωματικό, δημιουργικό, χώρο χαράς και ζωής για δασκάλους και μαθητές (Αλαχιώτης, Σ., χ.χ.). Σε ένα τέτοιο

χώρο έχουν θέση καινοτομίες για τη διαμόρφωση ευαισθητοποιημένων ενεργών πολιτών και ατόμων ενημερωμένων για την ευκολότερη λύση των καθημερινών προβλημάτων τους.

Το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ καθιερώνουν τη διαθεματική προσέγγιση στη σχολική γνώση, επιλογή που είναι σύμφωνη με τις σύγχρονες επιστημολογικές, ψυχολογικές και διδακτικές θεωρίες. Δεν αρκούνται στην απλή παράθεση της «διδασκτέας ύλης», αλλά αντιστοιχίζουν στόχους - περιεχόμενο - διδακτικές δραστηριότητες, στο επίπεδο κάθε διδακτικής ενότητας. Βοηθούν επομένως τους εκπαιδευτικούς της τάξης να εφαρμόσουν ποικίλες εναλλακτικές προσεγγίσεις, πέραν του καθιερωμένου μονόλογου και της ερωταπόκρισης.

Το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ λοιπόν, προτείνουν την εκπόνηση σχεδίων εργασίας (projects) στα πλαίσια όλων των μαθημάτων. Με τον τρόπο αυτό: α) διασφαλίζονται οι προϋποθέσεις για προωθημένες διαθεματικές προσεγγίσεις και β) αναπτύσσονται στους μαθητές οι γνωστικο - κοινωνικές δεξιότητες του επιστημονικού τρόπου σκέψης. Οι δεξιότητες αυτές είναι αναγκαίες για την αυτο - ρυθμιζόμενη μάθηση, που προϋποθέτει η Δια Βίου Εκπαίδευση.

Σε έρευνα για τη διαθεματικότητα στα προγράμματα σπουδών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης σε είκοσι επτά χώρες της Ευρώπης, ως διαθεματικά στοιχεία, περιγράφονται οι θεματικές ενότητες της παιδείας του πολίτη, η επιχειρηματικότητα, η αγωγή υγείας (όπου και εντάσσεται η ιστοσελίδα www.e-bug.eu), ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός και η περιβαλλοντική εκπαίδευση. Ως δεξιότητες στην ίδια έρευνα περιγράφονται η επικοινωνία, ο αριθμητικός αλφαριθμητισμός, η μελέτη, η επίλυση προβλημάτων, προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες και δεξιότητες πληροφορικής και τεχνολογίας (με την οποία και γίνεται η συμβουλευτική παρέμβαση μέσω της ιστοσελίδας www.e-bug.eu), (ο.π).

Το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ εισάγουν και την Ευέλικτη Ζώνη, στο χρόνο της οποίας έγινε η συμβουλευτική παρέμβαση με την εφαρμογή του υλικού της ιστοσελίδας www.e-bug.eu και η αξιολόγησή της στη συνέχεια από τους εκπαιδευτικούς του δείγματος μας, που συμβάλλει στη σύνδεση της σχολικής γνώσης με τα βιώματα των μαθητών και τα προβλήματα της σύγχρονης ζωής. Συνδέουν οργανικά την αξιολόγηση με τις υπόλοιπες διαδικασίες της διδασκαλίας, προτείνοντας ποικίλες μορφές και τεχνικές αξιολόγησης. Παραθέτουν τις παραμέτρους για τη συγγραφή νέων διδακτικών βιβλίων, ώστε να διασφαλιστούν οι προδιαγραφές που απαιτεί η σύγχρονη βιβλιογραφία. Βελτιώνουν τον αναγνωστικό, μαθηματικό και φυσικοεπιστημονικό αλφαριθμητισμό (γραμματισμό).

1.2 Καινοτομίες στην Εκπαίδευση

Στα δύο παρακάτω κεφάλαια γίνονται σχετικές αναφορές στον όρο καινοτομία (1.2.1) και στα προαιρετικά καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα (1.2.2), αφού γίνει πρώτα γενικά αναφορά στις καινοτομίες. Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων σχετικά με τις σπουδαιότερες καινοτόμες δράσεις αναφέρονται τα παρακάτω, που διαφοροποιούν το νέο πλαίσιο σπουδών και τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών και αναβαθμίζουν την ποιότητα της Εκπαίδευσης: Νέα Διαθεματικά Διδακτικά Βιβλία σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, Ολοήμερο Σχολείο, Ενισχυτική Διδασκαλία και Πρόσθετη Διδακτική Στήριξη, Παροχή Ίσων Ευκαιριών Εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές, ειδικότερα μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και από διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες, δεύτερη Ξένη Γλώσσα στο Δημοτικό και τρίτη στο Γυμνάσιο, Σχολικές Βιβλιοθήκες, Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Μουσικά σχολεία, Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων, Ευέλικτη Ζώνη, εξοικείωση με τις Νέες Τεχνολογίες, Εκπαιδευτικά Διαθεματικά Διαδραστικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πολιτιστικά, Αγωγής Υγείας, (http://www.ypepth.gr/el_ec_page2094.htm ανασύρθηκε στις 27 Δεκεμβρίου 2009).

1.2.1 Ορισμός Καινοτομίας

Ο όρος καινοτομία έχει διερευνηθεί από επιστήμονες διαφορετικών γνωστικών πεδίων, χωρίς να ταυτίζονται πλήρως οι απόψεις τους σε σχέση με την αποκωδικοποίηση του ή την ακριβή ερμηνεία του. Οι Russel and Russel (1992) θεωρούν την καινοτομία ως μία διαδικασία λήψης αποφάσεων, κατά την οποία τα στελέχη ενός οργανισμού αποφασίζουν να υιοθετήσουν μία διαδικασία, ένα σύστημα, νέο για το συγκεκριμένο οργανισμό. Η καινοτομία δηλαδή είναι μια διαδικασία αλλαγής ενός ή περισσότερων στοιχείων ενός οργανισμού, η οποία πραγματοποιείται με πρωτοβουλία των μελών του με στόχο την αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων (Ιορδανίδης, 2009).

Σε σχέση με τα εκπαιδευτικά συστήματα, τα τελευταία είκοσι χρόνια κυρίως, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση καινοτομιών αναγνωρίζεται ως πρωταρχικής σημασίας και ως αρμοδιότητα της κεντρικής διοίκησης, ενώ η εφαρμογή τους επαφίεται ή επιβάλλεται στις σχολικές μονάδες, που δραστηριοποιούνται ανάλογα μέσω του διευθυντή τους ή του συλλόγου διδασκόντων. Όσον αφορά στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, όσες αλλαγές επιβάλλονται από εξωτερικούς φορείς - Ευρωπαϊκή Ένωση,

κράτος, εταίροι - δεν εντάσσονται στην καινοτομία του δράση, καθώς δεν αποτελούν προϊόν σύλληψης και δεν αναπτύσσονται με πρωτοβουλία των μελών του οργανισμού, ενώ δε λαμβάνουν υπόψη και την ιδιαίτερη φυσιολογία του (Μαυρογιώργος, 2009).

Επισημαίνεται ακόμη ότι, σύμφωνα με το Mezrow (2007), είναι χαρακτηριστική η αντίσταση που παρουσιάζουν οι ενήλικες στο καινοτόμο. Το σύστημα αντιλήψεων του καθενός περιέχει συχνά λανθασμένες και διαστρεβλωμένες αξίες, πεποιθήσεις και παραδοχές, με αποτέλεσμα να υπάρχουν δυσλειτουργίες στην ένταξη των ενηλίκων στην εκάστοτε πραγματικότητα και στο πώς την αντιλαμβάνεται ο καθένας. Η αντίσταση αυτή μειώνεται, με μία σημαντική διεργασία - εμπειρία μάθησης στους ενήλικες, τον κριτικό στοχασμό - αυτοστοχασμό, που θα πρέπει να ενισχύεται σε προγράμματα ενηλίκων, όπως αυτά που πραγματοποιούνται από την Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων, με την επιστημονική ευθύνη του Κόκκου Α. (2007).

Την αντίληψη του όρου καινοτομία με παράθεση συγκεκριμένων παραδειγμάτων ερευνήσε και ο Ιορδανίδης το 2008, (Ιορδανίδης, 2009), με ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις σε εκατό διευθυντές δημοσίων σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Και στην έρευνα αυτή καθοριστικό ρόλο έχουν οι στάσεις και πεποιθήσεις εκπαιδευτικών και μαθητών. Επίσης, φαίνεται ότι η μεταβίβαση εξουσίας από την κεντρική διοίκηση προς τη σχολική μονάδα διευκολύνει αλλά δεν επαρκεί από μόνη της για την ανάπτυξη καινοτομιών και ότι οι διαδικασίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα χαρακτηριστικά του σχολείου και μία σειρά άλλων τοπικών παραγόντων. Τέλος, επισημαίνεται το θέμα των μετακινούμενων εκπαιδευτικών.

Σε άλλη έρευνα ερωτηματολογίου (Μπούγιας & Δημητριάδης, χ.χ.), για τις στάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τεχνολογικά υποστηριζόμενες καινοτόμες εκπαιδευτικές σχεδιάσεις, καταγράφεται ότι, ενώ οι εκπαιδευτικοί είναι θετικοί στην εφαρμογή καινοτόμων μορφών μάθησης και θεωρούν ότι μπορούν να προετοιμάσουν καλύτερα τους μαθητές για τις ανάγκες της σύγχρονης εποχής, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ωστόσο δεν ευνοεί την εφαρμογή καινοτόμων μορφών μάθησης, παρόλο που η πλειονότητα των σχολείων έχει εξοπλισθεί με σύγχρονη τεχνολογία.

1.2.2 Προαιρετικά Καινοτόμα Προγράμματα

Το υλικό από την ιστοσελίδα www.e-bug.eu και η όλη διαδικασία υπεισέρχονται στο γενικότερο πλαίσιο λειτουργίας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, των προαιρετικών καινοτόμων προγραμμάτων και

της Ευέλικτης Ζώνης, μέσα στο ωρολόγιο εβδομαδιαίο πρόγραμμα για την Πρωτοβάθμια κυρίως Εκπαίδευση. Στην ίδια λογική εντάσσονται και προαιρετικά προγράμματα, που είχαν ξεκινήσει από τα σχολεία και τη σχολική κοινότητα, πρόδρομοι των σημερινών καινοτομιών: έκδοση μιας εφημερίδας, ανέγερση μιας παράστασης μαθητών, συνεργασίες σχολείων, δένδροφυτεύσεις, σχολικός κήπος. Στο παρόν κεφάλαιο αναφερόμαστε πιο αναλυτικά στα καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα και στις παραμέτρους τους, που είναι συνυφασμένα με παρεμβάσεις πέρα από το αναλυτικό πρόγραμμα.

Στα καινοτόμα προγράμματα παρατηρούνται κάποια στοιχεία, που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν κατάλληλα ως εργαλεία στην χρήση της ιστοσελίδας www.e-bug.eu και σε άλλες καινοτομίες. Ο Μπαγάκης (2000) αναφέρει ότι προαιρετικά είναι τα εκπαιδευτικά προγράμματα:

- Που δεν υπαγορεύονται από το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα
- Έχουν αφετηρία την πρωτοβουλία και το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών
- Εντάσσονται σε μη υποχρεωτικά αλλά θεσμοθετημένα πλαίσια (Ευέλικτη Ζώνη)
- Χρηματοδοτούνται ή όχι
- Βασίζονται σε μη θεσμοθετημένες πρωτοβουλίες εκπαιδευτικών
- Αποτελούν ευκαιρίες για επιμόρφωση, συμβατή με τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών
- Μπορούν να τα διαμορφώνουν οι εκπαιδευτικοί σε μεγάλο βαθμό

Τα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν επικαιρότητα, γιατί άλλαξε το θεσμικό πλαίσιο στην αρχή της δεκαετίας του 1990 (μετά το σχετικό νόμο Σουφλιά), αυξήθηκαν τα αμιγή ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα (μετά τη θέσπιση του προγράμματος Socrates - Comenius το 1995), άρχισαν να υλοποιούνται μαζικά μετά το 1997 αυτά του 2ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και φυσικά ήταν η πρόκληση του 3ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, του Comenius 2, του Leonardo 2. Έχουν ιδιαίτερο νόημα στην εφαρμογή τους, γιατί υπάρχει ενδιαφέρον για τους μαθητές, με δυνατότητες βιωματικής, ανοιχτής, άτυπης και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, με μεθοδολογίες που βασίζονται σε εργασίες των μαθητών σε ομάδες, στη μέθοδο project, με τη μάθηση να μετατρέπεται σε συνεργατική, σε δημιουργική και σε ενεργή, με ενθουσιώδη μαθητική συμμετοχή.

Επισημαίνεται ακόμη, ότι η υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων επιτρέπει τη συμμετοχή ευάλωτων παιδιών (παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) από τη σχολική κοι-

νότητα, τα οποία αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε σχέση με την επιτυχή παρακολούθηση του αναλυτικού προγράμματος. Στα διαδοχικά στάδια υλοποίησης ενός εκπαιδευτικού καινοτόμου προγράμματος υπάρχουν πολλές ευκαιρίες να εφαρμοστούν στρατηγικές, οι οποίες είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν στη συνηθισμένη τάξη, με τα αυστηρά χρονικά, τοπικά, παιδαγωγικά πλαίσια, όπως η άμεση επεξήγηση, η τροποποίηση συμπεριφοράς, η άμεση διδασκαλία και στηρίζουν μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες (Παντελιάδου, 2000). Ωστόσο ερευνητικά δεδομένα υποστηρίζουν ότι οι καινοτόμες δράσεις προμηδοτούν μάλλον τα παιδιά προνομιούχων κοινωνικών στρωμάτων και πρέπει να ελεγχθούν οι ευεργετικές συνέπειες στην καταπολέμηση της μαθησιακής αποτυχίας (Σολομών, 2000). Τελικά, παρατηρείται εμπλοκή μικρής μερίδας μαθητών και εκπαιδευτικών ενός σχολείου και έρευνες επιβεβαιώνουν ότι το ποσοστό των εκπαιδευτικών, που ασχολούνται με ανάλογες καινοτόμες δράσεις, εξακολουθεί να παραμένει σε μονοψήφιο ποσοστό επί τοις % (Πρακτικά Συνεδρίων ΣΠΠΕ, 2005, 2006).

Μία σειρά από προβλήματα και κινδύνους θίγει ο Σολομών (2000) κάτω από το θεωρητικό πρίσμα του Basil Bernstein για την κοινωνιολογική ανάλυση των εκπαιδευτικών πρακτικών για προαιρετικά προγράμματα. Φαίνεται ότι τα προαιρετικά προγράμματα αποτελούν μάλλον αντικείμενο διαμάχης μεταξύ κοινωνικών - πολιτικών και επαγγελματικών - οικονομικών δυνάμεων, που επιχειρούν να διασφαλίσουν ή να αναλάβουν τον έλεγχο στο χώρο της εκπαίδευσης, ο οποίος συνιστά πλέον πέρα από καυτό πεδίο ιδεολογικών αντιπαράθεσεων και ένα διαρκώς διογκούμενο πεδίο σύγκρουσης (μικρών ή μεγάλων) συμφερόντων. Πιο αναλυτικά τα προβλήματα και οι κίνδυνοι αναφέρονται:

- Στον *ad hoc* και «ευκαιριακό» χαρακτήρα των προαιρετικών προγραμμάτων. Αρκετές φορές, καινοτόμες παρεμβάσεις πραγματοποιούνται με αφορμή μίας εγκυκλίου, μίας παγκόσμιας ημέρας, για την δημιουργία καλύτερης εικόνας του σχολείου.
- Στην ασυνέχεια των περισσότερων προαιρετικών προγραμμάτων. Η προαποφασισμένη διάρκεια συμμετοχής σε ένα πρόγραμμα είναι πιθανό να μην ανταποκρίνεται στο χρόνο που ένα συγκεκριμένο σχολείο χρειάζεται για να εμπεδωθεί στο έθος, στην προσαρμογή και αλλαγή του διδακτικού προσωπικού και στο πλαίσιο εργασίας που το πρόγραμμα ενέχει.
- Στο γεγονός ότι η πολιτεία δεν έχει επισήμως αναγνωρίσει τη σημασία των προγραμμάτων αυτών και το γεγονός ότι δεν υφίσταται επίσημος θεσμός για την ενθάρρυνση και υποστήριξη των υπευθύνων των προγραμμάτων και των σχολείων είναι βάση της μη καθιέρωσης τους

στο εκπαιδευτικό σύστημα με δυσκολία ενσωμάτωσής τους στο επίσημο σχολικό πρόγραμμα. Αξίζει να σημειωθεί ακόμη ότι το νομικό πλαίσιο του θεσμού των υπευθύνων των καινοτόμων δράσεων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων) είναι ασαφές, αόριστο και η υπηρεσία στις θέσεις αυτές δεν αναγνωρίζεται ως διδακτική υπηρεσία (Νόμος 3457/06 και Παράρτημα Β).

- Στην ανυπαρξία πλαισίου συστηματικής αξιολόγησης και μελέτης της εφαρμογής προαιρετικών προγραμμάτων, σοβαρό εμπόδιο για την ανατροφοδότηση και ανανέωση των προγραμμάτων.

- Επίσης, δεν πρέπει να υποτιμώνται η καχυποψία και οι αντιστάσεις μερίδας των εκπαιδευτικών σε καινοτόμες δράσεις, όπως ήδη αναφέρθηκε. Επιβάλλεται σχετική συστηματική πληροφόρηση, που αφορά το σύνολο των εκπαιδευτικών του σχολείου, είτε αυτοί συμμετέχουν στο πρόγραμμα είτε όχι.

Συνήθως στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς δημιουργούνται απορίες και απογοητεύσεις δημιουργείται η αίσθηση ότι συμμετείχαν σε ένα πείραμα χωρίς συνέχεια και ότι μία ενδιαφέρουσα τοπική εμπειρία καινοτομίας δεν αξιοποιήθηκε σωστά από τις θεσμοθετημένες μορφές της πολιτείας, (ΥΠΕΠΘ, Δήμοι, Νομαρχίες), ή αν αξιοποιήθηκε, ίσως χρησιμοποιήθηκαν, εργασία και αποτελέσματα, από άλλους και για διαφορετικούς σκοπούς, χωρίς καν αναφορά «στους παραγωγούς των προϊόντων αυτών» και να μένει τελικά η αίσθηση ότι, όχι μόνο χρησιμοποιήθηκαν αλλά και ότι εξαπατήθηκαν και αυτή η αίσθηση δεν ξεχνιέται.

Σύμφωνα πάλι με τον Σολομών (2000) τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων εκπαιδευτικών προαιρετικών προγραμμάτων είναι τα ακόλουθα:

- Είναι προαιρετικά: αυτό σημαίνει ότι, συστατικά, εισάγουν ένα βαθμό επιλογής, μία μεγαλύτερη ελευθερία/δικαιοδοσία.

- Καταλαμβάνουν ένα μικρό αριθμό ωρών του σχολικού προγράμματος και τοποθετούνται χρονικά με δύο κυρίως τρόπους σε σχέση με το επίσημο ενιαίο πρόγραμμα: α) είτε στο περιθώριό του, π.χ. μετά το τέλος του επίσημου ημερήσιου προγράμματος, το απόγευμα ή τα Σαββατοκύριακα, β) είτε στο εσωτερικό του ημερήσιου προγράμματος, στο πλαίσιο ενός ή περισσότερων μαθημάτων.

- Αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο.

- Εισάγουν τη διεπιστημονικότητα (ΑΠΣ & ΔΕΠΠΣ)

- Παρατηρείται οριζόντια σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών της ίδιας ή διαφορετικών ειδικοτήτων για την υλοποίηση ενός θεματικού ή διεπιστημονικού προγράμματος, στο ίδιο σχολείο, σε διαφορετικά σχολεία αλλά και μεταξύ σχολείων διαφορετικών χωρών, π.χ. της Ε.Ε., χαρακτηριστικό του Socrates - Comenius.

- Πραγματοποιούνται συνεργασίες μεταξύ σχολείων αφενός και Πανεπιστημίων καθώς και συνεργασίες μεταξύ εκπαιδευτικών αρχών (τοπικών ή κεντρικών) και Πανεπιστημίων.

- Υιοθετούνται εναλλακτικές μορφές παιδαγωγικής πρακτικής και μεθοδολογίας.

- Επιφέρονται αλλαγές στην υλική διαρρύθμιση του χώρου, στη «μικροφυσική» της σχολικής τάξης, η τάξη αναδιοργανώνεται και η μετωπική ορθογωνισμένη διάταξη αντικαθίσταται από νέες λειτουργικές και συνεργατικές διατάξεις: ομάδες γύρω από πάγκους εργασίας, γωνιές με μαξιλάρια, εργασία σε κύκλους, μετακίνηση σε μεγαλύτερη αίθουσα ή σε εργαστήριο πληροφορικής (π.χ. για εύρεση υλικού στο διαδίκτυο, επίσκεψη ιστοσελίδας www.e-bug.eu, στην περίπτωση μας).

- Δίνονται ευκαιρίες για εναλλακτικές μεθοδολογίες επιμόρφωσης, επαγγελματικής ανάπτυξης και έρευνας τάξης, που αποτελούν ενδεχομένως και την πιο αποτελεσματική και επίκαιρη επιμόρφωση ενηλίκων

- Αλλάζει το σχολικό κλίμα και το κρυφό (Μαυρογιώργος, 1983) αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου - παραπρόγραμμα.

Παραμένει βέβαια πάντα το ζήτημα τα προγράμματα αυτά να αξιοποιηθούν στρατηγικά. Να διερευνηθεί και να αξιολογηθεί τι συμβαίνει. Υπάρχει θεωρία, μέθοδος, στρατηγική και αξιοποίηση για καθέναν από αυτούς τους τομείς ή και όλους μαζί; Υπάρχουν εκπαιδευτικά κριτήρια αξιολόγησης για το τι παρέχουν στην ελληνική σχολική εκπαίδευση τα δισεκατομμύρια του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα εκατομμύρια του προγράμματος Comenius, τα Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Πανεπιστήμιο Αιγαίου), τα ελληνικά κονδύλια των προαιρετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων; (Μπαγάκης, 1999).

1.3 Ευέλικτη ζώνη (E.Z.)

Στην παρούσα παράγραφο περιγράφεται επιγραμματικά η Ευέλικτη Ζώνη, διδακτικός χρόνος στον οποίο έγινε η συγκεκριμένη δράση από το υλικό της ιστοσελίδας που μελετούμε.

Η Ε.Ζ. είναι μια καινοτομία που θέλει να δει τα θέματα του πραγματικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (φυσικό περιβάλλον, κοινωνικό, παραδοσιακό, ιστορικό κλπ) σε όλες τις διαστάσεις. Το κύριο συστατικό της Ε.Ζ. είναι η διαθεματικότητα. Με πολύ απλά λόγια, η προσπάθειά μας για να δούμε όλες τις πλευρές ενός ζητήματος, ενός θέματος, ενός προβλήματος. Να δούμε τη συνεργατική δυναμική της γνώσης, την αλληλουχία, την εξέλιξη της. Καμιά γνώση δεν είναι απομονωμένη και

στατική. Όλες οι γνώσεις σχετίζονται μεταξύ τους, αλληλοεπηρεάζονται, συνεργάζονται, συνθέτουν την εξέλιξη των πραγμάτων, των ιδεών, της επιστήμης, της κοινωνίας. Η απομόνωση της γνώσης είναι ένα από τα χαρακτηριστικά του σημερινού σχολείου. Στο παιδαγωγικό περιβάλλον και στο σχεδιασμό της Ε.Ζ. περιλαμβάνονται και πραγματοποιούνται δραστηριότητες (projects), ως μέθοδος διδακτική και τρόπος εργασίας, εκπαιδευτικό πολυθεματικό υλικό και διαθεματικές προτάσεις (όπως η ιστοσελίδα www.e-bug.eu). Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα για περισσότερη διδακτική αυτονομία, πρωτοβουλία και ευελιξία.

Το πρόγραμμα της Ε.Ζ. βασίζεται στην αναδιάταξη του διδακτικού χρόνου, ώστε να διατίθενται τουλάχιστον δύο ώρες από το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα για να μελετώνται θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος με διαδικασίες συλλογικής διερεύνησης. Παράλληλα όμως η Ε.Ζ. δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή καινοτομιών που εισάγουν το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ (Παπαδόπουλος, 2004). Γίνεται φανερό ότι σκοπός του προγράμματος της Ε.Ζ. είναι να συνδέσει τη σχολική γνώση με την καθημερινή ζωή και να συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος, αναφέρει ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Παπαδόπουλος Μ. στον πρόλογο ειδικής έκδοσης για την Ε.Ζ. στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (ό.π.).

Η Ε.Ζ. στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Π.Ι.) αναφέρεται με το συμβολικό και σημειολογικό τίτλο «Ευ Ζην», γιατί πρέπει στο χρόνο της Ευέλικτης Ζώνης να γίνονται δραστηριότητες που να έχουν σχέση με την πραγματική ζωή αλλά ταυτόχρονα να είναι χαρούμενες και ελκυστικές (Αλαχιώτης, Μатσαγγούρας, 2006).

Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο το εξής γεγονός: Από συζητήσεις σε παιδαγωγικές συνεδριάσεις Συλλόγων Διδασκόντων για τον προγραμματισμό και τον απολογισμό του εκπαιδευτικού έργου, των δράσεων, όπως προβλέπεται (Π.Δ.201/1998), σε Σχολικές Μονάδες, όπου τα δύο μέλη της ερευνητικής ομάδας εργάστηκαν ως δάσκαλοι ή είχαν τη διεύθυνση των Σχολείων, προκύπτει ότι ο χρόνος της Ε.Ζ. δεν αξιοποιείται δημιουργικά, στο βαθμό που θα έπρεπε και για τους σκοπούς που θεσμοθετήθηκε.

1.4 Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση και Εκπαιδευτικοί

Στο σημείο αυτό θα αναφερθεί η καθοριστική στάση και γνώση των εκπαιδευτικών για τις Νέες Τεχνολογίες, στην εφαρμογή καινοτομικών δράσεων στα σχολεία και κυρίως δράσεων που εμπλέκουν Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (Η/Υ), ή Διαδίκτυο και Ιστοσελίδες, όπως αυτή της Αγωγής Υγείας που παρουσιάζουμε στο βιβλίο αυτό.

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) είναι μια νέα πρόκληση στο χώρο της Εκπαίδευσης. Διατυπώνεται ευρέως η θέση ότι θα συμβάλουν αποφασιστικά σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (UNESCO, 1999). Υιοθετείται η άποψη ότι προσφέρουν ευκαιρίες στους μαθητές να πραγματοποιούν τις ατομικές τους δυνατότητες, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούν τις προϋποθέσεις, ώστε οι εκπαιδευτικοί να αναπτύξουν τις επαγγελματικές τους δεξιότητες στην τάξη (Hargreaves & Fullan, 1995).

Στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση (Θεσσαλονίκη 29 - 31 Μαΐου 1998) είχαν παρουσιαστεί πολλές επιτυχημένες ανάλογες εφαρμογές των Νέων Τεχνολογιών στο χώρο της εκπαίδευσης.

Σήμερα, 2010, η κινητήριος δύναμη του σχολείου του μέλλοντος είναι οι εκπαιδευτικοί του. «Και στα ελληνικά σχολεία το γνωρίζουμε όλοι μας ότι υπάρχουν ικανότατοι εκπαιδευτικοί», ανέφερε η Υπουργός Παιδείας κ. Διαμαντοπούλου στην ομιλία της στη Βουλή, στις 22 - 12 - 2009 για την κύρωση του Προϋπολογισμού. Και οι εκπαιδευτικοί δεν πρέπει να παραμένουν άλλο αβοήθητοι στο περιθώριο. Συνήθως, είναι αυτοί που καλούνται να εφαρμόσουν τις καινοτομίες, χωρίς όμως να τους έχει ζητηθεί ποτέ η άποψη τους για αυτές και χωρίς ποτέ να έχουν ενημερωθεί ή να έχουν λάβει την κατάλληλη έστω επιμόρφωση.

Σε σχέση με τη χρήση Η/Υ οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης έχουν επιμορφωθεί για σαράντα ώρες (ΕΠΕΑΕΚ 3, ΥΠΕΠΘ). Είναι όμως αρκετές οι ώρες αυτές για να μπορεί ο εκπαιδευτικός να σταθεί και να εμπλακεί στο νέο περιβάλλον μάθησης των ΤΠΕ, να αποκτήσει τις αναγκαίες δεξιότητες χρήσης, εξερεύνησης, άντλησης πληροφοριών από ιστοσελίδες και να τις αξιοποιήσει; Πόσοι από αυτούς τους εκπαιδευτικούς έχουν και την ανάλογη πιστοποίηση; Είναι ήδη βέβαια σε εξέλιξη το Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Β' επιπέδου, στο πλαίσιο της 2ης Επιμορφωτικής Περιόδου (Δεκέμβριος 2010 - Ιούνιος 2011) της Πράξης «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη» του Επιχειρησιακού Προγράμματος

«Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του ΕΣΠΑ (2007 - 2013). Η Πράξη αυτή υλοποιείται με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και του Ελληνικού Δημοσίου.

Υπάρχουν ακόμη χιλιάδες ιστοσελίδες για να απευθυνθεί κάποιος, ακόμα και προτεινόμενες από το Υπουργείο Παιδείας και το Π.Π. Πότε θα βρει το χρόνο ο εκπαιδευτικός; Επιφορτίζεται με κάτι ακόμα που δεν το γνωρίζει καλά. Η εφημερίδα Καθημερινή δυο φορές έχει εκδώσει ειδική έκδοση, μία με τις χίλιες καλύτερες ελληνικές διευθύνσεις (Καλαμπάκα, Τσιμιστάκης, 2001), και μία με τις χίλιες πιο χρήσιμες διευθύνσεις, στην οποία αναφέρεται ότι η πληροφορία που αναζητά κάθε χρήστης βρίσκεται οπωσδήποτε «εκεί έξω» και ότι θα πρέπει να γνωρίζει ο αναγνώστης πώς να την αποκτήσει, γιατί αλλιώς ίσως χρειαστεί να κοπιάσει αρκετά για ένα αμφίβολο αποτέλεσμα. Σε μία άλλη εκδοτική προσπάθεια υπάρχουν διευθύνσεις με θέματα Προσχολικής και Πρωτοσχολικής ηλικίας, που ενδιαφέρουν παιδιά, εκπαιδευτικούς και γονείς (Παγγέ, 2002), όπου αναφέρεται ότι η ανεύρεση των διευθύνσεων στο διαδίκτυο παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες και επισημαίνει την προσοχή και την ετοιμότητα του αναγνώστη ιστοσελίδων.

Το ελληνικό σχολείο σήμερα λοιπόν δέχεται την επιρροή των διαφόρων μεταρρυθμιστικών προσπαθειών και την επιτακτική ανάγκη χρήσης των Νέων Τεχνολογιών. Για να είναι αποτελεσματικές όμως αυτές οι προσπάθειες, τονίζεται εκ νέου το 2009 ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών (Νικολουδάκη, 2009). Έρευνες έχουν δείξει ότι σε αλλαγές στα Αναλυτικά Προγράμματα ο πιο καθοριστικός παράγοντας σε μία εκπαιδευτική αλλαγή είναι οι στάσεις, οι αντιλήψεις και οι γνώσεις των ιδίων των εκπαιδευτικών. Τα Αναλυτικά Προγράμματα, όσο επιδέξια και ευρηματικά και αν είναι, δεν μπορούν να «διδάξουν από μόνα τους». Γιατί αυτό που διαμορφώνει το είδος της μάθησης που λαμβάνουν οι μαθητές είναι αυτό που σκέφτονται, πιστεύουν και πράττουν οι εκπαιδευτικοί στο επίπεδο της αίθουσας (Κόκκοτας, 2003).

Ήδη σήμερα έχουμε μεγάλες αλλαγές με το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ, όπως αναφέρθηκε στην αρχή του θεωρητικού πλαισίου - τα νέα διδακτικά βιβλία είναι αλληλένδετα για τη σωστή χρήση τους με το διαδίκτυο - αλλά τελικά αυτό που γνωρίζει ο εκπαιδευτικός και μπορεί να εφαρμόσει στην τάξη είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας, για το τι θα μάθουν οι μαθητές. Κυρίαρχη προς αυτή την κατεύθυνση, σύμφωνα με τον Κόκκοτα, (ό.π) είναι η βιωματική αρχική εκπαίδευση και η συνεχής και βελτιούμενη επανεκπαίδευση του εκπαιδευτικού. Μάλιστα (ΥΠΕΠΘ, Σεπτέμβριος 2009),

αρκετοί από τους μαθητές της Α' Γυμνασίου που προμηθεύτηκαν από το Υπουργείο Παιδείας Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές, μπορούν και τους χρησιμοποιούν με μεγάλη ευκολία, όπως συζητείται στους Συλλόγους των Εκπαιδευτικών. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί σε όλες τις βαθμίδες καλούνται να επαναπροσδιορίσουν τη στάση τους για τις Νέες Τεχνολογίες.

Χωρίς βεβαίως να αποτελούν πανάκεια οι Η/Υ, τα πολυμέσα και το διαδίκτυο, θα μπορούσαν με την εφαρμογή κατάλληλων παιδαγωγικών μεθόδων να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία. Η πραγματικότητα όμως των χρήσεων δεν ανταποκρίνεται πάντοτε στις ευκαιρίες που προσφέρονται. Συμβαίνει μάλιστα το εξής παράδοξο: ενώ αυξάνεται διεθνώς ο αριθμός των Η/Υ και των λογισμικών στα σχολεία, εντούτοις λίγοι δάσκαλοι χρησιμοποιούν συστηματικά τους Η/Υ για διδακτικούς σκοπούς. Ανεξάρτητα από τον αριθμό των Η/Υ που είναι εγκατεστημένοι στα σχολεία, το κλειδί για την αποτελεσματική χρήση των Η/Υ είναι ο δάσκαλος. Η επιτυχής ενσωμάτωση των Η/Υ στην εκπαιδευτική πρακτική και η αξιοποίηση των Η/Υ στην τάξη, για κάθε μάθημα και όχι μόνο για τις καινοτομίες, προϋποθέτει τη στάση του δασκάλου, σημαίνει ότι οι δάσκαλοι αποδέχονται τους Η/Υ και τους αντιμετωπίζουν ως μοντέλα νέων διαδικασιών ερμηνείας και διερεύνησης της σύνθετης πραγματικότητας (Βρύζας & Τσιτουρίδου, 2003) και όχι ως κίνδυνο της «αυθεντίας τους».

Βέβαια από τη φύση τους οι άνθρωποι σύμφωνα με τη θεωρία του Illeris (2009) και ειδικά οι εκπαιδευτικοί αρνούνται να δεχτούν εύκολα οποιαδήποτε αλλαγή στο χώρο της εργασίας τους. Ιδιαίτερα όταν πρόκειται για εισαγωγή καινοτομιών στην εκπαίδευση, οι εκπαιδευτικοί προβάλλουν εμπόδια, σημαντικά ή ασήμαντα, για επιτυχημένη εφαρμογή τους. Ο τρόπος με τον οποίο οι δάσκαλοι αντιλαμβάνονται τις ΤΠΕ, τις υιοθετούν και τις αξιοποιούν στην εκπαιδευτική πράξη διερευνάται συνεχώς, γιατί αυτές επηρεάζουν τις εμπειρίες των παιδιών με τους Η/Υ στο σχολικό περιβάλλον.

Σε ερευνητική εργασία των Βρύζα & Τσιτουρίδου (2003) μελέτης των στάσεων των δασκάλων απέναντι στις ΤΠΕ, διαπιστώθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν σαφώς θετικές στάσεις τόσο απέναντι στα πολυμέσα και το διαδίκτυο, όσο και για το ρόλο των ΤΠΕ στην επαγγελματική τους παραγωγικότητα, ανεξάρτητα από τα ατομικά χαρακτηριστικά τους. Οι στάσεις των δασκάλων υποδηλώνουν το πώς αντιλαμβάνονται τις ΤΠΕ με βάση τις ανάγκες, τις αξίες και τα ενδιαφέροντά τους και εκφράζουν αυτό που αισθάνονται, πιστεύουν και σκοπεύουν να κάνουν. Βέβαια οι θετικές στάσεις των δασκάλων είναι αναγκαία, αλλά όχι επαρκής συνθήκη. Όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα της έρευνας, η

εμπειρία στη χρήση του Η/Υ δεν συνεπάγεται και την αξιοποίηση του στο εκπαιδευτικό έργο. Οι αντιστάσεις των ίδιων των δασκάλων, η ελλιπής επιμόρφωση και η απουσία υλικοτεχνικής υποδομής στα σχολεία τους εμποδίζουν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρουν οι ΤΠΕ στην προετοιμασία και στη διεξαγωγή της διδασκαλίας.

Άλλες έρευνες έχουν δείξει ότι οι δάσκαλοι έχουν θετικές στάσεις και πιστεύουν ότι η χρήση των Η/Υ είναι σημαντική για τους μαθητές, όμως δεν εμπιστεύονται τις ικανότητές τους για να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τους Η/Υ στη διδασκαλία τους. Συνεπώς οι καινοτομίες και οι μεταρρυθμίσεις αποτυγχάνουν αν δεν εξασφαλίσουν τις προϋποθέσεις στις συνθήκες κάτω από τις οποίες οι εκπαιδευτικοί μπορούν και πρέπει να διδάξουν με τον καλύτερο και αποτελεσματικότερο τρόπο.

1.5 Θεωρίες Μάθησης Γενικά

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να αναδειχθεί η πολυτιμότητα της γνώσης των θεωριών μάθησης από τους εκπαιδευτικούς, όχι μόνο στο γνωστικό τομέα αλλά κυρίως για την ενεργοποίηση των μαθητών προκειμένου να συμμετέχουν και να δραστηριοποιούνται σε καινοτόμες δράσεις γενικότερα. Ο εκπαιδευτικός που θα αναλάβει να υλοποιήσει ένα προαιρετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα και ειδικότερα να εμπλακεί στις δράσεις της ιστοσελίδας www.e-bug.eu με τα αντιβιοτικά κ.λπ., πρέπει πάνω από όλα να πειστεί ο ίδιος για την αναγκαιότητα ή όχι αυτών των διαδραστικών προγραμμάτων.

Στη συνέχεια είναι σημαντικό να μελετήσει ξανά τις θεωρίες μάθησης (1.5.1), γιατί θα πάρει πολύτιμα στοιχεία για να τα αξιοποιήσει ανάλογα με τους μαθητές - ομάδα στόχο, με την οποία θα εργαστεί και θα έχει την απαραίτητη θεωρητική τεκμηρίωση για αυτό που καλείται να κάνει.

Επίσης, είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός να επεξεργαστεί και κάποιες από τις θεωρίες μάθησης ενηλίκων (1.5.2) για να κατανοήσει τις δικές του ενστάσεις ενδεχομένως για τα καινοτόμα προγράμματα, για τις παγκόσμιες ημέρες, για τις νέες τεχνολογίες, για τόσα καινούρια πράγματα που καλείται να υλοποιήσει στην καθημερινή του διδακτική πρακτική, επίσημα από το αναλυτικό πρόγραμμα και ανεπίσημα από το παραπρόγραμμα, το οποίο είναι πάντα «παρόν και συχνά λειτουργεί ανταγωνιστικά προς το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα», (Γραπτός Διαγωνισμός για την επιλογή Σχολικών Συμβούλων, 24 - 2 - 2007). Για το κρυφό αναλυτικό πρόγραμμα αναφέρονται διεξοδικά οι: Μαυρογιώργος, (1983), Γκότοβος κ.ά., (1983), Κανταρτζή, (1996), Παπαδοπούλου, (1999).

1.5.1 Θεωρίες μάθησης

Παρατίθενται ομαδοποιημένες από τους: Καλούρη - Αντωνοπούλου Ρ. & Σιγάλας Χ. (2006), οι βασικές θεωρίες μάθησης και αναφέρονται και κάποια κομβικά σημεία των θεωριών:

- Οι συμπεριφοριστικές θεωρίες (Pavlov, Watson, Thorndike, Skinner κ.α.)
- Οι μορφολογικές θεωρίες (Kohler, Koffka, κ.α.)
- Η θεωρία του ψυχολογικού πεδίου (Η θεωρία του πεδίου του K. Lewin)
- Οι γνωστικές θεωρίες (Piaget, Ausubel, Brunner κ.α.)
- Η κοινωνική θεωρία για τη μάθηση (Bandura)
- Η ψυχοκοινωνική θεωρία (Erikson)
- Η κοινωνικοπολιτισμική θεωρία (Vygotsky)
- Η ανθρωπιστική προσέγγιση (Rogers)
- Η θεωρία της επεξεργασίας της πληροφορίας (Gagne, Newell & Simon)

Για παράδειγμα ο Piaget τονίζει την ανάγκη υποκίνησης των ενδιαφερόντων του μαθητή: «Όπου υπάρχει ενδιαφέρον, αποκτάς αμέσως επιδεξιότητα». Ο Ausubel απορρίπτει την απομνημόνευση και προτείνει την «μάθηση με νόημα», την ουσιαστική μάθηση, δηλαδή τη μάθηση που προκύπτει όταν ο μαθητής ενεργεί επί των πληροφοριών, όταν προσπαθεί να συσχετίσει τις νέες πληροφορίες με αυτά που ήδη κατέχει. Ο Brunner με τη θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης προτείνει ο εκπαιδευτικός να δίνει βοήθεια στο μαθητή, ώστε να οδηγηθεί στο να ανακαλύψει βήμα - βήμα τη γνώση, πράγμα που θα προσφέρει στο μαθητή αυτοεκπλήρωση και αυτοϊκανοποίηση, χωρίς αμοιβές και ενίσχυση από την πλευρά του εκπαιδευτικού. Κατά τον Bandura, το παιδί μαθαίνει, αποκτά κοινωνική μάθηση, παρατηρώντας τους άλλους και η μίμηση αποτελεί κυρίαρχο μηχανισμό στη διαδικασία της κοινωνικοποίησής του. Η θεωρία του Erikson δίνει έμφαση στην ανάπτυξη της ταυτότητας του ατόμου, στην προσωπική αίσθηση που έχει κάθε άτομο για τον εαυτό του. Η θεωρία του Vygotsky αναφέρεται στη «Ζώνη Επιχειμένης Ανάπτυξης (Z.E.A.)» του ατόμου, που εκφράζεται από τη διαφορά μεταξύ του επιπέδου της ανάπτυξης που ταιριάζει στην πνευματική ηλικία ενός ατόμου και του επιπέδου που μπορεί να φτάσει με τη σωστή καθοδήγηση, τα ανάλογα ερεθίσματα και τις συνθήκες. Η ανθρωπιστική θεώρηση του Rogers δίνει ιδιαίτερη σημασία στα συναισθήματα και τα ενδιαφέροντα του μαθητή, απορρίπτει τη χρήση αμοιβών και ποινών και προτείνει τη δημιουργία θετικών σχέσεων μαθητών και εκπαιδευτικών. Κάθε διδασκαλία θα πρέπει να συνοδεύεται από την προσωπική ερμηνεία της από το μαθητή και από τη συσχέτισή της με τα πραγματικά γεγονότα και τις πραγματικές ανάγκες της ζωής του.

1.5.2 Θεωρίες Μάθησης Ενηλίκων

Οι θεωρίες μάθησης των ενηλίκων τροποποιούνται σε σχέση με τους ανήλικους μαθητές και είναι ποικίλες. Σημαντική φαίνεται να είναι η νέα μαθησιακή θεωρία του Knud Illeris, η οποία χρησιμοποιεί ολιστική προσέγγιση για τη μάθηση. Ο Illeris ορίζει τη μάθηση «ως την οποιαδήποτε διεργασία των ζωντανών οργανισμών που οδηγεί σε μόνιμη αλλαγή ικανότητας, η οποία δεν οφείλεται μόνο σε βιολογική ωρίμανση ή ηλικιακή εξέλιξη». Μάλιστα ο ίδιος ο θεωρητικός ήρθε στην Ελλάδα στις 28 - 11 - 2009 και παρουσίασε το θεωρητικό του μοντέλο σε ημερίδα, ως προσκεκλημένος της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Για να δούμε πιο αναλυτικά τη συγκεκριμένη θεωρία παρατίθενται τμήματα από το άρθρο του Πάρι Λιντζέρη (2009), «Η ολιστική προσέγγιση του Knud Illeris για τη μάθηση» από το περιοδικό της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Σύμφωνα με τον Illeris «κάθε μάθηση ενσωματώνει δύο πολύ διαφορετικές διεργασίες, μία διεργασία εξωτερικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε αυτόν/ήν που μαθαίνει και στο κοινωνικό, πολιτισμικό και υλικό περιβάλλον και μία εσωτερική ψυχολογική διεργασία επεξεργασίας και απόκτησης γνώσεων». Πολλές υπάρχουσες θεωρίες μάθησης εστιάζουν την προσοχή τους μόνο στη μία διεργασία π.χ. ο Συμπεριφορισμός και η Γνωστική θεωρία εστιάζουν στην εσωτερική διεργασία, ενώ οι θεωρίες της Κοινωνικής Μάθησης στην εξωτερική. Ωστόσο, μια θεωρία μάθησης που θα ήθελε να καλύψει συνεκτικά ολόκληρο το πεδίο θα έπρεπε να μελετήσει και να εξηγήσει τη λειτουργία των δύο αυτών διεργασιών στην ενότητά τους. Η διεργασία αλληλεπίδρασης ατόμου - περιβάλλοντος συνδέεται με την ιδέα ότι το άτομο στην πραγματικότητα υφίσταται μόνο ως κοινωνική οντότητα μέσα στη φύση. Η διεργασία απόκτησης και επεξεργασίας γνώσεων από το άτομο συνδέεται με δύο λειτουργίες που επιδρούν ταυτοχρόνως σε κάθε μαθησιακό περιστατικό: τη λειτουργία διαχείρισης του περιεχομένου μάθησης και τη λειτουργία της (εσωτερικής ψυχοδυναμικής) παρακίνησης που παρέχει την αναγκαία πνευματική ενέργεια για την υλοποίηση αυτής της εσωτερικής διεργασίας.

Οι λειτουργίες του περιεχομένου της μάθησης και των κινήτρων της μάθησης μαζί με την αλληλεπίδραση ατόμου - περιβάλλοντος, λειτουργία που δίνει την αρχική «ώθηση για την έναρξη της μάθησης», συνιστούν τις τρεις βασικές και αλληλοεπηρεαζόμενες διαστάσεις της μάθησης, η οποία προκαλείται από μια ισχυρή επιθυμία. Κάθε μαθησιακό περιστατικό στην εκδήλωσή του εμπεριέχει συγχρόνως και τις τρεις διαστάσεις (σε διαφορετικό βαθμό την καθεμιά). Οι διαστάσεις της μάθησης αφορούν:

- Τι είναι αυτό που μαθαίνεται, δηλ. ποιο είναι το περιεχόμενο της μάθησης, εκφραζόμενο σε γνώσεις, δεξιότητες, απόψεις, συμπεριφορές, αξίες κ.λ.π. Στη διάσταση αυτή η προσπάθεια του μαθητή είναι να κατανοηθεί και συγκροτηθεί το νόημα των πραγμάτων και να αυξηθεί η διανοητική και πρακτική του ικανότητα. Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας είναι η επίτευξη προσωπικής λειτουργικότητας.

- Από πού παρέχεται η ψυχική και πνευματική ενέργεια που απαιτείται για τη μάθηση, δηλ. ποιο είναι το κίνητρο της μάθησης, εκφραζόμενο σε εσωτερική υποκίνηση, συναισθήματα και επιθυμίες. Στη διάσταση αυτή η προσπάθεια του μαθητή είναι να επιτευχθεί πνευματική και σωματική ισορροπία και αποτέλεσμα αυτής είναι η επίτευξη μεγαλύτερης ευαισθησίας/αισθαντικότητας.

- Πώς διεγείρεται και από ποιους εξωτερικούς παράγοντες επηρεάζεται η μάθηση, δηλ. ποιες αλληλεπιδράσεις με το περιβάλλον (π.χ. πρακτική δράση, επικοινωνία, συνεργασία κ.λ.π.) πυροδοτούν τη μάθηση. Εδώ η προσπάθεια αυτών που μαθαίνουν είναι να επιτύχουν ολοκληρωμένη ένταξη στο κοινωνικό περιβάλλον. Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας μπορεί να θεωρηθεί η οικοδόμηση μεγαλύτερης προσωπικής κοινωνικότητας (Illeris, 2009).

1.5.2.1 Παρεμπόδιση ή διαστρέβλωση της μάθησης

Ένα πολύ κρίσιμο ερώτημα, που δεν τίθεται πάντα με σαφήνεια στην έρευνα των θεωριών μάθησης, ενώ αντιθέτως ο Illeris το τοποθετεί στο κέντρο του ενδιαφέροντος του, είναι το τι συμβαίνει όταν η επιδιωκόμενη μάθηση δεν συντελείται. Ποιες διεργασίες και καταστάσεις εμποδίζουν ή διαστρέφουν τη μάθηση; Η σημασία του ερωτήματος είναι προόδηλη, αφού έχει έντονη πρακτική διάσταση και μπορεί να βοηθήσει τους επαγγελματίες της εκπαίδευσης να κατανοήσουν και να βελτιώσουν τις διδακτικές τους ενέργειες.

Ο Illeris αναγνωρίζει τρεις μεγάλες αιτίες παρεμπόδισης της μάθησης:

Η πρώτη είναι η λανθασμένη μάθηση (mislearning) όπου εξαιτίας παρερροών, ακατάλληλων συνθηκών, έλλειψης του απαραίτητου γνωστικού υποβάθρου κ.λ.π. κάποιος/α μαθαίνει κάτι λάθος ή κάτι διαφορετικό από αυτό που επιδίωκε. Πρόκειται για την απλούστερη εκδοχή διαστρέβλωσης της μάθησης και συνήθως μπορεί να αντιμετωπιστεί σχετικά εύκολα.

Η δεύτερη και κυριότερη στις μέρες μας αιτία μη μάθησης, είναι η ανάπτυξη από το άτομο μηχανισμών άμυνας απέναντι στις προκλήσεις νέας και ιδίως ασύμφωνης με τις υφιστάμενες αντιλήψεις μας μάθησης. Ο Freud, όπως τονίζει ο Illeris, ανακάλυψε τους πνευματικούς μηχανισμούς άμυνας που έχει την ικανότητα να αναπτύσσει το άτομο. Αργότερα

και άλλοι ψυχολόγοι, όπως ο Γερμανός Thomas Leithauser, εξήγησαν, χρησιμοποιώντας τον όρο «καθημερινή συνείδηση», πώς ο σύγχρονος άνθρωπος αναπτύσσει ημιαυτόματους μηχανισμούς άμυνας απέναντι στα πολλαπλά ερεθίσματα του περιβάλλοντος, τα οποία αδυνατεί να διαχειριστεί. Η χρήση αυτών των αμυντικών μηχανισμών συνίσταται στην ικανότητα του ατόμου να ενεργοποιεί κάποιες πρότερες βασικές παραδοχές και γνώσεις (pre - understandings) με στόχο να κρατήσει εκτός επίδρασης τα «ανεπιθύμητα» νέα στοιχεία και ερεθίσματα, έτσι ώστε να μπορέσει να διατηρήσει την «κεκτημένη ισορροπία» και να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη αβεβαιότητα και πολυπλοκότητα. Επομένως, η τάση είναι να προσπαθούμε να περιθωριοποιήσουμε οτιδήποτε δεν φαίνεται να ταιριάζει με όσα ήδη γνωρίζουμε και μπορούμε σχετικά εύκολα να διαχειριστούμε και, αντιθέτως, να επιτρέπουμε την επίδραση αυτών των στοιχείων που μας φαίνονται οικεία και ταιριαστά με τα ήδη υιοθετημένα πρότυπα και παραδοχές. Οι μηχανισμοί άμυνας είναι ιδιαίτερα ισχυροί όταν πρόκειται για θέματα «υπεράσπισης» της διαμορφωμένης προσωπικής ταυτότητας. Γι' αυτόν άλλωστε το λόγο η μετασχηματίζουσα μάθηση που επιδιώκει μεταξύ άλλων την αλλαγή βασικών στοιχείων της προσωπικότητας, συνιστά συνήθως μια επώδυνη και δύσκολη προσωπική δοκιμασία. Μία ακόμα εκδήλωση άμυνας που παρεμποδίζει τη μάθηση είναι, κατά τον Illeris, η διφορούμενη στάση (ambivalence) που συναντάται για παράδειγμα σε άτομα που έχασαν τη δουλειά τους χωρίς δική τους ευθύνη και, αντί να εργάζονται (όπως θα επιθυμούσαν), παρακολουθούν σεμινάρια επανεκπαίδευσης (τα οποία από την μία μεριά δεν τα θέλουν, από την άλλη πιθανόν τους βοηθούν).

Η τρίτη αιτία παρεμπόδισης ή διαστρέβλωσης της μάθησης είναι η προβολή διανοητικής αντίστασης απέναντι στο περιεχόμενο, τις συνθήκες και άλλα συστατικά και προδιαγραφές ενός περιστατικού μάθησης. Στην περίπτωση αυτή εκδηλώνεται «συνειδητή άρνηση μάθησης», αλλά το θετικό στοιχείο είναι ότι ταυτοχρόνως εμπεριέχεται μια διανοητική ενέργεια και κινητικότητα που κρατά ανοιχτή την πιθανότητα μάθησης, εφόσον αυτή θα μπορούσε π.χ. με την παρέμβαση του εκπαιδευτή να διοχετευθεί σε κατευθύνσεις που προκαλούν το ενδιαφέρον του ατόμου (Illeris, 2009).

1.6 Καινοτόμα Προγράμματα Αγωγής Υγείας

Ο προπομπός για την εφαρμογή όλων των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και της Αγωγής Υγείας ήταν η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, η οποία άρχισε να εφαρμόζεται επίσημα στο ελληνικό

εκπαιδευτικό σύστημα με ένα σύνολο εγκυκλίων και ενδεικτικής συνεχούς εμπλουτιζόμενης θεματολογίας (Παράρτημα Β). Οι στόχοι της και ο σχεδιασμός των ανάλογων περιβαλλοντικών προγραμμάτων βοηθήσαν και βοηθούν στην εφαρμογή και των υπόλοιπων καινοτόμων προγραμμάτων, (Παράρτημα Α).

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε πιο αναλυτικά στην Αγωγή Υγείας. Η συγκεκριμένη εφαρμογή από την ιστοσελίδα www.e-bug.eu ανήκει στην κατηγορία των καινοτομιών και σε διαδραστικό προαιρετικό πρόγραμμα Αγωγής Υγείας, το οποίο μπορεί να εφαρμόσει ο εκπαιδευτικός στην τάξη του, μέσα σε χρόνο της Ευέλικτης Ζώνης, που ήδη υπάρχει στο αναλυτικό πρόγραμμα και προβλέπεται από τα νέα ΑΠΣ και το ΔΕΠΠΣ ή διαθεματικά, όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή.

Από την αρχή στο Νόμο Πλαίσιο για την παιδεία 1566/1985, αναφέρεται ότι (Κεφάλαιο Α, άρθρο 1): «Σκοπός της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, είναι να συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά».

Σύμφωνα πάλι με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.), «Υγεία θεωρείται η κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας του ανθρώπου και όχι μόνο η απουσία νόσου ή αναπηρίας». Επίσης στη Χάρτα της Οτάβα (1986), αναφέρεται ότι: «Προαγωγή της Υγείας είναι η διαδικασία που δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να ελέγχουν και να βελτιώνουν την υγεία τους». Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση (1998) έχει ορίσει ότι: «Αγωγή Υγείας είναι μία διαδικασία που στηρίζεται σε επιστημονικές αρχές και χρησιμοποιεί προγραμματισμένες ευκαιρίες μάθησης, οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα στους ανθρώπους, όταν λειτουργούν ως άτομα ή ως σύνολο, να αποφασίζουν και να ενεργούν συνειδητά για θέματα που επηρεάζουν την υγεία τους». Έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες: ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, Υγεία, Προαγωγή της Υγείας, Αγωγή Υγείας, όπως αναφέρεται στο εγχειρίδιο για τους εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Π.Ι. με τίτλο «Αγωγή Υγείας, Βασικές Αρχές σχεδιασμός Προγράμματος» (Στάππα - Μουρτζίνη, 2007).

Η Αγωγή Υγείας είναι μία δραστηριότητα που στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, μέσω της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης των μαθητών σε θέματα υγείας. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων

αυτής, αξιοποιούνται οι σχετικές ενότητες των διαφόρων μαθημάτων που αναφέρονται σε θέματα προληπτικής ιατρικής, υγιεινής διατροφής, αγωγής καταναλωτή κ.λπ. και οργανώνονται από διάφορους φορείς, σε συνεργασία με τα σχολεία, σεμινάρια αγωγής υγείας για εκπαιδευτικούς και μαθητές. Από το σχολικό έτος 2001 - 2002 η προώθηση της Αγωγής Υγείας αποτελεί μία από τις προτεραιότητες του Υπουργείου Παιδείας. Για το σκοπό αυτό θεσμοθετήθηκε ο ορισμός σε κάθε Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικού Υπευθύνου Αγωγής Υγείας, που θα αναλάβει τον ειδικό ρόλο της οργάνωσης και της στήριξης των σχετικών προγραμμάτων. (Σχετικές εγκύκλιοι Γ2/6006/7 - 11 - 2001, Φ11.2/818/78436/Γ1/25 - 7 - 2002 και η Υπουργική Απόφαση Γ2/43520/ΦΕΚ/543/τ.Β'1 - 5 - 2002).

Η Αγωγή και Προαγωγή της Υγείας είναι ένα θέμα με ιδιαίτερη σημασία στην εποχή μας. Διεθνείς Οργανισμοί όπως η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συμφωνούν ότι η ανάπτυξη προγραμμάτων αγωγής και προαγωγής της υγείας είναι η πλέον ενδεδειγμένη μέθοδος για την πρόληψη και βελτίωση της υγείας των ανθρώπων και του περιβάλλοντος. Η μετάδοση έγκυρων γνώσεων, η ενίσχυση της προσωπικότητας και η ανάπτυξη δεξιοτήτων στη λήψη αποφάσεων είναι τα θέματα που προβάλλονται από τη σύγχρονη προσέγγιση τέτοιων προγραμμάτων και συμβάλλουν στον έλεγχο και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου και της υγείας του.

Το Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (πρώην ΥΠΕΠΘ) σε θέματα που αφορούν την υγεία και ασφάλεια των μαθητών/τριών εφαρμόζει προγράμματα Αγωγής Υγείας στα σχολεία με στόχο την πρόληψη και προαγωγή της Υγείας αυτών. Ανάλογα εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν να παρουσιάσουν και Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί, όπως η Διεθνής Αμνηστία, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, η Action - Aid, πέρα από την κριτική που δέχονται οι Μ.Κ.Ο.

Η Αγωγή Υγείας στα σχολεία είναι μια καινοτόμος δράση, η οποία συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης και στη σύνδεσή της με την κοινωνική πραγματικότητα. Αποτελεί την πρώτη προσέγγιση για τον περιορισμό των φαινομένων εκείνων που απειλούν τη σωματική και ψυχική υγεία των νεαρών ατόμων και συντελούν στον κοινωνικό τους αποκλεισμό και στον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

Η εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας στα σχολεία έχει στόχο να συμβάλει πραγματικά το σχολείο μέσα από την ενεργητική και «βιωματική μάθηση» (Χρυσafiδης, 1994), στην αλλαγή στάσης και συ-

μπεριφοράς των μαθητών/τριών, με σκοπό την ενίσχυση της υπευθυνότητας, της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης, της προσωπικότητας και της ικανότητας του μαθητή για την υιοθέτηση θετικών τρόπων και στάσεων ζωής.

Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται αποτελεσματικά όταν οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι συμπεριφορές που διδάσκονται στην τάξη υποστηρίζονται και ενισχύονται από το φυσικό κοινωνικό και ψυχολογικό περιβάλλον του ίδιου του σχολείου, ώστε το σχολείο να συμβάλλει πραγματικά στην αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς των μαθητών/τριών.

Η Αγωγή Υγείας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το σχολείο, το μαθητή, τον εκπαιδευτικό, τους γονείς και την κοινωνία. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού πρέπει να είναι διαφορετικός και να επιζητείται η δημιουργία μιας διαφορετικής σχέσης με το μαθητή, διότι τα προγράμματα αυτά στηρίζονται σε νέες μεθόδους διδακτικής προσέγγισης που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή του μαθητή και ενισχύουν την ανάπτυξη κάποιων ικανοτήτων, όπως η εξαγωγή συμπερασμάτων αξιολόγησης των συνεπειών και λήψη αποφάσεων.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και ιδιαίτερα των στελεχών της εκπαίδευσης, οι σύγχρονες συνθήκες και απαιτήσεις της εργασίας σε κάθε τομέα απαιτούν την ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων και τη στήριξη των εργαζομένων με περισσότερα εφόδια, ώστε να είναι αποτελεσματικοί στο χώρο της εργασίας τους, να συμβάλλουν στην κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών τους, στον εκσυγχρονισμό του οργανισμού της εκπαίδευσης και στη δημιουργία υπεύθυνων πολιτών.

Για τη δημιουργία ενός σύγχρονου, λειτουργικά αποδοτικού και ανθρώπινου σχολείου, το οποίο θα αναδεικνύει την προσωπικότητα και θα αναπτύσσει τις δεξιότητες του προσωπικού και των μαθητών/τριών, απαραίτητη είναι η ανάπτυξη μιας ιδιαίτερης πολιτικής και ο προγραμματισμός ορισμένων αλλαγών. Οι αλλαγές αυτές έχουν σχέση με το ήθος του σχολικού περιβάλλοντος, τη συμβατότητα μεταξύ του αναλυτικού και του αθέατου σχολικού περιβάλλοντος, τις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης, την ποιότητα της επικοινωνίας ανάμεσα σε όλα τα μέλη του οργανισμού, το άνοιγμα και την πρόσβαση του οργανισμού στην κοινότητα, την ανάπτυξη δημιουργικών σχέσεων, την αναγνώριση της σημασίας της ψυχικής, συναισθηματικής κοινωνικής και σωματικής υγείας, το σεβασμό στη διαφορετικότητα, την ισότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη. Γι' αυτό θα πρέπει να αναπτύξουμε την κατάλληλη υποδομή και ατμόσφαιρα στο χώρο του σχολείου ώστε όλοι, μαθητές και εργαζόμενοι, να νιώθουν ασφάλεια,

άνεση και ικανοποίηση όταν βρίσκονται σε αυτόν. Έτσι το σχολείο θα γίνει ένας χώρος όπου όλοι θα επιθυμούν να έρχονται καθημερινά για να μάθουν, να εργαστούν, να δημιουργήσουν, να επικοινωνήσουν και να οραματιστούν.

Στην αρχή κάθε σχολικού έτους, μετά από σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και μετά από σχετικές ενημερώσεις - ευαισθητοποιήσεις των εκπαιδευτικών από τον Υπεύθυνο Αγωγής Υγείας (και από τον Υπεύθυνο του Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων της κάθε Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) αλλά και από τις ανάγκες κυρίως των μαθητών/τριών κάθε σχολείου, συγκροτούνται ομάδες ή τμήματα και αποφασίζουν να υλοποιήσουν ένα πρόγραμμα. Υποβάλλουν κατόπιν πρόταση προς την Επιτροπή Έγκρισης των Προγραμμάτων κάθε Διεύθυνσης Εκπαίδευσης της χώρας για κάθε σχολικό έτος, ώστε να υλοποιήσουν συγκεκριμένο πρόγραμμα. Η Επιτροπή, αφού εκτιμήσει την επάρκεια της πρότασης, εγκρίνει το πρόγραμμα.

Ως μέθοδοι και τεχνικές Προγραμμάτων Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας χρησιμοποιούνται οι «παθητικές» (η διάλεξη, η προβολή video ή ταινίας, οι διαφάνειες), οι μέθοδοι «ενεργητικής συμμετοχής» (έρευνα, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, κ.λπ.) οι «βιωματικές μέθοδοι» (η δραματοποίηση, το θεατρικό παιχνίδι, το γράψιμο μιας ιστορίας, η συμβουλευτική, το διάγραμμα βιωματικών εμπειριών, ο καθρέπτης, η δημιουργική έκφραση με σχήματα ζωγραφικής, οι φωτογραφίες κ.λπ.). Η αξιολόγηση κάθε προγράμματος αναφέρεται στο περιεχόμενο, στις μεθόδους, στην ικανοποίηση των συμμετεχόντων από το πρόγραμμα. Μέθοδοι αξιολόγησης προγράμματος γίνονται με ομαδική εργασία σε ομάδες 4 - 5 ατόμων και με ερωτηματολόγια. Ενδεικτική θεματολογία προγραμμάτων Αγωγής Υγείας βρίσκεται στο Παράρτημα Γ.

1.7 Συμβουλευτική Γενικά

Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται θέματα γενικά για τη Συμβουλευτική, ορισμένοι από τους πολλούς προτεινόμενους ορισμούς της Συμβουλευτικής (1.7.1) και οι γνωστότερες θεωρίες (1.7.2) με τις οποίες προσεγγίζονται, ερμηνεύονται και γίνονται συμβουλευτικές παρεμβάσεις.

Η Συμβουλευτική δεν είναι απλά μία διαδικασία μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων. Είναι θεσμός κοινωνικός συνυφασμένος με την κουλτούρα των σύγχρονων βιομηχανικών κοινωνιών και ταυτόχρονα είναι μια ασχολία, επιστήμη ή ένα επάγγελμα σχετικά πρόσφατο (McLeod, 2005). Ο όρος Συμβουλευτική υπονοεί «ότι κάποιος δίνει ή δέχεται συμβουλή», που ήταν η αρχική λειτουργία της Συμβουλευτι-

κής. Σήμερα δεν έχει αυτή τη σημασία παρόλο που ο όρος παραμένει ο ίδιος. Σήμερα, η Συμβουλευτική είναι περισσότερο μία διαδικασία αλληλοεπικοινωνίας, ψυχολογικής υποστήριξης και παροχής βοήθειας σε θέματα που δυσκολεύουν, εμποδίζουν ένα άτομο στην καλή λειτουργία των διαπροσωπικών του σχέσεων, της σχέσης του με τον ίδιο του τον εαυτό καθώς και τον τρόπο που μπορεί να αντιμετωπίζει τις εξωτερικές προκλήσεις και προβλήματα (Μάλικιώση - Λοΐζου, 2006).

Η Συμβουλευτική απευθύνεται μαζικά προς το σύνολο των υγιών ατόμων αλλά επίσης απευθύνεται και προς την πλειοψηφία ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ελαφριάς μορφής (Δημητρόπουλος, 1999).

Η Συμβουλευτική βοηθά το άτομο να εξασφαλίσει αυτογνωσία και αυτοέλεγχο ώστε, μέσω της δικής του βούλησης, να αξιοποιήσει τον εαυτό του με σύνεση, να πρωταγωνιστεί στη ζωή του, να θέτει στόχους, να προγραμματίζει τις ενέργειές του, να αποφασίζει για τον εαυτό του, να τον αποδέχεται και να αντισταθμίζει αποτελεσματικά τυχόν αδυναμίες του και έτσι να οδηγηθεί στη μερική ή ολική αυτοπραγμάτωσή του.

1.7.1 Ορισμοί Συμβουλευτικής

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί της Συμβουλευτικής και ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω από την ιστοσελίδα της Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής: Συμβουλευτική είναι η διαδικασία αλληλεπίδρασης που ασκείται ανάμεσα στο Σύμβουλο και το/τα άτομα που απευθύνονται σ' αυτόν. Επεξεργάζεται τα προβλήματα που απασχολούν το/τα άτομα και διευκολύνει την επίλυσή τους. Η Συμβουλευτική χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση ή τη λύση συγκεκριμένων προβλημάτων: λήψη αποφάσεων, αντιμετώπιση κρίσεων, βελτίωση διαπροσωπικών σχέσεων, επίλυση συγκρούσεων και ανάπτυξη αυτογνωσίας, βασισμένης σε μια σχέση αποδοχής, σεβασμού και εμπιστοσύνης. Η προσέγγιση που εφαρμόζει ο κάθε Σύμβουλος βασίζεται στην ειδική επιστημονική και πρακτική του εκπαίδευση με την οποία αποκτά την εξειδίκευση του (ιστοσελίδα Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής, <http://www.hac.com.gr>).

Η Συμβουλευτική ορίζεται σε σχέση με τη λειτουργία και τη μορφή της ως «η διαδικασία εκείνη κατά την οποία είτε κατά τρόπο ατομικό είτε κατά τρόπο ομαδικό, ένας ειδικός που υπό ορισμένες προϋποθέσεις λέγεται Σύμβουλος, συνεξετάζει με ένα άτομο (ή κάποια άτομα) θέματα ή προβλήματα που απασχολούν το άτομο (ή τα άτομα) και διευκολύνει τη λύση τους» (Δημητρόπουλος, 1999: 21). Σε σχέση με το

σκοπό της, η Συμβουλευτική ορίζεται από τον ίδιο συγγραφέα ως «μία μέθοδος προσέγγισης και παρέμβασης βοήθειας, ένα μέσο για εξασφάλιση αυτής της βοήθειας, προς το άτομο που αντιμετωπίζει ή προσπαθεί να προλάβει κάποιο πρόβλημα».

Σχετικά με τον ορισμό της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (American Psychological Association) όρισε τη Συμβουλευτική Ψυχολογία ως «την ειδικότητα σύμφωνα με την οποία ο Σύμβουλος - Ψυχολόγος βοηθά το συμβουλευόμενο να βελτιώσει την προσωπική του κατάσταση, να ανακουφιστεί από τη λύπη και τη στενοχώρια, να επιλύσει τις κρίσιμες καταστάσεις που αντιμετωπίζει, να αναπτύξει την ικανότητα επίλυσης των προβλημάτων του και να μπορεί να παίρνει μόνοι του αποφάσεις».

Επίσης, ο Σύμβουλος - Ψυχολόγος υποστηρίζει την ψυχολογική ανάπτυξη και εξέλιξη του συμβουλευόμενου, βοηθώντας τον να κάνει καλύτερη χρήση των αποθεμάτων και των ικανοτήτων που διαθέτει ή δείχνοντάς του το δρόμο για την ανάπτυξη νέων μεθόδων που θα τον διευκολύνουν να βοηθήσει μόνοι του τον εαυτό του (Δαλώση Α., Μητσοστεργίου Α., 2001).

Τα προβλήματα που οδηγούν έναν άνθρωπο να ζητήσει τη βοήθεια του Συμβούλου - Ψυχολόγου ξεπηδούν από περιβαλλοντικές επιδράσεις και επιρροές ή από εσωτερικές συγκρούσεις και μπορεί να είναι επαγγελματικά, εκπαιδευτικά, συναισθηματικά, κοινωνικά, εξελικτικά ή προβλήματα υγείας (Μαλικιώση - Λοϊζου, 2006).

1.7.2 Θεωρίες Συμβουλευτικής

Αναφορικά με τις θεωρίες της Συμβουλευτικής, έχουν προταθεί διάφορα συστήματα ομαδοποίησης των θεωριών της Συμβουλευτικής από θεωρητικούς, όπως για παράδειγμα από τον Paterson το 1964 και αργότερα από τον Frey το 1972. Οι θεωρίες ομαδοποιούνται με βάση τη διαδικασία της Συμβουλευτικής, δηλαδή τη φιλοσοφία, τις τεχνικές, τη μεθοδολογία, καθώς και τους στόχους της διαδικασίας (Συριοπούλου - Δελλή, 2005). Ουσιαστικά οι θεωρίες της Συμβουλευτικής δεν διαχωρίζονται απόλυτα από τις θεωρίες για τη μάθηση, την προσωπικότητα και γενικά για την ανθρώπινη συμπεριφορά. Οι σύμβουλοι δουλεύουν με τη συμπεριφορά την οποία καλούνται να διαφοροποιήσουν, άσχετα από την προσέγγιση που ακολουθούν και που της δίνει και την ανάλογη διάσταση: ενδοψυχική, κοινωνική, γνωστική. Οι πιο γνωστές προσεγγίσεις που ο σύμβουλος μπορεί να χρησιμοποιήσει σύμφωνα με το Δημητρόπουλο (1999) είναι:

- Η ψυχαναλυτική προσέγγιση ή θεωρία του βάθους, η οποία στηρίζεται σε θεωρίες με Ψυχαναλυτικό Προσανατολισμό: Κλασική Ψυχαναλυτική Θεωρία, Ατομική Ψυχολογία του A. Adler, Θεωρία του E. S. Bordin).

- Η υπαρξιστική - ανθρωπιστική προσέγγιση, η οποία στηρίζεται σε θεωρίες με κυρίως Ανθρωπιστικό - Υπαρξιστικό Προσανατολισμό: Ατομοκεντρική - Προσωποκεντρική Θεωρία του C. Rogers, Υπαρξιστική Θεωρία του R. May, Λογοθεραπεία του V. Frankl.

- Η γνωστική - γνωστικοσυμπεριφοριστική προσέγγιση, η οποία στηρίζεται σε θεωρίες με κυρίως Γνωστικό και Γνωστικο-Συμπεριφοριστικό Προσανατολισμό: Θεραπεία Πραγματικότητας, Θεραπεία Gestalt, η Γνωστικο - Συναισθηματική Θεωρία συμπεριφοράς του A. Ellis, Θεωρία Χαρακτηριστικών και Παραγόντων του F. Parsons, Γνωστική Θεραπεία του Beck, η Κοινωνικογνωστική Θεωρία του Bandura.

- Η προσέγγιση της μάθησης, η οποία στηρίζεται σε θεωρίες με κύριο προσανατολισμό το χώρο της «Θεωρίας Μάθησης» (Κολιάδης, 1996, 1997) που εκπορεύονται από το χώρο της Ψυχολογίας της Συμπεριφοράς. Όλες οι αναφερόμενες προσεγγίσεις έχουν σημεία σύγκλισης ή απόκλισης μεταξύ τους. Στο Παράρτημα Δ υπάρχει πίνακας με κατάλογο Θεωριών Συμβουλευτικής (Δημητρόπουλος, 1999).

1.8 Ο Συμβουλευτικός Ρόλος του Εκπαιδευτικού

Στο κεφάλαιο αυτό τεκμηριώνεται η αλλαγή του ρόλου του εκπαιδευτικού σε συμβουλευτικό ρόλο και ο κυρίαρχος ρόλος του εκπαιδευτικού στην εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας και κάθε καινοτομίας.

Είναι γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων στη συντριπική τους πλειοψηφία, ξεκινώντας την υπηρεσία τους, έχουν αγωνία να βοηθήσουν και με την εργασία τους κατευθύνονται προς κάτι δημιουργικό. Προσπαθούν αυτή την αγωνία τους να την μετατρέψουν σε δημιουργία. Δεν είναι πάντα κατορθωτό αυτό. Αυτή την αγωνία επιβάλλεται οι εκπαιδευτικοί να τη διαχειριστούν με τον καλύτερο τρόπο, διαφορετικά ελοχεύει ο κίνδυνος να μετατραπεί σε στρες, σε αδιαφορία, ή να φτάσουμε ακόμη και σε επαγγελματική εξουθένωση.

Η μεταβολή του επιπέδου στρες σχετίζεται με τη σωματική υγεία (Δημητροπούλου, κ.ά. 1993).

Το 1997, στο 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, «Η Ψυχολογία στο Σταυροδρόμι των Επιστημών του Ανθρώπου και της

Κοινωνίας», παρουσιάστηκαν οι παρακάτω έρευνες και μελέτες:

- Για το επαγγελματικό άγχος και την επαγγελματική εξουθένωση στους δημοσίους υπαλλήλους (Κάντας, 1997).
- Για την επαγγελματική εξουθένωση και την ικανοποίηση από την εργασία εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Κουστέλιος, Κουστέλιου, 1997).
- Για τη συναισθηματική και επαγγελματική εξουθένωση των ελληνίδων εκπαιδευτικών στο χώρο του σχολείου (Τσιναρέλης, Κολιάδης, 1997).
- Για το πεδίο κινήτρων και επαγγελματική ικανοποίηση των εκπαιδευτικών ειδικών τάξεων και ειδικών σχολείων στην Ελλάδα (Σταύρου, Χριστοφορίδου, 1997).

Φαίνεται λοιπόν ότι το θέμα έχει απασχολήσει την έρευνα και στην ελληνική πραγματικότητα και επιβάλλεται οι συντάκτες των αναλυτικών προγραμμάτων να λαμβάνουν υπόψη όλες αυτές τις έρευνες.

Σε εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας (π.χ. 10 - 11 - 2008), με τις οποίες καλούνται οι εκπαιδευτικοί για εξετάσεις επιλογής για μετεκπαίδευση στα Διδασκαλεία της χώρας στο μάθημα της Παιδαγωγικής Ψυχολογίας, ορίζεται ύλη που αναφέρεται στην Ανάπτυξη, στη Γνώση και Μάθηση, στις Ατομικές Διαφορές, στα Κίνητρα, στην Αξιολόγηση αλλά και στη Συμβουλευτική, (με ιδιαίτερες ενότητες: θεωρητικές προσεγγίσεις και είδη - στάδια συμβουλευτικής, ο συμβουλευτικός ρόλος του εκπαιδευτικού, δεξιότητες επικοινωνίας, χειρισμός συναισθημάτων, διαχείριση κρίσεων στο σχολείο: Μακρή - Μπότσαρη, 2007). Παρατηρείται λοιπόν από την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική η αναγνώριση της αναγκαιότητας τέτοιων γνώσεων για το νέο ρόλο του εκπαιδευτικού στο σημερινό εκπαιδευτικό τοπίο.

Η αναγκαιότητα συμβουλευτικών γνώσεων προέκυψε και από τις επιμορφωτικές συναντήσεις στη 2η Εκπαιδευτική Περιφέρεια της Σχολικής Συμβούλου του Ν. Καρδίτσας (Π.Δ.201/1998), όπου τέθηκε και το ερώτημα αν μπορούν οι δάσκαλοι/δασκάλες να κάνουν συμβουλευτική και να προχωρήσουν σε συμβουλευτικές παρεμβάσεις. Προέκυψε λοιπόν ότι δεν έχουν γνώσεις συμβουλευτικής και δεν γνωρίζουν το αντίστοιχο επιστημονικό πεδίο. Όμως, μέσα από τις παιδαγωγικές σπουδές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, λειτουργούν περισσότερο διαισθητικά στο πλαίσιο του παιδαγωγικού τους ρόλου και μπορούν να έχουν θετικά αποτελέσματα. Επίσης, προέκυψε ότι γνωρίζουν το θεωρητικό πλαίσιο των καινοτόμων προγραμμάτων για την εμπλοκή μαθητών και των ιδίων των εκπαιδευτικών. Ωστόσο στην ίδια Εκπαιδευτική Περιφέρεια, μόνο

10% των εκπαιδευτικών υλοποίησαν καινοτόμα προγράμματα στις τάξεις τους κατά το σχολικό έτος 2009 - 2010.

Υιοθετούνται λοιπόν οι αντίστοιχες απόψεις της πανεπιστημιακής κοινότητας, οι οποίες οδηγούν στο νέο ρόλο παιδαγωγού - ψυχολόγου - συμβούλου, του εκπαιδευτικού. Εκτός από καλοί δάσκαλοι, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να είναι και καλοί σύμβουλοι - εμπνευστές, με καλές διαπροσωπικές σχέσεις, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη και βοηθώντας τους «εταίρους» της εκπαιδευτικής διαδικασίας και κυρίως τους μαθητές τους να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, να διαμορφώσουν θετικές στάσεις απέναντι στους άλλους να ενισχύσουν την αντίληψη της προσωπικής τους αξίας κ.λπ. (Μαλικιώση - Λοΐζου, 2001, Αθανασούλα - Ρέππα, 1999). Στη διαδικασία των καλών διαπροσωπικών σχέσεων είναι και η διαδικασία αποκάλυψης πτυχών της προσωπικότητας του εκπαιδευτικού - συμβούλου τόσο στον ίδιο του τον εαυτό όσο και σε άλλα άτομα που εμπιστεύεται. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αποκαλύπτει τον εαυτό του στον ίδιο και στους μαθητές του και έτσι να χτίζει μια ουσιαστική διαπροσωπική σχέση που θα οδηγήσει σε πιο στενή επικοινωνία (Μαλικιώση - Λοΐζου, 1994). Γιατί, «Μια ειλικρινά προσωπική σχέση μεταξύ δύο ανθρώπων περιλαμβάνει αποκάλυψη του εαυτού του ενός στον άλλο με πλήρη και αυθόρμητη ειλικρίνεια», (http://epeack.ncsr.gr/index_main.asp).

Προσαρμοσμένα επίσης στις απαιτήσεις της σημερινής εποχής είναι τα σεμινάρια εξειδίκευσης, για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στα πλαίσια του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. 2, (http://epeack.ncsr.gr/index_main.asp) που ολοκληρώθηκαν το 2003, με θέμα: «Βελτίωση των Συνθηκών Ένταξης στο Εκπαιδευτικό Σύστημα Ατόμων με Πολλαπλές Αναπηρίες». Τη Μελέτη - Σχεδιασμός Υλοποίηση ανέλαβε η Net Media Lab Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ» Αθήνα 2003 και στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του μαθήματος υπάρχει υλικό και πλούσια βιβλιογραφία σχετικά με το νέο συμβουλευτικό ρόλο των εκπαιδευτικών.

Κάποια επιπλέον βασικά χαρακτηριστικά (γνώσεις και δεξιότητες συμβούλου) που είναι απαραίτητα για να μπορεί να υπάρξει εποικοδομητική βοηθητική διαπροσωπική σχέση εκπαιδευτικού - μαθητή σύμφωνα με τον Μπρούζο (1999) είναι: η ενσυναίσθηση, η εκτίμηση και άνευ όρων αποδοχή ή ζεστασιά, η ειλικρίνεια, η αυτοαποκάλυψη και η γνησιότητα - συμφωνία.

Αναλυτικά, η ενσυναίσθητη κατανόηση ή ενσυναίσθηση (empathy), περιλαμβάνει την ενσυναίσθητική ακρόαση (empathetic listening) και τη μετάδοση της ενσυναίσθησης (communicating empathy). Η πρώτη

αφορά την αναγνώριση και την κατανόηση των εμπειριών του άλλου και το νόημα που έχουν γι' αυτόν. Πρόκειται για την πλήρη αποδοχή, κατανόηση και συναίσθηση του μαθητή ενώ παράλληλα ο εκπαιδευτικός παραμένει ο εαυτός του και συμπεριφέρεται αυθεντικά. Η ενσυναίσθητική ακρόαση επιτυγχάνεται με τις κατάλληλες απαντήσεις του συμβούλου που δείχνει στον άλλον ότι τυγχάνει προσεκτικής ακρόασης και κατανόησης από κάποιον που τον αποδέχεται ανά πάσα στιγμή και ενδιαφέρεται να εμβαθύνει ακόμα περισσότερο. Είναι η ικανότητα του εκπαιδευτικού συμβούλου να κατανοεί τον κόσμο των μαθητών του και των γονιών τους, έτσι όπως οι ίδιοι τον αντιλαμβάνονται. Η ενσυναίσθηση προϋποθέτει την κατανόηση του συμβουλευόμενου σε γνωστικό (τι σκέπτεται και τι λέει) αλλά και στο θυμικό επίπεδο (τι αισθάνεται). Η ενσυναίσθηση, ως απώτερη βαθμίδα κατανόησης και ως μορφή συμπεριφοράς με μειωμένο το βαθμό συγκρούσεων, ευκολία αποδοχής της ετερότητας του άλλου και αλτρουιστικές τάσεις (Ματσαγγούρας, 2006α), αποτελεί μία από τις βασικές διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης. Σε συνάρτηση με άλλες ικανότητες (αυτορρύθμιση κλπ.) συντελεί στην εκπαίδευση ως ένα είδος εγγραμματισμού, του «συναισθηματικού εγγραμματισμού» (Goleman, 1998).

Εκτίμηση, ζεστασιά ή άνευ όρων θετική αναγνώριση - αποδοχή (unconditional positive regard), είναι η ικανότητα του εκπαιδευτικού να είναι δεκτικός και ευνοϊκά προδιατεθειμένος απέναντι στο μαθητή - συμβουλευόμενο. Δεν θα πρέπει να τον επικρίνει. Αυτό προϋποθέτει ευνοϊκό κλίμα μεταξύ των δύο, ώστε ο μαθητής να εκφραστεί ελεύθερα, να ανοιχτεί και να μην χρειαστεί να υιοθετήσει αμυντικούς μηχανισμούς για να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα. Ο Rogers αυτό το περιγράφει ως εξής: «Αν αντιλαμβάνομαι τις προσωπικές εμπειρίες του άλλου κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μη μπορώ να κάνω διάκριση μεταξύ των προσωπικών του εμπειριών ως περισσότερο ή λιγότερο αξιών θετικής αναγνώρισης, τότε αισθάνομαι άνευ όρων θετική αναγνώριση γι' αυτό τον άνθρωπο» (Μπρούζος, 1999).

Γνησιότητα ή αυθεντικότητα (genuineness ή congruence), είναι η ικανότητα του εκπαιδευτικού να είναι ο εαυτός του, να συμπεριφέρεται φυσιολογικά και αβίαστα, δίχως να κάνει χρήση κάποιου επαγγελματικού ή άλλου προσώπου. Να μένει απλός, προσιτός και όχι εγκλωβισμένος στο ρόλο του ειδικού ή του επιστήμονα. Γενικά ο Rogers θεωρεί, ότι κάθε εμπειρία πρέπει να βιώνεται όπως προκύπτει. Και η Μαλκίωση - Λοϊζου (2006) και ο Μπρούζος (1999) αναφέρουν ότι όλοι οι σύμβουλοι εκδηλώνουν κάποια στιγμή μία ιδιαίτερα αρνητική στάση έναντι του

συμβουλευόμενου, αλλά παρόλο που αυτό φαντάζει δυνητικά καταστροφικό, είναι θεμιτό, γιατί αποτελεί γνήσια θεραπευτική αντίδραση. Εξάλλου, με αυτόν τον τρόπο, ο σύμβουλος δε χρειάζεται να ανατρέξει σε κάποια υποκριτική και στερεοτυπική συμπεριφορά συμπάθειας, ενδιαφέροντος ή ευγένειας, η οποία μάλιστα είναι εύκολο και πιθανό να γίνει αντιληπτή ως ψεύτικη και αδιάφορη.

Δεύτερη πτυχή της γνησιότητας είναι η αρμονική συγκρότηση του ψυχισμού του εκπαιδευτικού. Προκειμένου ο εκπαιδευτικός να συμπεριφέρεται αυθεντικά, απαιτείται προηγουμένως να τον διακρίνει η αυτογνωσία και κυρίως η αρμονία με την αυτοαντίληψή του. Μ' αυτόν τον τρόπο ελαττώνονται οι πιθανότητες ανάμειξης των προσωπικών άλλων προβλημάτων του στη συμβουλευτική διαδικασία και ο εκπαιδευτικός κατανοεί καλύτερα τα αισθήματά του απέναντι στο μαθητή και είναι σε θέση να συναισθανθεί τη δική του ψυχική κατάσταση διαχωρίζοντάς την από την δική του. Ο εκπαιδευτικός πρέπει, αφενός να έχει επίγνωση των προσωπικών εσωτερικών εμπειριών και αφετέρου, να εμφανίζει αυτές τις εμπειρίες στη συμβουλευτική σχέση όποτε χρειάζεται.

Η σημασία του συμβουλευτικού ρόλου του εκπαιδευτικού είναι τεράστια στην ολοκλήρωση και αυτοπραγμάτωση των μαθητών, ειδικά είναι αυτός ο οποίος μέσα από την ανθρωπιστική εκπαίδευση θα βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους και να γίνουν πλήρως ενεργοποιημένα και ολοκληρωμένα πρόσωπα (Αγγελόπουλος, κ.α. 2006).

Φαίνεται λοιπόν ότι οι ραγδαίες αλλαγές που έχουν συντελεσθεί στη σημερινή κοινωνία και σε όλους τους τομείς της (εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, οικονομικό κ.λπ.), έχουν ασκήσει επιδράσεις στο δάσκαλο και στον τρόπο εκπαίδευσής του (Πυργιωτάκης, 1992), αλλά και επιμόρφωσής του, δηλαδή έχει μια αναβαθμισμένη θεωράκιση παιδαγωγικά, διδακτικά και επιστημονικά, η οποία σαφώς τον οδηγεί στην αλλαγή του ρόλου του μέσα στην τάξη.

Μεγάλη πανελλαδική έρευνα (Λακασάς, 2008) από το 2004 - 2007, με την οποία σκιαγραφείται το ιδανικό προφίλ των εκπαιδευτικών (από την πλευρά των μαθητών) αλλά και το ιδανικό προφίλ των μαθητών (από την πλευρά των εκπαιδευτικών) και οι απαιτήσεις που έχουν οι μεν από τους δε, μας δίνει επιπλέον πληροφόρηση για το θέμα μας. Χαρακτηριστικά αναφέρονται ως βασικά προσόντα που πρέπει να έχει ο εκπαιδευτικός : «Αγάπη στους μαθητές του, γνώση του αντικείμενου του, μεράκι και όρεξη για δουλειά, υπομονή, να έχει χιούμορ, να οργανώνει σωστά την τάξη και το χρόνο διδασκαλίας, να είναι δίκαιος,

να μπορεί να εμπνεύσει στους μαθητές ενθουσιασμό για το μάθημα». Σύμφωνα με τους Έλληνες μαθητές δίνεται ιδιαίτερο βάρος στην προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, ώστε να τους βοηθήσει να αγαπήσουν το σχολείο. Στα χέρια ενός αδιάφορου, μέτριου δασκάλου ακόμη και η καλύτερη μέθοδος και το καλύτερο σχολικό βιβλίο θα φαίνεται αδιάφορο, το σχολικό περιβάλλον απωθητικό. Από την πλευρά τους, οι δάσκαλοι βάζουν τις δικές τους προδιαγραφές για τον καλό μαθητή. «Να είναι πειθαρχημένος, να κάνει με συνέπεια τις εργασίες του, να είναι ομαδικός, να μην μπλέκει σε καβγάδες». Όσο καλά λοιπόν και να είναι γραμμένα, οργανωμένα και αναρτημένα υλικά, (σε ιστοσελίδες κλπ), αυτό που προέχει είναι να υπάρχουν εκπαιδευτικοί οι οποίοι να θέλουν και να μπορούν, δηλαδή να τους επιτρέπουν οι συνθήκες, να τα εφαρμόσουν στη τάξη τους.

Από την άλλη πλευρά, αποτελέσματα μιας μικρής μορφής έρευνας (Ταρατόρη, Κουγουρούκη, Ιούλιος 2009) σε δείγμα ογδόντα μαθητών δύο Δημοτικών Σχολείων Θεσσαλονίκης και Αλεξανδρούπολης) ενισχύουν την παραπάνω θέση (για το νέο ρόλο του δασκάλου), παραθέτοντας τις επιθυμίες, τις απόψεις και τις απαιτήσεις των μαθητών για το πώς θέλουν το δάσκαλό τους, όχι μόνο ως προς την εξωτερική του εμφάνιση αλλά και ως προς τα άλλα χαρακτηριστικά του τα οποία θεωρούν απαραίτητα να διαθέτει. Κάποια από αυτά είναι: να είναι φιλικός, να είναι καλός, ευγενικός, ευδιάθετος, έξυπνος, να αγαπά τα παιδιά. Οι μαθητές προσδίδουν μεγάλη βαρύτητα στην ψυχική του διάθεση και χρησιμοποιούν χαρακτηρισμούς για εικόνα «συμπαθητικού δασκάλου», χωρίς να αποκλείουν αυστηρότητα όπου χρειάζεται. Δεν επιθυμούν λοιπόν ο δάσκαλος να περιορίζεται μόνο στο διδακτικό του έργο, αλλά να αποτελεί το συνδετικό τους κρίκο με την κοινωνία, δηλαδή μέσω αυτού να γνωρίσουν τα προσφερόμενα εκτός σχολείου. Όλα τα παραπάνω είναι χαρακτηριστικά του συμβουλευτικού ρόλου του δασκάλου.

Σύμφωνα με το Λυγερό (2005), και ο δάσκαλος και ο μαθητής αλλά και η εκπαίδευση, λειτουργούν σ' ένα δυναμικό πλαίσιο, στο οποίο ακόμα και ο δάσκαλος πρέπει να γίνει μαθητής αν θέλει να παραμείνει δάσκαλος, γιατί δημιουργείται η δυναμική του ζευγαριού δάσκαλος - μαθητής, που δεν είναι πια στατικό. Έτσι το ζευγάρι δάσκαλος - μαθητής μετατρέπει την εκπαίδευση σε μέσο διάσωσης και ανάπτυξης της ανθρώπινης σκέψης. Άρα, εφόσον υπάρχει μία σημασία, η αξιοπιστία του εκπαιδευτικού συστήματος προέρχεται και από την αξιοπιστία του ίδιου του δασκάλου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Έρευνα

Έρευνα

1. Περιγραφή ιστοσελίδας www.e-bug.eu

1.1 Αρχική Σελίδα

Η ιστοσελίδα της έρευνας www.e-bug.eu έχει στην αρχική της σελίδα τα εξής παράθυρα διαλόγου: Αρχική σελίδα, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Παιχνίδια, Πληροφορίες (και οι πληροφορίες περιέχουν τα εξής: Background, Partners, Publications, Web Stats, Minutes) και τέλος υπάρχει παράθυρο επιλογής χώρας, έτσι ώστε ο επισκέπτης να δει το υλικό κάθε χώρας μέλους από τις δεκαοκτώ χώρες στην αντίστοιχη γλώσσα.

Στην αρχική σελίδα υπάρχει πληροφόρηση σχετικά με το e-bug. «Καλωσορίσατε στο e-bug. Το e-bug αποτελεί ένα, ελεύθερο στην χρήση (δωρεάν), πανευρωπαϊκό εκπαιδευτικό υλικό, για παιδιά και εκπαιδευτικούς. Αφορά τους μικροοργανισμούς (επιστημονικός όρος) δηλαδή, τα μικρόβια (όρος που χρησιμοποιεί το κοινό), τους βασικούς κανόνες υγιεινής, την ορθή χρήση των αντιβιοτικών και τα εμβόλια».

Πάνω στην αρχική σελίδα έχει ένα παιχνίδι e-bug πλατφόρμας για μαθητές, το οποίο καλεί τους μαθητές να βρουν τις απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα και να διασκεδάσουν ταυτόχρονα, παίζοντας ένα e-Bug παιχνίδι: Τι είναι τα Μικρόβια; Πού βρίσκονται; Γιατί είναι τόσο σημαντικό να πλένουμε τα χέρια μας; Επιπλέον υπάρχει και ένα e-bug Παιχνίδι Αναζήτησης. Οι εκπαιδευτικοί όταν επιλέξουν κάποια από τα αρχικά παράθυρα διαλόγου π.χ. Δημοτικό, μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αναλυτικά «Σχέδια Μαθήματος» και σε διασκεδαστικά εκπαιδευτικά παιχνίδια, για τους μαθητές τους. Υπάρχουν επίσης παρουσιάσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην τάξη.

Τέλος, υπάρχει παράθυρο επικοινωνίας, βοήθειας και όροι χρήσης, όπως επίσης και ο χορηγός του ευρωπαϊκού προγράμματος που είναι: DG SANCO.

1.2 Ενότητα για το Δημοτικό

Η νέα αυτή σελίδα αναφέρει τα εξής παράθυρα διαλόγου: Αρχική σελίδα, Υλικό, Αναλυτικό Πρόγραμμα, Συνδέσεις, Παιχνίδι και επίσης περιέχει τις παρακάτω θεματικές ενότητες: Μικροοργανισμοί, Χρήσιμα Μικρόβια, Βλαβερά Μικρόβια, Υγιεινή Χεριών, Υγιεινή του Αναπνευστικού, Η Υγιεινή των Τροφίμων, Φυσική Άμυνα, Εμβόλια, Αντιβιοτικά και Φάρμακα.

«Καλώς ήρθατε στο e-bug Εκπαιδευτικό Υλικό για το Δημοτικό.

Το e-bug αποτελεί ένα δωρεάν εκπαιδευτικό υλικό, για χρήση στην τάξη. Περιέχει εργασίες και μαθήματα σχετικά με τους μικροοργανισμούς (δηλαδή, τα μικρόβια), τους κανόνες υγιεινής, την ορθή χρήση αντιβιοτικών και τα εμβόλια.

Κάθε θεματική ενότητα του e-bug περιέχει αναλυτικά μαθήματα και διασκεδαστικές εργασίες για τους μαθητές, κατάλληλα διαμορφωμένες για εφαρμογή στην τάξη. Επίσης υπάρχουν διάφορα κινούμενα σχέδια και παρουσιάσεις που βοηθούν στην κατανόηση δεδομένων από το χώρο της μικροβιολογίας.

Αν σας διευκολύνει στην οργάνωση του μαθήματος, πολλές από τις εργασίες είναι διαθέσιμες και σε ασπρόμαυρη έκδοση, που μπορείτε με ευκολία να «κατεβάσετε». Έτσι μειώνετε τον αριθμό των φωτοτυπιών που χρειάζεστε για το μάθημα.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις συνδέσεις στο αριστερό μέρος αυτής της σελίδας για πρόσβαση και κατέβασμα της κάθε θεματικής ενότητας ή κάνετε «κλικ» εδώ για να κατεβάσετε ολόκληρο το αρχείο συμπίεσμένο (93 megabytes). Το e-bug παιχνίδι για το Δημοτικό θα είναι διαθέσιμο σύντομα. Το παιχνίδι καλύπτει τις ίδιες θεματικές ενότητες και μπορεί να χρησιμοποιηθεί με ένα διασκεδαστικό και διαδραστικό τρόπο».

1.3 Ενότητα Αντιβιοτικά και Φάρμακα

Στους μαθητές δόθηκε υλικό σχετικά με τα αντιβιοτικά και τις λοιμώξεις, με αφορμή την Ευρωπαϊκή ημέρα κατά των Αντιβιοτικών, 18 - 11 - 2008.

Στη θεματική ενότητα Αντιβιοτικά και Φάρμακα της ιστοσελίδας αναφέρονται τα εξής: «Το πού, γιατί και πώς πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα αντιβιοτικά, δεν είναι αρκετά σαφές και μπορεί να προκαλέσει σύγχυση σε πολλούς ανθρώπους, που δεν ανήκουν στο χώρο των επαγγελματιών υγείας. Αυτή η δραστηριότητα συζήτησης με τους μαθητές διερευνά τη χρήση αντιβιοτικών και φαρμάκων στη θεραπεία διαφόρων ασθενειών».

Οι μαθητές εξετάζουν διάφορα σενάρια με τη βοήθεια μιας εικονογραφημένης ιστορίας, που καλύπτει την καθημερινή ζωή της Αιμιλίας και του Χάρη.

Μια συζήτηση στη τάξη, σχετική με κάθε σενάριο, βοηθά τους μαθητές να αποφασίσουν αν συμφωνούν ή όχι με τις απόψεις που εκφράζονται. Τα Σημεία Συζήτησης (ΥΕ 4) χρησιμοποιούνται ως διδακτικός οδηγός στη διάρκεια κάθε συζήτησης.

Στη συνέχεια της σελίδας παρατίθενται οι πηγές που μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές:

- Υλικό Εκπαιδευτικού

Εισαγωγική σελίδα, Γενικές Πληροφορίες (ΥΕ 1), Σχέδιο Μαθήματος (ΥΕ 2), Σχέδιο Μαθήματος, συνέχεια (ΥΕ 3), Σημεία Συζήτησης (ΥΕ 4)

- Υλικό Μαθητή

Εικονογραφημένες ιστορίες 1 - 2 - 3, Εικονογραφημένες ιστορίες 4 - 5 - 6, Ανακατεμένες λέξεις

- Πολυμέσα

Εικονογραφημένη ιστορία (Παρουσίαση), Ανακατεμένες λέξεις (Απαντήσεις)

- Εναλλακτική Δραστηριότητα

Στο Παράρτημα Ε Υλικό για τον Εκπαιδευτικό και στο Παράρτημα ΣΤ Υλικό για το Μαθητή, παρατίθεται το υλικό που δόθηκε για τις ανάγκες της έρευνας στις 18 - 11 - 2008, στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές, το οποίο υλικό διαφέρει από αυτό που είναι αναρτημένο σήμερα στην ιστοσελίδα www.e-bug.eu. Η ερευνητική ομάδα (Καραγεώργου & Μπαρμπάτσης), το καλοκαίρι του 2009, συμμετείχε στη διόρθωση του αρχικού έντυπου υλικού, που παράχθηκε για την ιστοσελίδα της Ελλάδας. Το υλικό αυτό «Οι Μαθητές στη Χώρα των Μικροβίων - Εκπαιδευτικό Υλικό - Δημοτικό» τυπώθηκε σε 2000 αντίτυπα και μοιράστηκε στα γραφεία υπευθύνων Αγωγής Υγείας της Ελλάδας το Δεκέμβριο του 2009 (Παράρτημα Ζ).

2. Η Έρευνα - Ενημερωτικά στοιχεία

Στο πλαίσιο της ανάληψης και συγγραφής διπλωματικής εργασίας στο Πρόγραμμα Ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό (ΠΕΣΥΠ) της ΑΣΠΑΙΤΕ, η ερευνητική ομάδα διαπραγματεύθηκε το θέμα «e-bug και Συμβουλευτική». Για τη διερεύνηση του θέματος έγινε επαφή με την Γεννηματά Δ., Δρ. Φαρμακευτικής στο Φαρμακείο του Γενικού Νοσοκομείου Θώρακος «ΣΩΤΗΡΙΑ», πτυχιούχο επίσης του ΠΕΣΥΠ. Η Γεννηματά Δ. ενημέρωσε την ερευνητική ομάδα

για το συγκεκριμένο πιλοτικό ευρωπαϊκό πρόγραμμα, ένα πρόγραμμα που συνδέει την Αγωγή Υγείας με τα επικουρικά καινοτόμα προγράμματα και τη χρήση νέων τεχνολογιών στη σχολική κοινότητα με τίτλο: «Ανάπτυξη και διάχυση πακέτου και ιστοσελίδας αγωγής υγείας για τα αντιβιοτικά και την υγιεινή στην Ευρώπη». Στην Ελλάδα δραστηριοποιείται στον τομέα αυτό επιστημονική ομάδα από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας (Ε.Σ.Δ.Υ.), αποτελούμενη από τις Κρεμαστινού Τ., Γεννηματά Δ., Μεράκου Κ. και Μπαρμπούνη Α.

Η επιστημονική ομάδα της Ε.Σ.Δ.Υ., σε έρευνα που πραγματοποίησε, βρήκε ότι «τα παιδιά και οι έφηβοι της Ευρώπης (9 - 11 και 13 - 16 ετών), γνωρίζουν βασικούς κανόνες υγιεινής, χωρίς να κατέχουν το γιατί η εφαρμογή τους είναι απαραίτητη, τόσο στη διατήρηση όσο και τη βελτίωση της υγείας τους, ενώ ελάχιστα παιδιά αντιλαμβάνονται τη σημασία της ορθολογιστικής χρήσης αντιβιοτικών και εν γένει φαρμάκων, στην αντιμετώπιση ασθενειών, που προκαλούνται από μερικούς μικροοργανισμούς. Η ανάπτυξη του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, που θα υποστηρίξει την αποδοχή και υιοθέτηση θετικών, για την υγεία, συμπεριφορών στα παραπάνω θέματα κρίνεται απαραίτητη και έχει ήδη ξεκινήσει, ώστε να διατεθεί σε όσες χώρες ενδιαφέρονται να το αξιοποιήσουν», (Γεννηματά Δ. κ.α., 2007).

Έτσι η ομάδα της Ε.Σ.Δ.Υ. προχώρησε στο σχεδιασμό και στην παραγωγή ανάλογου υλικού και στην Ελλάδα, το υλικό e-bug, ένα δωρεάν εκπαιδευτικό υλικό, για χρήση στην τάξη, το οποίο υπάρχει στην ιστοσελίδα www.e-bug.eu. Η Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας είχε προωθήσει σχετική ενημερωτική εγκύκλιο (3 - 7 - 2008, Παράρτημα Η) στα σχολεία μέσω του ΥΠΕΠΘ, με την ευκαιρία της Ευρωπαϊκής ημέρας αντιβιοτικών (18 Νοεμβρίου), η οποία για πρώτη φορά ορίστηκε το 2008.

Με την εγκύκλιο γνωστοποιούνταν η ιστοσελίδα www.e-bug.eu, η φιλοσοφία και το σκεπτικό για την ημέρα αυτή και συνοδευόταν από το ανάλογο υλικό της ιστοσελίδας σε φωτοτυπίες για τις τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού και για τις Α', Β' και Γ' Γυμνασίου αντίστοιχα.

Η ερευνητική ομάδα (Καραγεωργού & Μπαρμπάτσης), επισκέφθηκε το αρμόδιο τμήμα Β' Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής Αγωγής του ΥΠΕΠΘ στις 22 - 10 - 2008, για να διερευνήσει την πορεία της εγκυκλίου και αν έχει εγκριθεί. Διαπιστώθηκε ότι η εγκύκλιος της ΕΣΔΥ και το συνοδευτικό υλικό, είχαν εγκριθεί και είχαν ήδη αποσταλεί στους Υπευθύνους Αγωγής Υγείας Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Χώρας, στις 6 - 10 - 2008 (Παράρτημα Θ) για να φτάσουν έγκαιρα στα περισσότερα σχολεία, από αρχές Νοεμβρίου 2008. Επίσης, για το θέμα

της αλόγιστης χρήσης των αντιβιοτικών, ετοιμάστηκε διαφημιστικό υλικό (Παράρτημα Ι) και αφίσες από το Υπουργείο Υγείας & Πρόνοιας που έκανε και τη διανομή τους.

Δόθηκε λοιπόν το υλικό από την ερευνητική ομάδα σε τρία σχολεία την Ευρωπαϊκή Ημέρα κατά των Αντιβιοτικών στις 18 - 11 - 2008, ενώ στο Καπαρέλλι δόθηκε το υλικό στις 20 - 11 - 2008, από τους εκπαιδευτικούς του Καπαρελλίου. Στη συνέχεια δόθηκε ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της συγκεκριμένης δράσης στους εκπαιδευτικούς, που εφάρμοσαν τη δράση. Τα δεκαεπτά ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν, τα επεξεργάστηκε η ερευνητική ομάδα σε αρχεία excel και ανακοινώθηκαν τα πρώτα συμπεράσματα από την Gennimata D., et al (2009) σε Διεθνές Συνέδριο που έγινε στις Σπέτσες στις 24 έως 26 - 9 - 2009, (Παράρτημα ΙΑ).

Από τη φύση του υλικού προκύπτει ότι ο οποιοσδήποτε εκπαιδευτικός μπορεί να δει το υλικό στην ιστοσελίδα, να το επεξεργαστεί και να το εφαρμόσει και σε τάξεις του Λυκείου ή σε μικρότερες τάξεις του Δημοτικού ή του Νηπιαγωγείου.

Αυτό τονίστηκε και από τη Γεννηματά Δ. σε ερώτηση συνέδρου στο Διεθνές Συνέδριο «Σύγχρονες Προκλήσεις & Συμβουλευτική-Προσανατολισμός», το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, 28 - 29 Νοεμβρίου 2009 και στο οποίο παραβρισκόταν και η ίδια ως σύνεδρος. Στο συνέδριο αυτό συμμετείχε η ερευνητική ομάδα (Καραγεώργου & Μπαρμπάτσης, 2009) με την ανακοίνωση: «Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Υλικού σε ευάλωτο μαθητικό πληθυσμό Δημοτικών Σχολείων & Συμβουλευτική μέσω Καινοτόμων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων www.e-bug.eu, ιστοσελίδας αγωγής υγείας» στο Γενικό Θεματικό Άξονα, «Τεχνολογικές Εξελιξεις - Κοινωνικά Ευάλωτες Ομάδες», στο 2ο Εργαστήριο της Κυριακής 29 - 11 - 2009, με συντονιστές την κ. Καλούρη, καθηγήτρια της ΑΣΠΑΙΤΕ, και τον κ. Σάλτα (Μ.Α.) Σύμβουλο Ε.Π. - Ερευντή, (Βιβλίο Περιλήψεων). Στο συνέδριο έγινε ανακοίνωση των αρχικών ευρημάτων της έρευνας και γνωστοποίηση της ιστοσελίδας www.e-bug.eu.

3. Έρευνα - Μεθοδολογία Εφαρμογής

3.1 Μεθοδολογία Εφαρμογής

Για να γίνει αξιολόγηση του υλικού της Ιστοσελίδας www.e-bug.eu της Θεματικής Ενότητας: «Θεραπεία Λοιμώξεων - Χρήση Αντιβιοτικών» χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο (Βάμβουκας, 2006) μίας σελίδας για τη συλλογή των δεδομένων, αποτελούμενο από 5 ερωτήματα ανοικτού και 6 ερωτήματα κλειστού τύπου (Παράρτημα ΙΒ), το οποίο μετέφρασε η ερευνητική ομάδα (Καραγεώργου & Μπαρμπάτσης) από τα αγγλικά

για το σκοπό αυτό και δόθηκε στους εκπαιδευτικούς των Δημοτικών Σχολείων, οι οποίοι εφάρμοσαν το ανάλογο της τάξης τους υλικό. Το ίδιο ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε για να γίνει αξιολόγηση του υλικού σε άλλες τρεις ευρωπαϊκές χώρες.

Δεν ήταν δυνατό να γνωρίζουμε σε πόσα και σε ποια σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης εφαρμόστηκε το υλικό ή έγινε χρήση της ιστοσελίδας. Έτσι το δείγμα της παρούσας μελέτης έπρεπε να περιοριστεί σε σχολεία του Νομού Φθιώτιδας με τα οποία υπήρχε άμεση ή έμμεση σχέση και πρόσβαση σε αυτά της ερευνητικής ομάδας.

3.2 Το Δείγμα της Έρευνας

Αρχικά το δείγμα αποφασίστηκε να είναι 18 δάσκαλοι/δασκάλες, σε τρία 12/θέσια Δημοτικά Σχολεία των τάξεων Δ', Ε' & ΣΤ' και συγκεκριμένα το 2ο 12/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Αταλάντης, το 12/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ελάτειας & το 7ο 12/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Λαμίας. Στην πορεία της έρευνας προστέθηκε και το 6/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Καπαρελλίου Βοιωτίας, στο οποίο εφαρμόστηκε το υλικό. Η ερευνητική ομάδα πληροφορήθηκε το γεγονός αυτό σε εκπαιδευτικές συζητήσεις και αναζητήσεις, οι οποίες πολλές φορές λειτουργούν και ως εποπτεία των εκπαιδευτικών και επικοινωνήσε εγγράφως το Φεβρουάριο (2009) με το Διευθυντή του Σχολείου του Καπαρελλίου για να εμπλακούν στην πορεία της έρευνας και να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια, όπως και έγινε. Έτσι το δείγμα αποτέλεσαν στη συνέχεια 22 εκπαιδευτικοί.

Για τα τρία πρώτα σχολεία φωτοτυπήθηκε το υλικό από την ερευνητική ομάδα και σε συζήτηση με τους εκπαιδευτικούς διευκρινίστηκαν επιμέρους απορίες για τη διαδικασία και δόθηκε το μεταφρασμένο ερωτηματολόγιο. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Ελλάδα δεν ήταν μέσα στις τρεις χώρες (Αγγλία, Γαλλία, Τσεχία) στις οποίες εξ ορισμού θα γινόταν αξιολόγηση του υλικού της ιστοσελίδας www.e-bug.eu. Κατά συνέπεια η μελέτη μας δεν απαιτούσε ορισμένο αριθμό σχολείων, αντίθετα μπορούμε να πούμε ότι προστίθεται στην αξιολόγηση του υλικού και ενδεχομένως ισχυροποιεί το περιεχόμενο της ιστοσελίδας.

Στα σχολεία λοιπόν της πιλοτικής εφαρμογής έγινε ενημέρωση των δασκάλων με βάση την εγκύκλιο και συζήτηση με την ερευνητική ομάδα. Εφαρμόστηκε το υλικό σε 285 παιδιά περίπου, 22 τμημάτων από τις τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ' των τεσσάρων σχολείων που προαναφέρθηκαν. Από τα 22 ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους εκπαιδευτικούς, συμπληρώθηκαν και επιστράφηκαν συμπληρωμένα 17 (ποσοστό 81%), αφού είχε εφαρμοστεί το υλικό και οι δράσεις της αντίστοιχης ενότητας για τα αντιβιοτικά

και την αλόγιστη χρήση τους. Η ερευνητική ομάδα δεν είναι σε θέση να γνωρίζει αν στα τρία σχολεία θα εφαρμοζόταν το υλικό της εγκυκλίου του ΥΠΕΠΘ (Παράρτημα Ε & Θ), χωρίς την υπαρξη του ενδιαφέροντος από την ερευνητική ομάδα. Όπως φυσικά η ερευνητική ομάδα δεν είχε προτείνει στο τέταρτο σχολείο του Καπαρελλίου Βοιωτίας να συμμετέχει στην έρευνα, αλλά προέκυψε στην πορεία. Στη συνέχεια έγινε αποδελτίωση, αξιολόγηση και στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων από την ερευνητική ομάδα (Καραγεώργου & Μπαρμπάτης).

3.3 Ερευνητικά Ερωτήματα - Στόχοι

- Αξιολόγηση της Θεματικής Ενότητας της Ιστοσελίδας www.e-bug.eu : «Θεραπεία Λοιμώξεων - Χρήση Αντιβιοτικών»
- Σωστός ή μη σχεδιασμός του υλικού
- Ανταπόκριση υλικού στην ομάδα στόχο, στο μαθητικό πληθυσμό
- Επέκταση, βελτίωση, προσαρμογή του υλικού, προτάσεις για την ιστοσελίδα www.e-bug.eu
- Διάχυση της ιστοσελίδας www.e-bug.eu
- Διάχυση γενικά της πληροφορίας
- Παροχή συμβουλευτικής στον ευάλωτο μαθητικό πληθυσμό σε θέματα κανόνων υγιεινής από τον εκπαιδευτικό
- Δυνατότητα επίδρασης των συμβουλευτικών παρεμβάσεων και στο οικογενειακό πλαίσιο
- Εκτύπωση όλου του υλικού και αποστολή στα Γραφεία Αγωγής Υγείας των Δ/σεων
- Συνεχής ανατροφοδότηση
- Ωφέλεια παιδιών και σχολικό πλαίσιο
- Ευαισθητοποίηση «των εταίρων» της εκπαίδευσης

4. Αποτελέσματα

Επεξεργασία Ερωτηματολογίου Σχολιασμός

Αφού έγινε η συλλογή των ερωτηματολογίων από την ερευνητική ομάδα, καταχωρήθηκαν τα αποτελέσματα σε υπολογιστικά φύλλα excel και παρατίθενται στη συνέχεια οι απαντήσεις σε κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου. Ακολουθεί γράφημα κάθε ερώτησης σύμφωνα με τους Ανδρεαδάκη & Βάμβουκα, 2005.

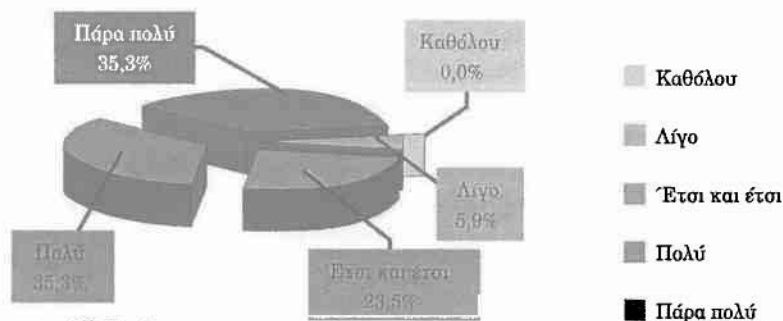
1^η Ερώτηση:

«Πόσο διασκεδαστική βρήκατε αυτή τη δραστηριότητα εσείς και η

τάξη σας; Παρακαλώ κυκλώστε Καθόλου 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Πάρα πολύ».

Παρατηρούμε (Γράφημα Ι) ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά, βαθμολογώντας από 2 έως 5 στην κλίμακα 1 - 5, με το μεγαλύτερο ποσοστό 70,6% να έχει βαθμολογήσει 4 και 5. Το σημαντικό στοιχείο εδώ είναι ότι δεν υπήρχε αρνητική απάντηση. Από τις απαντήσεις αυτές λοιπόν φαίνεται ότι πρόκειται για μία διασκεδαστική δραστηριότητα σε παιδιά και δασκάλους, λαμβάνοντας υπόψη και τις κατά μέρους συζητήσεις με το διδακτικό προσωπικό.

Γράφημα Ι: Απαντήσεις στην 1^η Ερώτηση

2^η Ερώτηση:

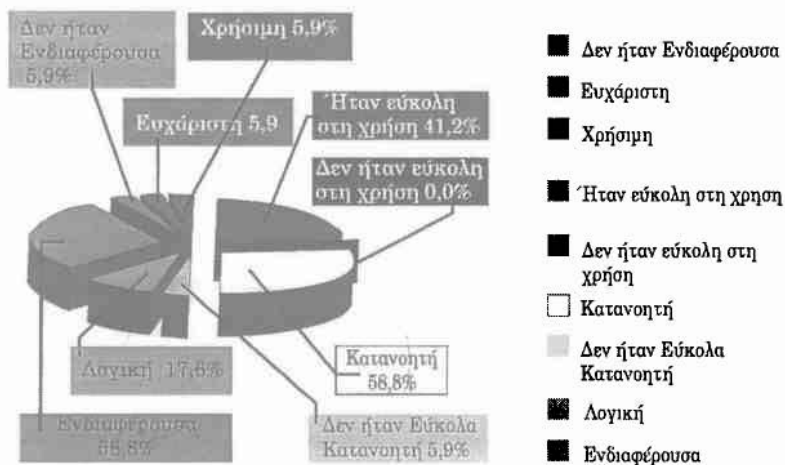
«Πόσο πρακτική βρήκατε την δραστηριότητα και το σχεδιασμό του μαθήματος. π.χ. ήταν εύκολη στη χρήση, κατανοητή, λογική, ενδιαφέρουσα κ.λπ».

1. Ήταν εύκολη στη χρήση
2. Δεν ήταν εύκολη στη χρήση
3. Κατανοητή
4. Δεν ήταν Εύκολα Κατανοητή
5. Λογική
6. Ενδιαφέρουσα
7. Δεν ήταν Ενδιαφέρουσα
8. Ευχάριστη
9. Χρήσιμη

Οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους βρήκαν (Γράφημα ΙΙ) ενδιαφέρουσα και κατανοητή τη δραστηριότητα (58,8%), εύκολη στη χρήση (41,2%). Ποσοστό 17,6% των εκπαιδευτικών βρήκε τη δραστηριότητα λογική και ποσοστό 5,9% ευχάριστη και χρήσιμη. Ωστόσο ποσοστό 5,9% δεν βρήκε τη δραστηριότητα ενδιαφέρουσα και εύκολα κατανοητή, απαντήσεις που λαμβάνονται ως φυσιολογικές σε ένα δυναμικό σύνολο, όπως είναι μία σχολική τάξη, όπου δεν συμφωνούν

οι πάντες και στα πάντα. Τέλος, δεν υπήρξε καμία απάντηση στο υποερώτημα, ότι η δραστηριότητα δεν ήταν ευκολη στη χρήση, στοιχείο πολύ ενθαρρυντικό, αφού πρόκειται για μία καινοτόμο δράση που έγινε χωρίς την παρουσία ειδικών και η ενημέρωση των εκπαιδευτικών έγινε από την εγκύκλιο, από την ερευνητική ομάδα και από την ιστοσελίδα.

Γράφημα Π: Απαντήσεις στην 2^η Ερώτηση

3^η Ερώτηση:

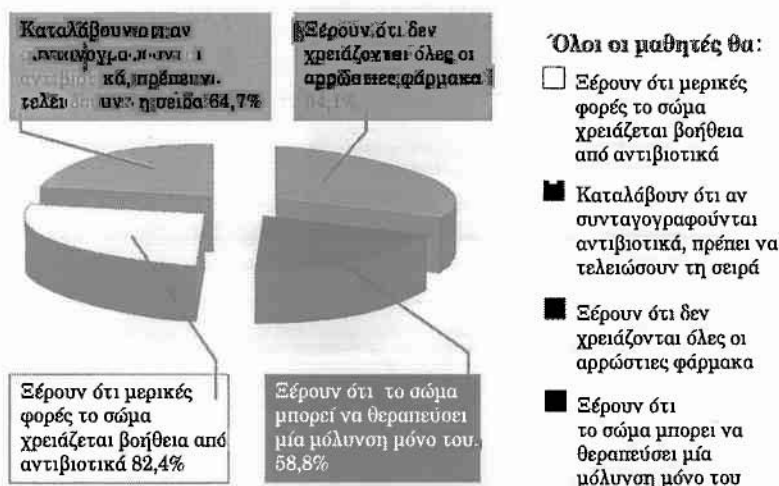
«Αυτό το τμήμα του e-bug ανταποκρίνεται στους στόχους της μάθησης; Όλοι οι μαθητές θα:

1. Ξέρουν ότι δεν χρειάζονται όλες οι αρρώστιες φάρμακα
2. Ξέρουν ότι το σώμα μπορεί να θεραπεύσει μία μόλυνση μόνο του
3. Ξέρουν ότι μερικές φορές το σώμα χρειάζεται βοήθεια από αντιβιοτικά
4. Καταλάβουν ότι αν συνταγογραφούνται αντιβιοτικά, πρέπει να τελειώσουν τη σειρά».

Οι απαντήσεις εδώ (Γράφημα ΙΙΙ) ήταν θετικές και στα 4 υποερωτήματα και φαίνεται ότι το υλικό πετυχαίνει σε μεγάλο βαθμό τους στόχους του. Πιο αναλυτικά σύμφωνα με τις απαντήσεις - εκτιμήσεις όλοι οι μαθητές θα ξέρουν ότι δεν χρειάζονται όλες οι αρρώστιες φάρμακα σε ποσοστό 94,1%. Όλοι οι μαθητές θα ξέρουν ότι το σώμα μπορεί να θεραπεύσει μία μόλυνση μόνο του σε ποσοστό 58,8%. Όλοι οι μαθητές θα ξέρουν ότι μερικές φορές το σώμα χρειάζεται βοήθεια από αντιβιοτικά σε ποσοστό 82,4% και όλοι οι μαθητές θα καταλάβουν ότι, αν συνταγογραφούνται αντιβιοτικά, πρέπει να τελειώσουν τη σειρά

σε ποσοστό 64,7%. Τα μεγάλα ποσοστά στο 1^ο και στο 3^ο υποερώτημα οπωσδήποτε δικαιολογούνται από τη φύση των ερωτήσεων και από τις γενικότερες γνώσεις των μαθητών σε συνδυασμό με το οικογενειακό περιβάλλον.

Γράφημα III: Απαντήσεις στην 3^η Ερώτηση

4^η Ερώτηση:

«Η δραστηριότητα και ο σχεδιασμός του μαθήματος εκπλήρωσαν τις ανάγκες του προγράμματος; Αν όχι, γιατί;».

Οι εκπαιδευτικοί εδώ (Γράφημα IV) με ποσοστό 82,4% απάντησαν θετικά, στοιχείο πολύ σημαντικό για τους σχεδιαστές του υλικού.

Ποσοστό 5,9% θεώρησαν ότι αυτό δεν επιτεύχθηκε, χωρίς να επιχειρηματολογήσουν και ποσοστό 11,8% δεν απάντησαν. Πιθανόν οι εκπαιδευτικοί να συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο γρήγορα ή να μην ήθελαν να κάνουν αρνητικά σχόλια.

Γράφημα IV: Απαντήσεις στην 4^η Ερώτηση

5^η Ερώτηση:

«Σας πήρε το μάθημα;

Χρόνος προετοιμασίας..... Χρόνος διδασκαλίας.....».

Καθόλου

Καθόλου

5'

15'

20'

30'

30'

45'

60'

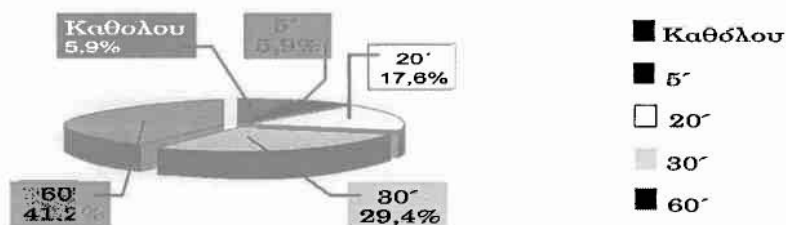
60'

90'

120'

Όσον αφορά στο χρόνο προετοιμασίας, οι απαντήσεις (Γράφημα Va) κυμάνθηκαν από το καθόλου έως 5' από έναν εκπαιδευτικό αντίστοιχα (5,9%), τρεις εκπαιδευτικοί χρειάστηκαν 20' (17,6%), πέντε εκπαιδευτικοί χρειάστηκαν 30' (29,4%) και επτά εκπαιδευτικοί 60' (ποσοστό 41,2%). Αξιολογώντας τις απαντήσεις διαπιστώνουμε ότι μπορούν να εξηγηθούν με το γεγονός ότι κάθε εκπαιδευτικός θέλει διαφορετικό χρόνο επεξεργασίας, πέρα από το ότι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο τα χρόνια υπηρεσίας των εκπαιδευτικών, οι γνώσεις του καθενός, τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.

Γράφημα Va: Απαντήσεις στην 5^η Ερώτηση

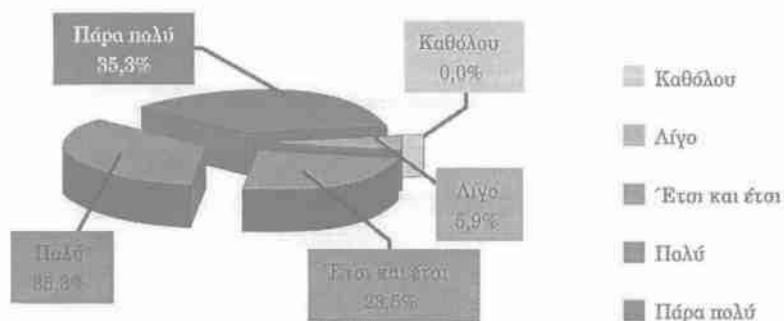

Όσον αφορά στο χρόνο διδασκαλίας, στις απαντήσεις (Γράφημα Vb) παρατηρούμε ότι έξι εκπαιδευτικοί (ποσοστό 35,3%) ολοκλήρωσαν τις δράσεις σε μία διδακτική ώρα (45'), τρεις εκπαιδευτικοί (ποσοστό 17,6%) σε 60', δύο εκπαιδευτικοί (ποσοστό 11,8%) σε 30', δύο εκπαιδευτικοί (ποσοστό 11,8%) αφιέρωσαν δύο διδακτικές ώρες (90'), δύο εκπαιδευτικοί (ποσοστό 11,8%) αφιέρωσαν 120' και ένας ολοκλήρωσε σε 15' (ποσοστό 5,9%). Επίσης, ένας εκπαιδευτικός (ποσοστό 5,9%) απάντησε ότι στη διδασκαλία δεν αφιέρωσε καθόλου χρόνο και προφανώς προχώρησε κατευθείαν στις άλλες δράσεις του προτεινόμενου υλικού. Οι διαφορετικές απαντήσεις αντανακλούν και τη

τάξη σας; Παρακαλώ κυκλώστε Καθόλου 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Πάρα πολύ».

Παρατηρούμε (Γράφημα Ι) ότι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά, βαθμολογώντας από 2 έως 5 στην κλίμακα 1 - 5, με το μεγαλύτερο ποσοστό 70,6% να έχει βαθμολογήσει 4 και 5. Το σημαντικό στοιχείο εδώ είναι ότι δεν υπήρχε αρνητική απάντηση. Από τις απαντήσεις αυτές λοιπόν φαίνεται ότι πρόκειται για μία διασκεδαστική δραστηριότητα σε παιδιά και δασκάλους, λαμβάνοντας υπόψη και τις κατά μέρους συζητήσεις με το διδακτικό προσωπικό.

Γράφημα Ι: Απαντήσεις στην 1^η Ερώτηση

2^η Ερώτηση:

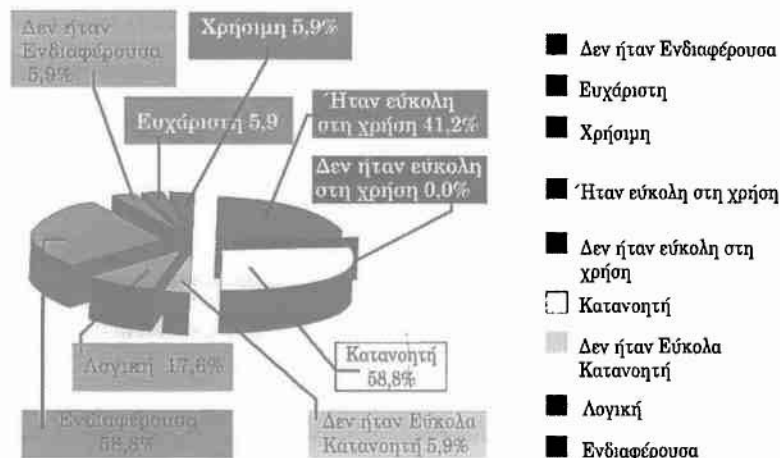
«Πόσο πρακτική βρήκατε την δραστηριότητα και το σχεδιασμό του μαθήματος. π.χ. ήταν εύκολη στη χρήση, κατανοητή, λογική, ενδιαφέρουσα κ.λπ».

1. Ήταν εύκολη στη χρήση
2. Δεν ήταν εύκολη στη χρήση
3. Κατανοητή
4. Δεν ήταν Εύκολα Κατανοητή
5. Λογική
6. Ενδιαφέρουσα
7. Δεν ήταν Ενδιαφέρουσα
8. Ευχάριστη
9. Χρήσιμη

Οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους βρήκαν (Γράφημα ΙΙ) ενδιαφέρουσα και κατανοητή τη δραστηριότητα (58,8%), εύκολη στη χρήση (41,2%). Ποσοστό 17,6% των εκπαιδευτικών βρήκε τη δραστηριότητα λογική και ποσοστό 5,9% ευχάριστη και χρήσιμη. Ωστόσο ποσοστό 5,9% δεν βρήκε τη δραστηριότητα ενδιαφέρουσα και εύκολα κατανοητή, απαντήσεις που λαμβάνονται ως φυσιολογικές σε ένα δυναμικό σύνολο, όπως είναι μία σχολική τάξη, όπου δεν συμφωνούν

οι πάντες και στα πάντα. Τέλος, δεν υπήρξε καμία απάντηση στο υποερωτήμα, ότι η δραστηριότητα δεν ήταν ευκολη στη χρήση, στοιχείο πολύ ενθαρρυντικό, αφού πρόκειται για μία καινοτόμο δράση που έγινε χωρίς την παρουσία ειδικών και η ενημέρωση των εκπαιδευτικών έγινε από την εγκύκλιο, από την ερευνητική ομάδα και από την ιστοσελίδα.

Γράφημα Π: Απαντήσεις στην 2^η Ερώτηση

3^η Ερώτηση:

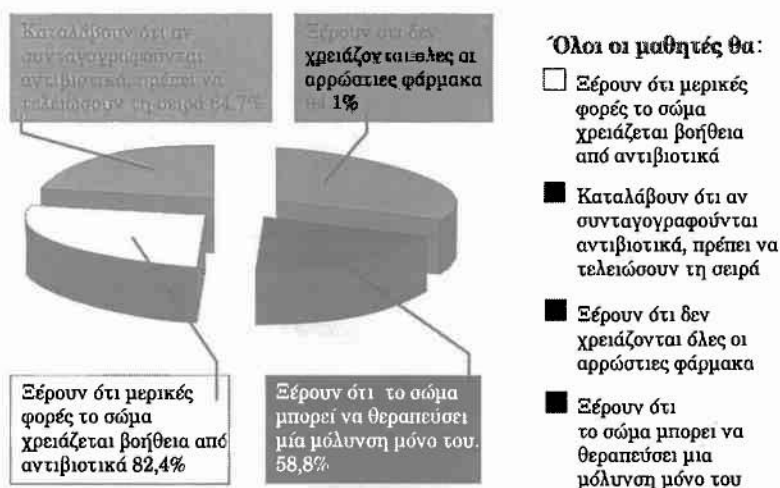
«Αυτό το τμήμα του e-bug ανταποκρίνεται στους στόχους της μάθησης; Όλοι οι μαθητές θα:

1. Ξέρουν ότι δεν χρειάζονται όλες οι αρρώστιες φάρμακα
2. Ξέρουν ότι το σώμα μπορεί να θεραπεύσει μία μόλυνση μόνο του
3. Ξέρουν ότι μερικές φορές το σώμα χρειάζεται βοήθεια από αντιβιοτικά
4. Καταλάβουν ότι αν συνταγογραφούνται αντιβιοτικά, πρέπει να τελειώσουν τη σειρά».

Οι απαντήσεις εδώ (Γράφημα ΙΙΙ) ήταν θετικές και στα 4 υποερωτήματα και φαίνεται ότι το υλικό πετυχαίνει σε μεγάλο βαθμό τους στόχους του. Πιο αναλυτικά σύμφωνα με τις απαντήσεις - εκτιμήσεις όλοι οι μαθητές θα ξέρουν ότι δεν χρειάζονται όλες οι αρρώστιες φάρμακα σε ποσοστό 94,1%. Όλοι οι μαθητές θα ξέρουν ότι το σώμα μπορεί να θεραπεύσει μία μόλυνση μόνο του σε ποσοστό 58,8%. Όλοι οι μαθητές θα ξέρουν ότι μερικές φορές το σώμα χρειάζεται βοήθεια από αντιβιοτικά σε ποσοστό 82,4% και όλοι οι μαθητές θα καταλάβουν ότι, αν συνταγογραφούνται αντιβιοτικά, πρέπει να τελειώσουν τη σειρά

σε ποσοστό 64,7%. Τα μεγάλα ποσοστά στο 1^ο και στο 3^ο υποερώτημα οπωσδήποτε δικαιολογούνται από τη φύση των ερωτήσεων και από τις γενικότερες γνώσεις των μαθητών σε συνδυασμό με το οικογενειακό περιβάλλον.

Γράφημα III: Απαντήσεις στην 3^η Ερώτηση

4^η Ερώτηση:

«Η δραστηριότητα και ο σχεδιασμός του μαθήματος εκπλήρωσαν τις ανάγκες του προγράμματος; Αν όχι, γιατί;».

Οι εκπαιδευτικοί εδώ (Γράφημα IV) με ποσοστό 82,4% απάντησαν θετικά, στοιχείο πολύ σημαντικό για τους σχεδιαστές του υλικού.

Ποσοστό 5,9% θεώρησαν ότι αυτό δεν επιτεύχθηκε, χωρίς να επιχειρηματολογήσουν και ποσοστό 11,8% δεν απάντησαν. Πιθανόν οι εκπαιδευτικοί να συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο γρήγορα ή να μην ήθελαν να κάνουν αρνητικά σχόλια.

Γράφημα IV: Απαντήσεις στην 4^η Ερώτηση

5^η Ερώτηση:

«Σας πήρε το μάθημα;

Χρόνος προετοιμασίας..... Χρόνος διδασκαλίας.....».

Καθόλου

Καθόλου

5'

15'

20'

30'

30'

45'

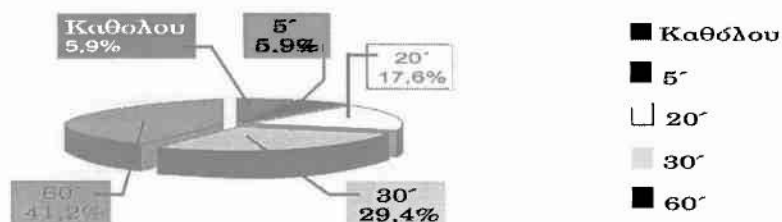
60'

60'

90'

120'

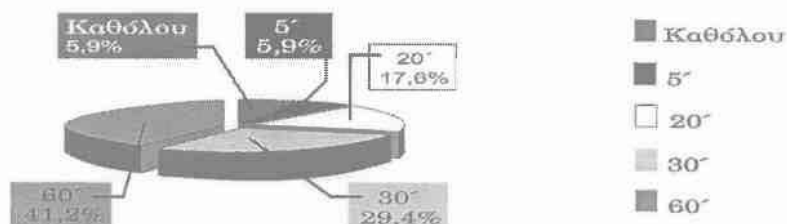
Όσον αφορά στο χρόνο προετοιμασίας, οι απαντήσεις (Γράφημα Va) κυμάνθηκαν από το καθόλου έως 5' από έναν εκπαιδευτικό αντίστοιχα (5,9%), τρεις εκπαιδευτικοί χρειάστηκαν 20' (17,6%), πέντε εκπαιδευτικοί χρειάστηκαν 30' (29,4%) και επτά εκπαιδευτικοί 60' (ποσοστό 41,2%). Αξιολογώντας τις απαντήσεις διαπιστώνουμε ότι μπορούν να εξηγηθούν με το γεγονός ότι κάθε εκπαιδευτικός θέλει διαφορετικό χρόνο επεξεργασίας, πέρα από το ότι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο τα χρόνια υπηρεσίας των εκπαιδευτικών, οι γνώσεις του καθενός, τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.

Γράφημα Va: Απαντήσεις στην 5^η Ερώτηση

Όσον αφορά στο χρόνο διδασκαλίας, στις απαντήσεις (Γράφημα Vb) παρατηρούμε ότι έξι εκπαιδευτικοί (ποσοστό 35,3%) ολοκλήρωσαν τις δράσεις σε μία διδακτική ώρα (45'), τρεις εκπαιδευτικοί (ποσοστό 17,6%) σε 60', δύο εκπαιδευτικοί (ποσοστό 11,8%) σε 30', δύο εκπαιδευτικοί (ποσοστό 11,8%) αφιέρωσαν δύο διδακτικές ώρες (90'), δύο εκπαιδευτικοί (ποσοστό 11,8%) αφιέρωσαν 120' και ένας ολοκλήρωσε σε 15' (ποσοστό 5,9%). Επίσης, ένας εκπαιδευτικός (ποσοστό 5,9%) απάντησε ότι στη διδασκαλία δεν αφιέρωσε καθόλου χρόνο και προφανώς προχώρησε κατευθείαν στις άλλες δράσεις του προτεινόμενου υλικού. Οι διαφορετικές απαντήσεις αντανακλούν και τη

δυναμική κάθε τμήματος με το/τη δάσκαλο/δασκάλα και το σύνολο των μαθητών/μαθητριών, τους διαφορετικούς χειρισμούς για το ίδιο θέμα, τις πολλαπλές προσεγγίσεις μίας έννοιας και ενότητας.

Γράφημα Vβ: Απαντήσεις στην 5^η Ερώτηση

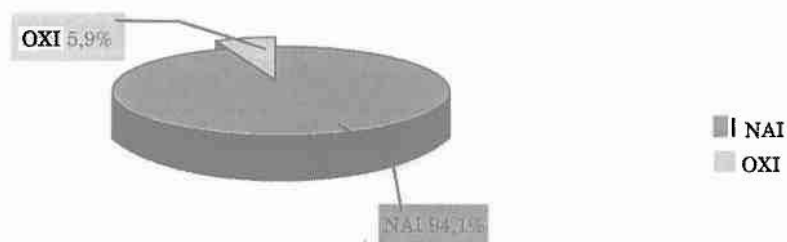
6^η Ερώτηση:

«Ήταν η δραστηριότητα κατάλληλη για την ηλικία της ομάδας σας;

Παρακαλώ σχολιάστε: ΝΑΙ..... ΟΧΙ.....».

Με πολύ μεγάλο ποσοστό 94% (Γράφημα VI) οι συμμετέχοντες στην εφαρμογή και αξιολόγηση του υλικού (16 από τους 17) απάντησαν θετικά, γεγονός που αποδεικνύει και εδώ ότι ο σχεδιασμός του υλικού υπήρξε επιτυχής.

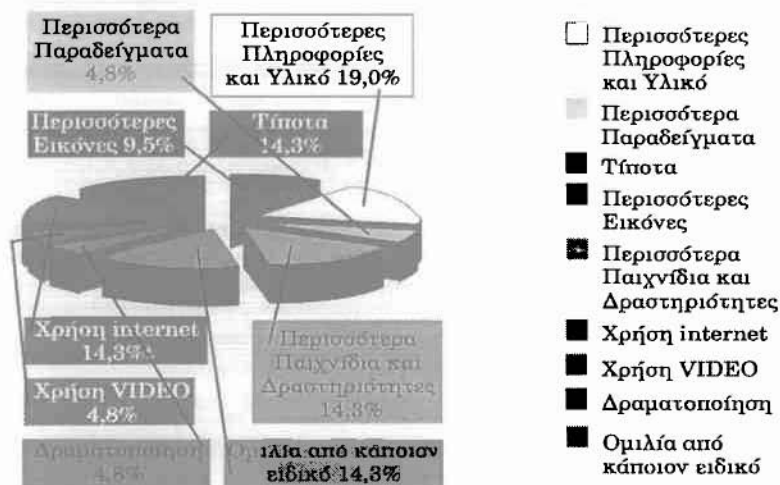
Γράφημα VI: Απαντήσεις στην 6^η Ερώτηση

7^η Ερώτηση:

«Πώς θα βελτιώνατε αυτό το μάθημα;».

Οι εκπαιδευτικοί έδωσαν αρκετές απαντήσεις και ιδέες (Γράφημα VII) για τη βελτίωση της συγκεκριμένης ενότητας του υλικού: με περισσότερα παιχνίδια, δραστηριότητες, πληροφορίες και υλικό, με ομιλία από κάποιον ειδικό, με χρήση βίντεο και διαδικτύου, με δραματοποίηση. Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την εφαρμογή του υλικού τα παιχνίδια δεν είχαν ενταχθεί ακόμη στην ελληνική ιστοσελίδα.

Γράφημα VII: Απαντήσεις στην 7^η Ερώτηση8^η Ερώτηση:

«Θα προτείνατε αυτή τη δραστηριότητα σε άλλον ή θα τη χρησιμοποιούσατε στο μέλλον; ΝΑΙ..... ΟΧΙ.....».

Είναι σημαντικό το ότι πάνω από 80% των δασκάλων (14 από 17) (Γράφημα VIII) απάντησαν ότι θα πρότειναν τη δραστηριότητα σε άλλους ή ότι θα τη χρησιμοποιούσαν στο μέλλον. Είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό στοιχείο αυτό το εύρημα, γιατί συνδέεται άμεσα με τη διάχυση και την προώθηση του προγράμματος. Ωστόσο σε δύο περιπτώσεις είχαμε αρνητική απάντηση, ενώ σε ένα ερωτηματολόγιο δεν απαντήθηκε καθόλου το ερώτημα αυτό. Ενδεχομένως το διαζευκτικό ή στην ερώτηση, να δημιουργήσει ασάφεια και το ποσοστό που βρέθηκε να μην είναι αντιπροσωπευτικό.

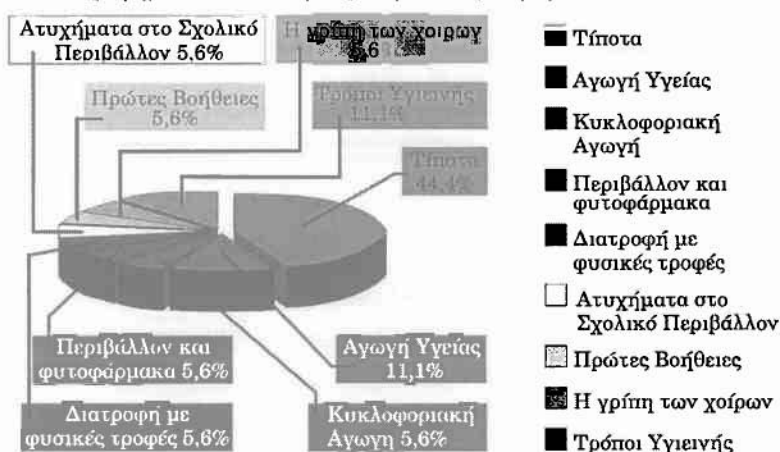
Γράφημα VIII: Απαντήσεις στην 8^η Ερώτηση

9η Ερώτηση:

«Μπορείτε να προτείνετε άλλα θέματα για τα οποία η δραστηριότητα αυτή θα ήταν χρήσιμη;».

Στα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια δόθηκαν οι εξής απαντήσεις: Αγωγή Υγείας, Κυκλοφοριακή Αγωγή, Περιβάλλον και Φυτοφάρμακα, Διατροφή με φυσικές τροφές, Ατυχήματα στο Σχολικό Περιβάλλον, Πρώτες Βοήθειες, Η γρίπη των χοίρων, Τρόποι Υγιεινής (π.χ. πλυσίμο χεριών πριν το φαγητό). Οι πολλές απαντήσεις (Γράφημα ΙΧ) συνιστούν ιδέες για βελτίωση, για παραγωγή ανάλογων υλικών και φαίνεται ότι το «καινοτόμο» είναι ιδιαίτερα ελκυστικό στην καθημερινότητα της σχολικής ρουτίνας.

Γράφημα ΙΧ: Απαντήσεις στην 9η Ερώτηση

10η Ερώτηση:

«Νομίζετε ότι κάποιες από τις πληροφορίες αυτής της ενότητας ήταν περιττές;».

Οι θετικές απαντήσεις στο ερώτημα αυτό κατά 94% (Γράφημα Χ), δηλαδή ότι δεν υπήρχαν περιττές πληροφορίες στην ενότητα, πιθανόν να οφείλονται κυρίως στο σχεδιασμό, στην κατασκευή και στη συγκέντρωση του υλικού της ιστοσελίδας από την ελληνική επιστημονική ομάδα και την καλή προετοιμασία για την ενέργεια αυτή ή ακόμα και στην ενημέρωση που έγινε από την ερευνητική ομάδα.

Γράφημα Χ: Απαντήσεις στη 10η Ερώτηση

11^η Ερώτηση:

«Χρησιμοποιήσατε την ιστοσελίδα για αυτό το μάθημα;

ΝΑΙ..... ΟΧΙ.....».

Οποσδήποτε προβληματίζει το γεγονός ότι για μία δραστηριότητα αναρτημένη στο διαδίκτυο σε πλήρη σύνθεση, το 94% των απαντήσεων (Γράφημα XI) αναφέρουν, ότι δεν χρησιμοποιήθηκε η ιστοσελίδα www.e-bug.eu. Είναι γνωστό στην ερευνητική ομάδα ότι δεν υπήρχε υπολογιστής σε καμία αίθουσα, στις οποίες πραγματοποιήθηκε η δραστηριότητα με τα παιδιά και τους δασκάλους. Επίσης, είναι γνωστό ότι σε πολλά σχολεία οι ταχύτητες δεν είναι υψηλές για «το κατέβασμα αρχείων». Επιπλέον, σε αρκετά σχολεία δεν λειτουργούν πάντα οι Η/Υ, αφού με την τοποθέτηση τους από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο κυρίως, δεν έγινε και ταυτόχρονη αύξηση των χρηματικών ποσών των επιχορηγήσεων στις Σχολικές Επιτροπές για τη συντήρηση και καλή λειτουργία των Η/Υ. Στα σχολεία που εφαρμόστηκε το πιλοτικό πρόγραμμα και είχαν εργαστήριο πληροφορικής δεν χρησιμοποιήθηκε το εργαστήριο για περισσότερη εξοικείωση των μαθητών με το θέμα, χρησιμοποιήθηκε μόνο το έντυπο υλικό. Επίσης, δεν γνωστοποιήθηκε στην ερευνητική ομάδα αν οι εκπαιδευτικοί επεξεργάστηκαν διεξοδικά το υλικό της ιστοσελίδας πριν κάνουν τη δραστηριότητα ή και μετά. Σίγουρα όμως το θέμα αυτό πρέπει να διερευνηθεί διεξοδικά, ενδεχομένως ποιοτικά, γιατί το εύρημα αυτό γεννά ερωτήματα.

Γράφημα XI: Απαντήσεις στην 11^η Ερώτηση

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Η ποσοτική, ποιοτική και στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων που έκανε η ερευνητική ομάδα (Καραγεώργου & Μπαρμπάτσης), ανέδειξε και τα παρακάτω:

✓ Δεν αντιμετωπίσαμε ιδιαίτερα προβλήματα στη μικρή αυτή έρευνα, αφού υπήρχε η έγκριση του ΥΠΕΠΘ για το πρόγραμμα και έγινε ενημέρωση των σχολείων με εγκυκλιο του ΥΠΕΠΘ. Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε αν οι δάσκαλοι στα σχολεία θα επεξεργάζονταν το υλικό αυτό με την τάξη τους, εάν δεν υπήρχε η εμπλοκή της ερευνητικής ομάδας, εκτός από το Δημοτικό Σχολείο Καπαρελλίου, όπου οι δάσκαλοι μόνοι τους εφάρμοσαν το υλικό μετά την ενημέρωση της εγκυκλίου.

✓ Διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά βρήκαν τις δραστηριότητες διασκεδαστικές και ευκολες, τόσο κατά τη διδασκαλία, όσο και κατά τη συμπλήρωση των γραπτών ασκήσεων και αποτελεί οπωσδήποτε ένα πλεονέκτημα. Ήταν μία θετική έκπληξη το παραπάνω εύρημα και ενδεχομένως και αναμενόμενο γιατί, στο χρόνο της Ευέλικτης Ζώνης, πρέπει να γίνονται δραστηριότητες χαρούμενες, ενδιαφέρουσες, διαφορετικές και το πιο σπουδαίο να πραγματοποιούνται αβίαστα. Το σημαντικό είναι ότι υπήρξε αβίαστη συμμετοχή και των μαθητών ευάλωτων ομάδων, αφού το όλο υλικό δεν απαιτούσε ιδιαίτερες ακαδημαϊκές δεξιότητες, που περιθωριοποιούν αρκετές φορές παιδιά, τα οποία δεν τα καταφέρνουν τόσο καλά, με όλους τους περιορισμούς της άποψης αυτής.

✓ Τα παιδιά απέκτησαν χρήσιμες γνώσεις γύρω από τα αντιβιοτικά, όπως αξιολογείται από γραπτά τους (Παράρτημα ΙΓ') μετά από την εκπαιδευτική παρέμβαση, σε γραπτή έκφραση. Τα γραπτά ζητήθηκαν από την ερευνητική ομάδα για μεταξιολόγηση. Αυτές τις γνώσεις δεν τις είχαν πριν τις εκπαιδευτικές δράσεις ή είχαν λανθασμένες αναλήψεις, όπως αποτυπώνονται στα γραπτά τους (Παράρτημα ΙΔ) και στις συζητή-

σεις που έγιναν με κάποιες τάξεις παιδιών, πριν και μετά την εφαρμογή της δράσης. Έτσι φαίνεται ότι το υλικό της ιστοσελίδας www.e-bug.eu λειτούργησε συμβουλευτικά άμεσα στις ηλικίες αυτές και ανταποκρίθηκε στους στόχους του. Υπάρχει επίσης και η δυνατότητα επίδρασης σε όλη την οικογένεια, με τη μεταφορά και τη διάχυση των γνώσεων, των πρακτικών, των δράσεων, από το σχολείο στο σπίτι, όπως γίνεται σε πολλές ελληνικές οικογένειες σχεδόν καθημερινά.

✓ Παρατηρείται ότι ο ρόλος του δασκάλου με τη συγκεκριμένη παρέμβαση αλλάζει από την αυθεντία σε συμβουλευτικό και διαμεσολαβητικό, γεγονός στο οποίο ίσως έχουν δυσκολία να προσαρμοστούν εκπαιδευτικοί με πολλά χρόνια υπηρεσίας, οι οποίοι δεν έχουν συνηθίσει αυτόν τον τρόπο εργασίας. Βέβαια και οι εκπαιδευτικοί, όπως και τα παιδιά, βρήκαν την όλη δραστηριότητα εύκολη, χωρίς ιδιαίτερη κούραση και χρονοβόρες διαδικασίες στην προετοιμασία και στην εκτέλεση, εύρημα και αυτό ιδιαίτερα ενθαρρυντικό. Όπως επίσης, ιδιαίτερα σημαντικό για τη διάχυση της ιστοσελίδας www.e-bug.eu είναι ότι οι εκπαιδευτικοί στο μεγαλύτερο ποσοστό τους δήλωσαν ότι θα προτείνουν την ιστοσελίδα και σε άλλους και ότι θα τη χρησιμοποιήσουν και στο μέλλον. Ο συμβουλευτικός ρόλος του εκπαιδευτικού στη διαδικασία της δια βίου μάθησης, στην οποία διαδικασία γίνεται και ο εκπαιδευτικός μαθητής, θα πρέπει να έχει σαν στόχο να αποφύγει την επαγγελματική εξουθένωση. Έγιναν αρκετές ενδιαφέρουσες προτάσεις από τους/τις δασκάλους/δασκάλες για τη βελτίωση του υλικού και για τη δημιουργία υλικού και προγραμμάτων για άλλα θέματα, προτάσεις που μπορούν να αξιοποιηθούν από την επιστημονική ομάδα της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (Ε.Σ.Δ.Υ.) και από το Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Φάνηκε για άλλη μία φορά ότι παιδιά και διδακτικό προσωπικό επιζητούν κάτι διαφορετικό και νέο μέσα στο αυστηρό αναλυτικό πρόγραμμα και παραπρόγραμμα.

✓ Η πρόσβαση στο διαδίκτυο όμως υπήρξε προβληματική και το στοιχείο αυτό γεννά ερωτήματα και πρέπει να διερευνηθεί διεξοδικά, ενδεχομένως ποιοτικά, όταν, για μία πλήρη δραστηριότητα αναρτημένη στο διαδίκτυο, το 94% των απαντήσεων (Γράφημα ΧΙ) αναφέρουν, ότι δεν χρησιμοποιήθηκε η αντίστοιχη ιστοσελίδα www.e-bug.eu. Φαίνεται ότι δεν αρκεί μόνο ένα καλό υλικό αλλά χρειάζεται να το χρησιμοποιεί αναλόγως και ο δάσκαλος στην καθημερινή πράξη, ήτοι να ενδιαφέρεται για την προσωπική του και επαγγελματική του εξέλιξη (Hargreaves & Fullan, 1995) και να έχει τις ανάλογες δεξιότητες, την απαραίτητη επιμόρφωση, τον αναγκαίο χρόνο, την εύκολη και άνετη πρόσβαση στο

διαδίκτυο και κυρίως κίνητρα για να εμπλακεί (Κωσταρίδου - Ευκλείδη, 1998), στοιχεία τα οποία θα υπερνικήσουν την ενδεχόμενη αδράνεια του στο καινοτόμο.

✓ Παρατηρήθηκε επίσης ότι το συνοδευτικό υλικό της εγκυκλίου πάνω στο οποίο θα δραστηριοποιούνταν μαθητές και δάσκαλοι, δεν είχε την απαιτούμενη ποιότητα και ευκρίνεια για να φωτιστεί στα απαραίτητα αντίτυπα. Επίσης το υλικό θα ήταν ίσως πιο ελκυστικό, αν ήταν έγχρωμο.

✓ Το υλικό με τίτλο «Ατομική Υγιεινή και Ορθολογική χρήση Αντιβιοτικών e-bug - Οι μαθητές στη Χώρα των Μικροβίων» ήδη έχει τυπωθεί σε 2000 αντίτυπα και έχει προωθηθεί στα γραφεία Αγωγής Υγείας της Ελλάδας (Παράρτημα Ζ), γεγονός που δείχνει τη συνέχεια και τη συνέπεια της επιστημονικής ομάδας της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (Ε.Σ.Δ.Υ.).

✓ Συνήθως αυτές οι δράσεις παραμένουν χωρίς αξιολόγηση σε επίπεδο Σχολικής Μονάδας (Σολομών, 1999). Σε ότι αφορά το εκπαιδευτικό έργο των καινοτομιών είναι απαραίτητη η προβλεπόμενη με το Προεδρικό Διάταγμα 201/98 αξιολόγηση όλων των δράσεων με συζήτηση στις Παιδαγωγικές Συνεδριάσεις των Συλλόγων Διδασκόντων των Σχολικών Μονάδων.

✓ Προκύπτουν αρκετά ερωτήματα, σχετικά με το πόσο έτοιμα είναι τα σχολεία μας να δεχθούν τέτοιες διαδικασίες και δράσεις. Είναι έντονος ο προβληματισμός στην εκπαιδευτική κοινότητα για την υλοποίηση προαιρετικών προγραμμάτων και την προαιρετικότητά τους αυτή καθ' εαυτή, για τη διαχρονικότητα τέτοιων παρεμβάσεων και την αποτελεσματικότητά τους, για τον ευκαιριακό χαρακτήρα και την ασυνέχειά τους, που προκύπτουν από την παρούσα μελέτη, αλλά και από όσα αναφέρθηκαν στο θεωρητικό πλαίσιο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στο παρόν βιβλίο, «Συμβουλευτική μέσω Διαδικτυακών Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας, Ένα παράδειγμα: η ιστοσελίδα e-bug», φάνηκε ότι παιδιά και εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν θετικά τις δράσεις της ενότητας «Θεραπεία Λοιμώξεων - Χρήση Αντιβιοτικών» και η εμπλοκή τους έγινε ευχάριστα, αβίαστα στην Ευέλικτη Ζώνη. Φαίνεται ότι η ενότητα με τις δραστηριότητές της λειτούργησε συμβουλευτικά στα παιδιά, αλλάζοντας αποψεις και εμπλουτίζοντας τις γνώσεις τους για τα αντιβιοτικά και αποδεικνύεται σωστός ο σχεδιασμός του υλικού και η προετοιμασία από την ομάδα της Ε.Σ.Δ.Υ.

Υπάρχει η δυνατότητα προτάσεων για εμπλουτισμό του υλικού και των προτεινόμενων δράσεων της ιστοσελίδας www.e-bug.eu και αυτό είναι στη διακριτική ευχέρεια του εκπαιδευτικού, με στόχο πάντα το καλύτερο για το μαθητή.

Η Υπουργός Παιδείας Διαμαντοπούλου Α., στις 22 - 12 - 2009, στη Βουλή των Ελλήνων, ανέφερε: «Σήμερα η γνώση κινείται με ραγδαίους ρυθμούς που πολύ δύσκολα μπορούμε να τους πλησιάσουμε.....Θα ήθελα, όμως, πολιτικά να πω το εξής: Όταν είπαμε ότι το σύνθημά μας είναι «πρώτα ο μαθητής», αυτό σημαίνει μια συνολική αλλαγή που είναι πάρα πολύ δύσκολη. Γιατί, όταν λέμε «πρώτα ο μαθητής», σημαίνει ότι όλες οι πολιτικές έχουν ως τελικό στόχο το μαθητή και την ποιότητα στο σχολείο. Δεν έχουν τον εκπαιδευτικό, δεν έχουν τον Υπουργό, δεν έχουν κανέναν άλλον.....».

Στη σημερινή, λοιπόν, κοινωνία της πληροφορίας και των νέων τεχνολογιών, η πολιτεία με τους ταγούς της έχει την ευθύνη να εκπαιδεύσει πολίτες με τέτοιες δεξιότητες, ώστε να μπορούν να διαχειριστούν καταστάσεις σύνθετες στη ζωή τους και να μην οδηγούνται στην περιθωριοποίηση. Η πολιτεία έχει την ευθύνη να βάλει πρώτα το μαθητή και δίπλα του έναν εκπαιδευτικό - σύμβουλο με κίνητρα, για να δραστηριοποιείται και σε καινοτομίες για μια εκπαίδευση μπροστά, από και μέσα

στις παγκόσμιες εξελίξεις. Στόχος πάντα ο μαθητής «ολόπλευρα», χωρίς κινήσεις εντυπωσιασμού.

Επιβάλλεται η σύγχρονη Παιδαγωγική και Συμβουλευτική να κυριαρχούν ξεκάθαρα στην εκπαιδευτική πρακτική, έτσι ώστε τα μηνύματα που ειςπράττουν οι μαθητές να μην είναι αντιφατικά και διφορούμενα.

*Ποτέ δεν παίρνω φάρμακα
Μονάχα από γιατρούς
Βοηθούν πολύ τους άρρωστους
Μα βλάπτουν τους γερούς*

(ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)

Βιβλιογραφία

Ανδρεαδάκης, Ν. & Βαμβούκας, Μ. (2005). *Οδηγός για την Εκπόνηση και τη Σύνταξη Γραπτής Ερευνητικής Εργασίας Σεμιναριακής Πτυχιακής Διπλωματικής*. Αθήνα: Ατραπός.

Αγγελόπουλος, Η., Πολυδώρου, Α., Πολυδώρου, Ε. (2006). *Η Συμβουλευτική στο Πλαίσιο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και ο Ρόλος του Δασκάλου*. Αθήνα: Προπομπός.

Αθανασούλα - Ρέππα, Α. (1999). Ο Εκπαιδευτικός Οργανισμός και το Ευρύτερο Κοινωνικό του Περιβάλλον. Στο Αθανασούλα Ρέππα, Α., Κουτούζης, Μ. & Χατζηευστρατίου, Ι. *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων. Τόμος Γ'. Κοινωνική και Ευρωπαϊκή Διάσταση της Εκπαιδευτικής Πολιτικής*. Πάτρα: ΕΑΠ, σελ. 45 - 98.

Αλαχιώτης, Σ. Αναφορά στο Διαθεματικό Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης. ΥΠΕΠΘ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (Χωρίς χρονολογία) Αθήνα.

Βαμβούκας, Μ. (2006). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία, (η' έκδοση)*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Bernstein, B. (1989). (Επιμ. μτφρ. Σολομών). *Παιδαγωγικοί Κώδικες και Κοινωνικός Έλεγχος*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Βρύζας Κ. & Τσιτουρίδου, Μ. (2003). Στάσεις των Δασκάλων απέναντι στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας: η Ενσωμάτωση των Νέων Τεχνολογιών στη Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών, στο *Η Διδασκαλία των Φυσικών επιστημών στην Κοινωνία της πληροφορίας, Πρακτικά 1^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου, 18 - 21 Απριλίου*

2002, σελ. 383 - 399. Αθήνα: Γρηγόρης.

Γεννηματά, Δ. Μεράκου, Κ. Μπαρμπούνη, Α. Lecky, D. McNulty, C. & Κουρέα - Κρεμαστινού, Τ. (2007). Εκπαιδευτικό Υλικό σε Σχολεία της Ευρώπης, Βασικοί Κανόνες Υγιεινής, Μικροοργανισμοί και Αντιβιοτικά. Στο 19ο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Κοινωνικής Παιδιατρικής & Προαγωγής της Υγείας. Οργάνωση, Τμήμα Παιδιατρικής Γενικού Νοσοκομείου, Καρδίτσας. Καρδίτσα.

Gennimata, D. Merakou, K. Barbouni, A. M Lecky, D. AM McNulty, C. Kalouri, O. & Kremastinou, J. (2009). e-Bug: Educational Resource in Europe, in: *International scientific Conference e RA - 4*, Spetses Island, 24 - 26 September 2009, Greece.

Γεωργόπουλος, Α. & Τσαλίκη, Ε. (2003). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Αρχές, Φιλοσοφία, Μεθοδολογία, Παιχνίδια & Ασκήσεις*. Αθήνα: Gutenberg.

Γκότοβος, Α. Μαυρογιώργος, Γ. και Παπακωνσταντίνου, Π. (1983). *Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη*. Αθήνα: Σύγχρονη Εκπαίδευση.

Goleman, D. (1998). *Η Συναισθηματική Νοημοσύνη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Hargreaves, A. & Fullan, M. (1995). *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών, Η Εκπαίδευση Σήμερα - Αύριο*. Αθήνα: Πατάκης.

Δαλώση, Α. & Μητσοστεργίου, Α. (2001). *Συμβουλευτική για τη Λοίμωξη και Νόσο που προκαλούνται από τον Ιό της Ανθρώπινης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας*. Πτυχιακή Εργασία, Τμήμα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ΣΕΛΕΤΕ ΑΘΗΝΩΝ. Αθήνα.

Δημητρόπουλος, Ε. (1999). *Συμβουλευτική Προσανατολισμός, Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία, (Τόμος Α', Έκδοση Γ')*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Δημητροπούλου, Κ., Χαρίτου - Φατούρου, Μ., Μπόνη. Ε. (1993). Πρακτικά 4ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας, 27 - 30 Μαΐου. Θεσσαλονίκη.

Διαμαντοπούλου, Α. (2009). Ομιλία στις 22 - 12 - 2009, στη Βουλή των Ελλήνων για την Κύρωση του Κρατικού Προϋπολογισμού, Οικονομικού Έτους 2010, Δελτίου Τύπου, ΥΠΠΑΒΜ&Θ, 23 - 12 - 2009.

Εγκύκλιος του ΥΠΕΠΘ, (10 - 11 - 2008). «Επανακαθορισμός της ύλης μαθημάτων εξετάσεων επιλογής εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για μετεκπαίδευση στα Διδακταλεία της χώρας», Αρ. Πρωτ. 144697/Γ3.

Illeris, K. (2009). (Επιμ. Μτφρ. Κουλαουζίδης, Γ.). *Σύγχρονες Θεω-*

οίες Μάθησης. 16 Θεωρίες Μάθησης ... με τα Λόγια των Δημιουργών τους. Αθήνα: Μεταίχμιο. Α' έκδοση.

Ιορδανίδης, Γ. (1999). *Εισήγηση - Έρευνα: Διεύθυνση Σχολικής Μονάδας και Εισαγωγή Καινοτομιών*, στο Σεμινάριο Veltiosis - Καινοτόμος Διοίκηση Σχολικών Μονάδων. Λαμία, 06 - 11 - 2009.

Καλαμπάκα, Π. & Τσιμιτάκης, Μ. (2001). *Internet 2001, Το Ελληνικό Directory, Οι 1000 Καλύτερες Ελληνικές Διευθύνσεις*. Αθήνα: Καθημερινή, Ειδική Έκδοση.

Καλούρη - Αντωνοπούλου, Ρ. (1994). *Παιδαγωγική Ψυχολογία*, 1, Γενική Ψυχολογία. Αθήνα: Έλλην.

Καλούρη - Αντωνοπούλου, Ρ. & Σιγάλας, Χ. (2006). *Γενική Διδακτική Μεθοδολογία. Γενικά Ψυχοπαιδαγωγικά Θέματα*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κανταρτζή, Ε. (1996). Αγόρια και Κορίτσια στο Σχολείο: Οι Στάσεις και οι Αντιλήψεις των Εκπαιδευτικών για το Ρόλο των Δύο Φύλων. Στο Σύγχρονη Εκπαίδευση. τ. 88. Σελ. 39 - 48.

Κάντας, Α. (1997). Πρακτικά 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας, «Η Ψυχολογία στο σταυροδρόμι των Επιστημών του Ανθρώπου και της Κοινωνίας», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 29 - 1 Ιουνίου. Αθήνα.

Καραγεώργου, Ε., Μπαρμπάτσος, Ι. (2009). Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Υλικού σε Ευάλωτο Μαθητικό Πληθυσμό Δημοτικών Σχολείων και Συμβουλευτική μέσω Καινοτόμων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Η Ιστοσελίδα Αγωγής Υγείας www.e-bug.eu, στο Διεθνές Συνέδριο ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π. - ΕΚΕΠ: Σύγχρονες Προκλήσεις & Συμβουλευτική - Προσανατολισμός. 28 - 29 Νοεμβρίου 2009. Αθήνα.

Κόκκοτας, Π. (2003). Οι Φυσικές Επιστήμες στο Σχολείο του Μέλλοντος, στο *Η Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Κοινωνία της Πληροφορίας, Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου Συνεδρίου*. 18 - 21 Απριλίου 2002. σελ. 9 - 19. Αθήνα: Γρηγόρης.

Κόκκος, Α. (2005). (επιμ.), *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Εκπαιδευτικό Υλικό για τους Εκπαιδευτές Θεωρητικής Κατάρτισης. Τόμος Ι*. Αθήνα. ΕΚΕΠΣ.

Κόκκος, Α. (2007). *Σεμινάρια για την ανάπτυξη του Κριτικού Στοχασμού - Αυτοστοχασμού*. Αθήνα: Ιστοσελίδα Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΕΕΕΕ).

Κολιάδης, Ε. (1996, 1997). *Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη*. (Τόμος Α' Συμπεριφοριστικές. Τόμος Β' Κοινωνικογνωστικές). Αθήνα: Κολιάδης.

Κουστελιός, Α., Κουστελιού, Ι. (1997). Πρακτικά 6ου Πανελλήνι-

ου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας, «Η Ψυχολογία στο σταυροδρόμι των Επιστημών του Ανθρώπου και της Κοινωνίας», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 29 - 1 Ιουνίου. Αθήνα.

Κωσταρίδου - Ευκλείδη, Α. (1998). *Τα Κίνητρα στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λακασάς, Α. (Καθημερινή 03 - 08 - 2008). Σωστός Δάσκαλος, Καλός Μαθητής.

Λιντζέρης, Π. (Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2009). Η Ολιστική Προσέγγιση του Knud Illeris για τη Μάθηση. στο *Εκπαίδευση Ενηλίκων*. τ. 18. σ. 3 - 11. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Λυγερός, Ν. (13 - 04 - 2005). Ο Δάσκαλος, ο Μαθητής και η Εκπαίδευση. Πρωινός Λόγος. <http://www.lygeros.org/>.

Μακρή - Μπότσαρη, Ε. (2007). *Θέματα Διαχείρισης Προβλημάτων Σχολικής Τάξης*. Ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Τόμος Α' και Τόμος Β'. <http://www.pi-schools.gr/programs/sxoltaxi/>.

Μαλικιώση - Λοΐζου, Μ. (2001). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση (ί' έκδοση)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μαλικιώση - Λοΐζου, Μ. (2006). *Συμβουλευτική Ψυχολογία (θ' έκδοση)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ματσαγγούρας, Η. (2006). *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Τάξη. Εννοιοκεντρική Αναπλασίωση και Σχέδια Εργασίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Ματσαγγούρας, Η. (2006α). *Θεωρία της Διδασκαλίας. Η Προσωπική Θεωρία ως Πλαίσιο Στοχαστικοκριτικής Ανάλυσης*. Αθήνα: Gutenberg, σελ. 95.

Μαυρογιώργος, Γ. (1983). Σχολικό Πρόγραμμα και Παραπρόγραμμα. Στο Σύγχρονη Εκπαίδευση. 13. Σελ. 74 - 81.

Μαυρογιώργος, Γ. (2009). Καινοτομία και Εκπαιδευτική Πολιτική του Σχολείου. Ιστοσελίδα Δίκτυο Σχολικής Καινοτομίας, <http://schoolnet.protonoulia.org/> αναρτήθηκε στις 18 - 10 - 2009.

McLeod, J. (2005). *Εισαγωγή στη Συμβουλευτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Mezirow, J. & Συνεργάτες. (2007). *Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μπαγάκης, Γ. (1999). *Εκπαιδευτικές Αλλαγές. Προγράμματα Κινητικότητας και Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μπαγάκης, Γ. (2000). Έχουν Νόημα τα Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα; στο: Μπαγάκης Γ., επιμ., *Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα στη Σχολική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μπούγιας, Ι. & Δημητριάδης, Σ. Εκπαιδευτική Καινοτομία στο Σχολείο με την Υποστήριξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας

νίων (Τ.Π.Ε.): Πιλοτικά Αποτελέσματα από Έρευνα Ερωτηματολογίου. *Πρακτικά Συνεδρίου - Μέρος Έκτο, Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, σελ. 837 - 844.

Μπρούζος, Α. (1999). Ο Εκπαιδευτικός ως Λειτουργός Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, Μια ανθρωπιστική Θεώρηση της Εκπαίδευσης. Αθήνα: Λύχνος.

Νικολουδάκη, Ε. (2009). Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση ως Διδακτικό Μέσο και Εργαλείο Μάθησης, στο Συνέδριο: «*Η Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα*». ΑΣΠΑΙΤΕ. (11 - 12 Δεκεμβρίου 2009). Αθήνα.

Νόμος 3467/06. (ΦΕΚ 128 Α/12 - 06 - 2006): Επιλογή Στελεχών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ρύθμιση Θεμάτων Διοίκησης & Εκπαίδευσης & Άλλες Διατάξεις.

Παγγέ, Τ. (2002). *Θέματα στο Διαδίκτυο Προσχολικής και Πρωτοσχολικής Ηλικίας, Διευθύνσεις στο Διαδίκτυο που ενδιαφέρουν Παιδιά, Εκπαιδευτικούς και Γονείς*. Αθήνα: Σύγχρονη Εκπαίδευση.

Παντελιάδου, Σ. (2000). *Μαθησιακές Δυσκολίες & Εκπαιδευτική Πράξη, Τι & Γιατί*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπαδοπούλου - Μελά, Β. (1999). Το Παρα - πρόγραμμα: Παθητική πλευρά του σχολικού προγράμματος. Στο Σύγχρονη Εκπαίδευση. τ. 106 & 107. Σελ. 69 - 77 & 51 - 58.

Παπαδόπουλος, Μ. (2004). *Η Ευέλικτη Ζώνη στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Σχολικό Έτος 2003 - 2004*. Θεσσαλονίκη.

Παπανούτσος, Ε. (1984). *Πρακτική Φιλοσοφία. Δεύτερη Έκδοση*. Αθήνα: Δωδώνη.

Πρακτικά Συνεδρίων Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΣΠΠΕ). (2005, 2006). 1^ο Συνέδριο ΣΠΠΕ. 23 - 25/9/2005. Ισθμός Κορίνθου. 2^ο Συνέδριο ΣΠΠΕ. 15 - 17/12/2006. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Προεδρικό Διάταγμα 201/1998.

Πυργιωτάκης, Ι. (1992). *Η Οδύσσεια του Διδακτικού Επαγγέλματος*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.

Σαρμονικά, Μ. (1998). Πρακτικά 1^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση, 29 - 31 Μαΐου. Θεσσαλονίκη.

Σολομών, Ι. επιμ. (1999). *Εσωτερική Αξιολόγηση και Προγραμματισμός του Εκπαιδευτικού Έργου, Ένα πλαίσιο εργασίας και υποστήριξης*.

Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Τμήμα Αξιολόγησης.

Σολομών, Ι. (2000). Το κλειστό σχολείο έχει πεθάνει. Προαιρετικά Προγράμματα Εκπαίδευσης και Αξιολόγησης. Στο Μπαγάκης, Γ. επιμ., *Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα στη Σχολική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Στάππα - Μουρτζίνη, Μ. (2007). *Αγωγή Υγείας, Βασικές Αρχές σχεδιασμός Προγράμματος*, Εγχειρίδιο για τους εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Σταύρου, Λ., Χριστοφορίδου, Κ. (1997). Πρακτικά 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας, «Η Ψυχολογία στο σταυροδρόμι των Επιστημών του Ανθρώπου και της Κοινωνίας», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 29 - 1 Ιουνίου. Αθήνα.

Συριοπούλου - Δελλή, Χρ. (2005). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Ειδική Αγωγή*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Ταρατόρη, Ε. & Κουγουρούκη, Μ. (Ιούλιος 2009). Ο Δάσκαλος από τη σκοπιά των Μαθητών του Δημοτικού Σχολείου, Ιστοσελίδα της Αλφαβήτα. <http://www.alfavita.gr>.

Τσιμιτάκης, Μ. (Χωρίς χρονολογία). *Internet, Οι 1000 πιο Χρήσιμες Διευθύνσεις*. Αθήνα: Καθημερινή, Ειδική έκδοση.

Τσιναρέλης, Γ., Κολιάδης, Ε. (1997). Πρακτικά 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας, «Η Ψυχολογία στο σταυροδρόμι των Επιστημών του Ανθρώπου και της Κοινωνίας», Πάντειο Πανεπιστήμιο, 29 - 1 Ιουνίου. Αθήνα.

Unesco. (1999). *Εκπαίδευση, Ο Θησαυρός που κρύβει μέσα της, Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την εκπαίδευση στον 21^ο Αιώνα, υπό την Προεδρία του Jacques Delors*. Αθήνα: Gutenberg.

ΥΠΕΠΘ, <http://epimorfosi.cti.gr-certification>, «Πιστοποίηση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ», Κοινωνία της Πληροφορίας «Παιδεία & Πολιτισμός» «Εισαγωγή & Αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση». ΕΠΕΑΕΚ 3.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (Σεπτέμβριος 2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ)*. Αθήνα.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής & Ψυχολογίας, Τομέας Παιδαγωγικής, (Επιστημονικός Υπεύθυνος έργου Γκότοβος Α), *Αγωγή Υγείας, Βιβλίο για το Μαθητή*, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης

& Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, ΕΠΕΑΕΚ 2.

Χρυσafίδης, Κ. (1994). *Βιωματική - Επικοινωνιακή Διδασκαλία*.
Η Εισαγωγή Μεθόδου Project στο Σχολείο. (α' έκδοση). Αθήνα:
Gutenberg.

Ιστοσελίδες

Ιστοσελίδες: Αντιβιοτικά, Ευρωπαϊκή Ημέρα Αντιβιοτικών

Ιστοσελίδα: Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων, <http://www.adultedu.gr>

Ιστοσελίδα: Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής, <http://www.hac.com.gr>.

Ιστοσελίδα: ΕΚΕΠ.

Ιστοσελίδα: <http://www.e-bug.eu>

Ιστοσελίδα: <http://e-pafi.gr/content/view/21/44/>.

Ιστοσελίδα: Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, <http://www.pi-schools.gr>

Ιστοσελίδα: Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων: Καινοτομίες στην Εκπαίδευση, http://www.yprepth.gr/el_ec_page2094.htm, ανασύρθηκε στις 27 Δεκεμβρίου 2009.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Μεθοδολογικό Πλαίσιο Οργάνωσης και Σχεδιασμού Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ενδεικτικές Οδηγίες Σχεδιασμού Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής
Εκπαίδευσης

Βασικές Αρχές και Στόχοι

Βασικές αρχές

- Άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία
- Προσανατολισμός στη μελέτη πρόληψης ή επίλυσης περιβαλλοντικών θεμάτων ή προβλημάτων
- Διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση του θέματος/προβλήματος
- Άμεση δράση σε τοπικό επίπεδο με στόχο μακροχρόνια αποτελέσματα σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο
- Ανάδειξη συνεργασίας, καλλιέργειας αξιών και δημιουργίας νέων προτύπων, στάσεων και συμπεριφορών ατόμων, ομάδων και κοινωνίας απέναντι στο περιβάλλον
- Ίσες ευκαιρίες για την οικοδόμηση γνώσεων, ανάπτυξη δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων που απαιτούνται για την προστασία του Περιβάλλοντος
- Έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών/ριών με συζήτηση-αντιπαράθεση απόψεων, έρευνα, κριτική και δημιουργική επεξεργασία και δράση
- Εστίαση της προσοχής στην αειφόρο ανάπτυξη του περιβάλλοντος

Στόχοι

- Γνωστικοί (οικοδόμηση εννοιών, κατανόηση σχέσεων/αλληλεπιδράσεων/συνεπειών ανθρώπου - περιβάλλοντος, περιβαλλοντικών προβλημάτων, μέτρων προστασίας κτλ.)
- Επιστημονικοί (εξοικείωση με την επιστημονική μεθοδολογία/έρευνα, κριτική και δημιουργική προσέγγιση θεμάτων, ανάπτυξη επιστημονικής νοοτροπίας κτλ.)

- Συμμετοχικοί (εργασία σε ομάδες, ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας, σεβασμός στις διαφορετικές απόψεις, στον τρόπο ζωής, στη δημιουργική δράση κτλ.)
- Κοινωνικοί (σύνδεση της σχολικής με την καθημερινή ζωή, καλλιέργεια υπευθυνότητας, ικανότητα λήψης αποφάσεων και δημιουργικής παρέμβασης κτλ.)
- Αισθητικοί (δημιουργία στενής σχέσης με τη φύση με τη μεσολάβηση όλων των αισθήσεων κτλ.)
- Αυτομορφωτικοί (χρήση βιβλιοθήκης, Τύπου, νέων τεχνολογιών, internet κτλ.)

Ενδεικτικό Μεθοδολογικό Πλαίσιο Ανάπτυξης Προγράμματος Π.Ε.

Ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε αδρές γραμμές περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

Επιλογή θέματος	Η επιλογή του θέματος συναποφασίζεται από τους μαθητές και εκπαιδευτικούς και αφορά στο τοπικό, εθνικό και, στη συνέχεια, στο παγκόσμιο περιβάλλον.
Διατύπωση στόχων	Οι στόχοι είναι γνωστικοί, επιστημονικοί, κοινωνικοί, αισθητικοί, αυτομορφωτικοί και στάσεις ζωής. Η διατύπωση των στόχων οφείλει να οδηγεί σε μετρήσιμα αποτελέσματα.
Χρονοδιαγράμματα	Το χρονοδιάγραμμα εξαρτάται από το θέμα του προγράμματος.
Μεθοδολογική προσέγγιση	Η μεθοδολογική προσέγγιση και η επιλογή των άλλων διδακτικών στρατηγικών εξαρτάται από το θέμα.

<p>Διδακτικές ενέργειες</p>	<p>Οι διδακτικές ενέργειες που επιλέγονται βρίσκονται σε αντιστοιχία με τους στόχους που τέθηκαν και μπορεί να είναι:</p> <p>Τήρηση ημερολογίου. Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη/ χάρτη ιδεών/εννοιών . Άντληση πληροφοριών/στοιχείων από πηγές πληροφόρησης . Κατασκευή οργάνων, λήψη μετρήσεων και οργάνωση αρχείων. Σύνταξη ερωτηματολογίου ή ημιδομημένης συνέντευξης. Επίσκεψη στην εν λόγω περιοχή και συγké-ντρωση στοιχείων. Διεξαγωγή πειραμάτων και εργαστηριακών ασκήσεων. Ανταλλαγή πληροφοριών με άλλους μαθητές/τριες άλλων σχολείων (Θεματικά Δίκτυα Π.Ε.) Δραματοποίηση σεναρίου. Επιστολές σε τοπικούς φορείς, υπηρεσίες, οργανώσεις κ.ά. του προγράμματος.</p>
<p>Σύνθεση της εργασίας</p>	<p>Η σύνθεση της εργασίας περιλαμβάνει:</p> <p>Οργάνωση και επεξεργασία των πληροφοριών και του έντυπου υλικού, των μετρήσεων και των άλλων στοιχείων σε πίνακες, διαγράμματα, ιστογράμματα, κολάζ κ.ά.</p> <p>Συγγραφή σεναρίου στο οποίο να αναφέρονται οι δραστηριότητες, οι ενέργειες και οι εμπειρίες από όλο το πρόγραμμα.</p> <p>Επισημάνση των αρνητικών συνεπειών της παρέμβασης του ανθρώπου, λήψη μέτρων, προγραμματισμός περαιτέρω δράσεων κ.ά.</p>

Παρουσίαση της εργασίας	Καθορισμός ημέρας που θα γίνεται η παρουσίαση όλων των καινοτόμων δράσεων.
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση του προγράμματος γίνεται από επιτροπή που συγκροτείται από το σύλλογο των διδασκόντων, αντιπροσωπεία μαθητών, σύλλογο γονέων & κηδεμόνων, μέλη τοπικής αυτοδιοίκησης.
Κοινοποίηση	Οι ομάδες αναλαμβάνουν την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων/πορισμάτων της εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Νομικό πλαίσιο Περιβαλλοντικής Αγωγής

(ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ Δ/ΝΣΗΣ Α/ΘΜΙΑΣ
ΕΚΠ/ΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, Αρ. Πρωτ. 6021/16 - 9 - 2009)

1. Νόμος 1946/91 (ΦΕΚ 69 τ.Α/14 - 5 - 1991) με θέμα: «Επέκταση Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»
2. Νόμος 1892/90 (ΦΕΚ 101 τ.Α/31 - 7 - 1990, αρθ.111) με θέμα: «Χρηματοδότηση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»
3. Νόμος 2986/2002 (ΦΕΚ 24/τ.Α/13 - 2 - 2002) με θέμα: «Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών Α/θμιας & Β/θμιας Εκπαίδευσης»
4. Υ.Α. 47587/Γ7/16 - 5 - 2003 για θέματα συνεργασιών με Ανώτατα & Ερευνητικά Επιστημονικά Ιδρύματα και άλλους φορείς κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς
5. Υ.Α. 66272/Γ7/4 - 7 - 2005 για θέματα Θεματικών Δικτύων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης & στην Υ.Α. Φ.12. 1/545/85812/Γ1/31 - 8 - 2005
6. Εγκύκλιος ΥΠΕΠΘ αρ. πρωτ. 78506/Γ7/3 - 7 - 2009
7. Εγκύκλιος του ΥΠΕΠΘ, Σχετ.: υπ. αρ. 81687/Γ1/9 - 7 - 2009, παρ. 2.4
8. Εγκύκλιος ΥΠΕΠΘ-Δ/νση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. αρ. Πρωτ. 81687/Γ7/ 9 - 7 - 2009

Ενδεικτική Θεματολογία

Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

- Δομή και λειτουργία χειρσαίων και υδάτινων οικοσυστημάτων (υγρότοποι, δάση, ποτάμια, ακτές)
- Βιοποικιλότητα - απειλούμενα είδη - προστατευόμενες περιοχές
 - Δάση - Αποδάσωση (πυρκαγιές - πρόληψη - αντιμετώπιση - αποκατάσταση, αναδάσώσεις, εισαγωγές ξενικών ειδών, πυροπροστασία, αλλαγές χρήσης γης, υπερεκμετάλλευση κ.ά)
 - Αστικό και περιαστικό πράσινο
 - Ερημοποίηση
 - Διάβρωση εδάφους

- Εξάντληση φυσικών πόρων και διαχείριση τους.
- Διαχείριση υδάτινων πόρων (ποτάμια, λίμνες, ρέματα, υπόγεια νερά, κατανάλωση νερού στο σπίτι, στη γεωργία, στη βιομηχανία κ.ά)
- Διαχείριση παράκτιων περιοχών
- Ρύπανση των υδάτων (οικιστικά λύματα, βιομηχανικά απόβλητα φυτοφάρμακα - λιπάσματα, θαλάσσιες μεταφορές - πετρελαιοκηλίδες, σταθμοί βιολογικού καθαρισμού κ.ά)
- Ρύπανση του αέρα (το αυτοκίνητο, το κυκλοφοριακό, οι βιομηχανίες, οι καυστήρες των καλοριφέρ κ.ά)
- Ηχορύπανση
- Τρύπα του όζοντος
- Όξινη βροχή
- Εξοικονόμηση ενέργειας (χρήση ηλιακής και αιολικής ενέργειας, νέες τεχνολογίες, χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς κ.ά)
- Κίνδυνοι από τη χρήση πυρηνικής ενέργειας
- Διαχείριση των απορριμμάτων και ανακύκλωση υλικών (χώροι υγειονομικής ταφής, επαναχρησιμοποίηση άχρηστων υλικών, ανακύκλωση χαρτιού, γυαλιού, αλουμινίου, οργανικά λιπάσματα κ.ά)
- Εντατικές μορφές εκμετάλλευσης φυσικών πόρων (υπερβόσκηση, υπεραλίευση, υπεράντληση υδάτων κ.ά.)
- Εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, φυσική ζωή, υιοθεσίες περιοχών
- Περιβάλλον σχολικών και εσωτερικών χώρων (σχολικός κήπος, συστήματα εξαερισμού κ.ά)
- Φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, σεισμοί, εκρήξεις ηφαιστειών, πλημμύρες)
- Τοπική ιστορία και φυσικό περιβάλλον
- Ιστορία τοπίου
- Οικονομία και ιστορία
- Περιβάλλον, πόλεμος και ειρήνη
- Περιβάλλον και υγεία
- Περιβάλλον και θρησκεία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Ενδεικτικός κατάλογος προγραμμάτων Αγωγής Υγείας

(ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ Δ/ΝΣΗΣ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/
ΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, Αρ. Πρωτ. 6021/16 - 9 - 2009)

Θεματολογία Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας

Κατά τη σχολική χρονιά 2009 - 2010 οι συνάδελφοι νηπιαγωγοί, δάσκαλοι και εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων μπορούν να επιλέξουν θέματα για εκπόνηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας μέσα από την παρακάτω βασική θεματολογία:

Ψυχική υγεία: Αυτοεκτίμηση, Αυτοσυναίσθημα, Επικοινωνία, Ανάπτυξη Δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση του άγχους, Αντιμετώπιση πένθους, Συναισθηματική και Ψυχοκινητική Ανάπτυξη - Αντιμετώπιση Προβλημάτων, Εφηβεία (συμπεριφορές και αντιλήψεις), Διαπροσωπικές Σχέσεις.

Υγεία: Η Υγεία ως κοινωνικό αγαθό, Διαπολιτισμικές Προσεγγίσεις στην Υγεία και την Ασθένεια, Εξαρτησιογόνες ουσίες (καπνός, αλκοόλ, ναρκωτικά), Ασθένειες (AIDS, Μεσογειακή αναιμία, Καρδιαγγειακά νοσήματα, Παχυσαρκία, Ασθένειες στο εργασιακό περιβάλλον, Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, καρκίνος), Στοματική υγιεινή, Ατυχήματα και Ασφάλεια, Πρώτες Βοήθειες.

Ποιότητα Ζωής: Κατοικία, Υγιεινή και Ασφάλεια, Ποιότητα ζωής στο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον, Έκθεση σε τοξικές ουσίες, Φυσική άσκηση και υγιεινός τρόπος διαβίωσης, Διατροφικές συνήθειες και μεταλλαγμένα τρόφιμα.

Εθελοντισμός και Υγεία: Αιμοδοσία, Προσφορά ιστών και Οργάνων, Πολιτική προστασία: πρόληψη και αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων/Σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές.

Κυκλοφοριακή Αγωγή: Οδική συμπεριφορά πεζών και οδηγών, Οδική συμπεριφορά μαθητών: οι μαθητές ως οδηγοί και ως επιβάτες - διαμόρφωση κυκλοφοριακής συνείδησης, Οδική Ασφάλεια.

Ανθρώπινα Δικαιώματα: Προβλήματα Φτώχειας και Αναφαριθτισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, Δικαιώματα του πολίτη, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, Ξενοφοβία.

Υγεία, Ιστορία και Τέχνη: Μυθολογία, ιστορικές αντιλήψεις για την υγεία, Έθιμα, Δοξασίες, Λαογραφικά στοιχεία, Μνημεία, έργα και αρχαιολογικοί χώροι (π.χ. προσωποποιήσεις Υγείας, Ασκληπιεία, Αμφιαράεια, κ.ά.).

Υγεία και Λογοτεχνία: Ζητήματα σωματικής/ψυχικής υγείας & ποιότητας ζωής στη μυθιστοριογραφία και την ποίηση.

Στο πλαίσιο της Αγωγής Υγείας και σε σχέση με το θεματικό έτος 2009 - 2010 «*Ενέργεια - Ανανεώσιμες Πηγές και Τοπικές Κοινωνίες*», οι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί μπορούν να υλοποιήσουν προγράμματα με την επόμενη θεματολογία:

- Επιπτώσεις της ενεργειακής ρύπανσης στην υγεία
- Ακτινοπροστασία
- Περιβαλλοντικοί - ενεργειακοί κίνδυνοι και δημόσια υγεία
- Ακτινοβολίες και υγεία
- Υπερκατανάλωση ενέργειας και ψυχική υγεία
- Ατμοσφαιρική ρύπανση και υγεία
- Υπερπληθυσμός: οικονομική ανισότητα - Άνιση κατανομή Ενέργειας - επιπτώσεις στην υγεία
- Ενεργειακή ρύπανση και χώροι εργασίας
- Μοντέλα ενημέρωσης αντιμετώπισης της ενεργειακής επίδρασης στην υγεία.

Προγράμματα Αγωγής Υγείας Νηπιαγωγείων Ν. Τρικάλων Σχολικό έτος 2008 - 2009

«Υγιεινή Διατροφή», «Ο Πυξιδούλης και η Πυξιδούλα στο Νηπιαγωγείο», «Μαθαίνω, ανακαλύπτω τον εαυτό μου και τους γύρω μου», «Κυκλοφορώ με ασφάλεια», «Ψυχική Υγεία», «Τα Δόντια», «Διατροφή και υγεία».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Πίνακας Θεωριών Συμβουλευτικής κατά Δημητρόπουλο

Τίτλος θεωρίας	Εισηγητής	Ομάδα στην οποία εντάσσεται
1. Κλασική Ψυχαναλυτική Θεωρία	S. Freud	Ψυχολογία του Βάθους
2. Ατομική Ψυχολογία	A. Adler	Ψυχ/γία του Βάθους
3. Θεωρία του Bordin	E. Bordin	Ψυχ/γία του Βάθους
4. Προσωποκεντρική Θεωρία	C. Rogers	Ανθρωπιστική - Υπαρξιακή
5. Υπαρξιστική Θεωρία	R. May	Ανθρ/κή - Υπαρξ/κή
6. Λογοθεραπεία	V. Frankl	Ανθρ/κή - Υπαρξ/κή
7. Θεραπεία Πραγματικότητας	W. Glasser	Γνωστικές Θεωρίες
8. Θεραπεία Gestalt	F. Perls	Γνωστικές Θεωρίες
9. Γνωστικο - Συναισθηματική Θεραπεία Συμπεριφοράς	A. Ellis	Γνωστικές Θεωρίες
10. Θεωρία Χαρακτηριστικών και Παραγόντων	F. Parsons	Γνωστικές Θεωρίες
11. Γνωστική Θεραπεία	A. Beck	Γνωστικές Θεωρίες
12. Κοινωνικογνωστική Θεωρία	A. Bandura	Γνωστικές Θεωρίες
13. Θεωρίες Μάθησης	Διάφοροι	Ψυχολογία Συμπεριφοράς

Ανθρώπινα Δικαιώματα: Προβλήματα Φτώχειας και Αναλφαβητισμού, Δημοκρατικά δικαιώματα, Δικαιώματα του πολίτη, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών, Ισότητα φύλων, Ρατσισμός, Ξενοφοβία.

Υγεία, Ιστορία και Τέχνη: Μυθολογία, ιστορικές αντιλήψεις για την υγεία, Έθιμα, Δοξασίες, Λαογραφικά στοιχεία, Μνημεία, έργα και αρχαιολογικοί χώροι (π.χ. προσωποποιήσεις Υγείας, Ασκληπιεία, Αμφιαράεια, κ.ά.).

Υγεία και Λογοτεχνία: Ζητήματα σωματικής/ψυχικής υγείας & ποιότητας ζωής στη μυθιστοριογραφία και την ποίηση.

Στο πλαίσιο της Αγωγής Υγείας και σε σχέση με το θεματικό έτος 2009 - 2010 «*Ενέργεια - Ανανεώσιμες Πηγές και Τοπικές Κοινωνίες*», οι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί μπορούν να υλοποιήσουν προγράμματα με την επόμενη θεματολογία:

- Επιπτώσεις της ενεργειακής ρύπανσης στην υγεία
- Ακτινοπροστασία
- Περιβαλλοντικοί - ενεργειακοί κίνδυνοι και δημόσια υγεία
- Ακτινοβολίες και υγεία
- Υπερκατανάλωση ενέργειας και ψυχική υγεία
- Ατμοσφαιρική ρύπανση και υγεία
- Υπερπληθυσμός: οικονομική ανισότητα - Άνιση κατανομή Ενέργειας - επιπτώσεις στην υγεία
- Ενεργειακή ρύπανση και χώροι εργασίας
- Μοντέλα ενημέρωσης αντιμετώπισης της ενεργειακής επίδρασης στην υγεία.

Προγράμματα Αγωγής Υγείας Νηπιαγωγείων Ν. Τρικάλων Σχολικό έτος 2008 - 2009

«Υγιεινή Διατροφή», «Ο Πυξιδούλης και η Πυξιδούλα στο Νηπιαγωγείο», «Μαθαίνω, ανακαλύπτω τον εαυτό μου και τους γύρω μου», «Κυκλοφορώ με ασφάλεια», «Ψυχική Υγεία», «Τα Δόντια», «Διατροφή και υγεία».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Πίνακας Θεωριών Συμβουλευτικής κατά Δημητρόπουλο

Τίτλος θεωρίας	Εισηγητής	Ομάδα στην οποία εντάσσεται
1. Κλασική Ψυχαναλυτική Θεωρία	S. Freud	Ψυχολογία του Βάθους
2. Ατομική Ψυχολογία	A. Adler	Ψυχ/γία του Βάθους
3. Θεωρία του Bordin	E. Bordin	Ψυχ/γία του Βάθους
4. Προσωποκεντρική Θεωρία	C. Rogers	Ανθρωπιστική - Υπαρξιακή
5. Υπαρξιστική Θεωρία	R. May	Ανθρ/κή - Υπαρξ/κή
6. Λογοθεραπεία	V. Frankl	Ανθρ/κή - Υπαρξ/κή
7. Θεραπεία Πραγματικότητας	W. Glasser	Γνωστικές Θεωρίες
8. Θεραπεία Gestalt	F. Perls	Γνωστικές Θεωρίες
9. Γνωστικό - Συναισθηματική Θεραπεία Συμπεριφοράς	A. Ellis	Γνωστικές Θεωρίες
10. Θεωρία Χαρακτηριστικών και Παραγόντων	F. Parsons	Γνωστικές Θεωρίες
11. Γνωστική Θεραπεία	A. Beck	Γνωστικές Θεωρίες
12. Κοινωνικογνωστική Θεωρία	A. Bandura	Γνωστικές Θεωρίες
13. Θεωρίες Μάθησης	Διάφοροι	Ψυχολογία Συμπεριφοράς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

Υλικό για τον Εκπαιδευτικό, 18 - 11 - 2008

ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΑΞΕΙΣ:
Δ', Ε', Στ' Δημοτικού

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική

Εκτιμώμενος χρόνος διδασκαλίας:
60 λεπτά

3. Θεραπεία Λοιμώξεων
Χρήση αντιβιοτικών

Ενότητα 3: Η θεραπεία των λοιμώξεων, ασχολείται με τη χρήση αντιβιοτικών και άλλων φαρμάκων, στη θεραπεία αυτών των ασθενειών και νόσων.

Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην συζήτηση με τους μαθητές. Οι μαθητές διαβάζουν διάφορα σενάρια για μια σχολική ημέρα της Αιμιλίας και του Χάρη. Οι μαθητές συζητούν τα διάφορα σχόλια που γίνονται, με αφορμή τα σκίτσα και αποφασίζουν εάν συμφωνούν ή όχι.

Οι όροι βακτήρια - βακτηρίδια και οι όροι μικρόβιο - μικροοργανισμός εννοιολογικά είναι ταυτόσημοι, γι' αυτό χρησιμοποιούνται εναλλακτικά.

Γρίπη

ie-Bug

ΤΑΞΕΙΣ:
Δ', Ε', Στ' Δημοτικού

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ
ΜΑΘΗΜΑ:
Μελέτη Περιβάλλοντος,
Φυσική

Εκτιμώμενος χρόνος
διδασκαλίας
50 λεπτά

Λέξεις-κλειδιά

Αντιβιοτικά
Λοιμώξεις
Νόσος
Αιμυντικό σύστημα
Λοίμωξη
Φάρμακο
Φυσικά εμποδία
Φυσική άμυνα
Σύμπτωμα
Εμβόλιο

Απαιτούμενα υλικά

Ανά μαθητή/ομάδα

- ☐ ΥΜ.1 and ΥΜ.2
- ☐ ΕΜ.1
- ☐ Πίνακας ή προβολτής (προαιρετικός)

Συντήρησης στα υποσέλιδα

ΥΜ.1,2,3
ΕΜ.1,2,3
ΕΜ.4

Υλικό Δασκάλου
Υλικό Μαθητή
Εργασία Μαθητή

3. ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΛΟΙΜΩΞΕΩΝ

Χρήση αντιβιοτικών και φαρμάκων

Διδακτικοί στόχοι

Όλοι οι μαθητές

- Να κατανοήσουν ότι οι περισσότερες συνηθισμένες λοιμώξεις γίνονται καλό από μόνες τους με το χρόνο, την ξεκούραση στο κρεβάτι, την πρόσληψη υγρών και τις υγιεινές συνθηκές ζωής.
- Να κατανοήσουν ότι, εάν λαμβάνονται αντιβιοτικά, είναι σημαντικό να ολοκληρώνεται η θεραπεία.

Βοηθητικές πληροφορίες

Το σώμα έχει πολλούς τρόπους φυσικής άμυνας, για να καταπολεμήσει τα βακτηριακά μικρόβια, που μπορούν να προκαλέσουν λοίμωξη. Για παράδειγμα, τα δέρμα εμπόδιζει τα μικρόβια να εισέλθουν στο σώμα, η μύτη έχει μια καλλυμένη μεμβράνη, που παγιδεύει τα μικρόβια, όταν εισπνέονται από τη μύτη, τα αυτά περιέχουν ουσίες, που σκοτώνουν τα βακτήρια και τα σωματίδια παρόντα σ'αυτά, που μπορεί να σκοτώσει πολλά μικρόβια, εάν φτάσουν στα στομάχι. Γενικά, ζώντας μια υγιεινή ζωή (τρώγοντας τις σωστές τροφές, πίνοντας άφθονο νερό και ξεκουράζοντας το σώμα) αυτά τα φυσικά εμπόδια μας βοηθούν να διατηρούμαστε υγιείς. Όμως, σε μερικές περιπτώσεις, τα μικρόβια μπορούν να διαπεράσουν αυτά τα εμπόδια και να μπειν στο σώμα μας.

Το ανοσοποιητικό σύστημα του σώματος σκοπύει τα μικρόβια που περνάνε τους φυσικούς φραγμούς. Τα κύρια κύτταρα του ανοσοποιητικού συστήματος είναι τα λευκά αιμοσφαίρια. Υπάρχουν διάφοροι τύποι λευκών αιμοσφαιρίων που έχουν δύο βασικές λειτουργίες α) να εγκλωβίζουν τα μικρόβια και να τα σκοτώνουν και β) να φιλτράρουν αντισώματα. Τα μικρόβια στην επιφάνειά τους φέρουν τα αντιγόνα, ουσίες που χρησιμοποιούν για να μολύνουν τα υγιή κύτταρα του οργανισμού. Τα λευκά αιμοσφαίρια παράγουν αντισώματα, που έχουν ακατά να αδραντοποιήσουν τα αντιγόνα των μικροβίων. Υπάρχουν πολλοί τύποι αντισωμάτων και μόνο ένας τύπος αντισώματος καταπολεμά έναν τύπο αντιγόνου. Για παράδειγμα, εάν τα αντιγόνα είναι μια κλειδαριά μόνο ένα κλειδί μπορεί να την ανοίξει (αντίστροφα).

Τις πιο πολλές φορές το ανοιχτικό σύστημα καταπολεμά τα βακτηριακά μικρόβια που μπεινουν στο σώμα, όμως σε μερικές περιπτώσεις το ανοιχτικό σύστημα χρειάζεται βοήθεια. Τα αντιβιοτικά είναι ειδικά φάρμακα που χρησιμοποιούνται από τους γιατρούς για να σκοτώσουν τα βακτηριακά μικρόβια. Κάποια αντιβιοτικά εμποδίζουν την αναπαραγωγή των βακτηρίων, ενώ άλλα σκοτώνουν τα βακτηρίδια. Τα αντιβιοτικά βοηθούν σε ασθενείς που προκαλούνται από βακτηρίδια, όπως η μηνιγγίτιδα, η φυματίωση και η πνευμονία. Δεν βλάπτουν τους ισούς, έτσι το αντιβιοτικό δεν βοηθούν σε ασθένειες, όπως το κρυολόγημα και η γρίπη, που προκαλούνται από ιούς.

Πριν ανακαλυφθούν τα αντιβιοτικά τα βακτηριακά μικρόβια σκοτώναν τους ανθρώπους. Αν και σήμερα, οι περισσότερες βακτηριακές λοιμώξεις θεραπεύονται εύκολα με αντιβιοτικά, ωστόσο κάποια βακτηρίδια αντιστέκονται. Με την αυξημένη έκθεση στα αντιβιοτικά τα βακτηρίδια γίνονται ανθεκτικά σ' αυτά. Αυτό σημαίνει ότι οι βακτηριακές λοιμώξεις γίνονται για ακόμη μια φορά απειλητικές για τη ζωή. Μπορούμε να προλάβουμε να συμβεί αυτό με διάφορους τρόπους:

- Να χρησιμοποιούμε αντιβιοτικά μόνο όταν μας τα δίνει ο γιατρός
- Να τελειώνουμε πάντα τη θεραπεία, σύμφωνα με τη συνταγή
- Να μη χρησιμοποιούμε αντιβιοτικά για έναν απλό βήχα ή κρυολόγημα.

Προετοιμασία για τα μαθήματα (5 λεπτά)

Φωτοτυπία ΥΜ.1, ΥΜ.2 και ΕΜ.1 για κάθε μαθητή.

3. ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΛΟΙΜΩΞΕΩΝ

Χρήση αντιβιοτικών και φαρμάκων

ε-θug

Σχέδιο Μαθήματος

1. Αρχίστε το μάθημα εξηγώντας στους μαθητές ότι τώρα πρόκειται να μάθουν πώς να χειρίζονται τις συνηθισμένες λοιμώξεις. Υπενθυμίστε στους μαθητές ότι τα βακτηριακά μικρόβια μας αρρωσταίνουν. Ρωτήστε τους μαθητές για τις δικές τους εμπειρίες όταν είχαν αρρωστήσει, τι αρρώστια είχαν, πώς ένιωσαν και τι θεραπεία πήραν; Πήγαν στο γιατρό ή πήραν κάποιο φάρμακο από το φαρμακείο;
2. Πείτε στους μαθητές ότι πριν πάρουμε φάρμακα θα πρέπει να προσπαθήσουμε να αφήσουμε το σώμα μας να καταπολεμήσει τα βακτηριακά μικρόβια. Εξηγήστε ότι μέσα στο σώμα μας έχουμε ένα αμυντικό σύστημα που καταπολεμάει τα βακτηριακά μικρόβια. Εάν κοιμόμαστε αρκετά και τρώμε σωστά διατηρούμε το αμυντικό μας σύστημα ισχυρό και συνεχίζει να καταπολεμάει τα βακτηριακά μικρόβια.
3. Εξηγήστε, όμως, ότι μερικές φορές, εάν έχουν πολλά μικρόβια στο σώμα, το αμυντικό σύστημα ίσως χρειαστεί βοήθεια. Αυτό συμβαίνει όταν χρειαζόμαστε φάρμακα. Εξηγήστε ότι χρησιμοποιούνται διαφορετικοί τύποι φαρμάκων για να θεραπεύσουν τα συμπτώματα διαφορετικών ασθενειών, π.χ. αντιβιοτικά, παυσίπονα, αντιυπερτασικά, κλπ.
4. Τονίστε στους μαθητές ότι τα αντιβιοτικά είναι ειδικά φάρμακα που χρησιμοποιούνται να τη θεραπεία μόνο των βακτηριακών λοιμώξεων. Τα αντιβιοτικά μας βοηθούν σκοτώνοντας τα βακτηριακά μικρόβια που μας αρρωσταίνουν. Εξηγήστε στα παιδιά ότι διαφορετικά αντιβιοτικά σκοτώνουν διαφορετικά βακτηριακά μικρόβια κι έτσι δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούμε τα αντιβιοτικά άλλων προσώπων γιατί μάλλον δεν θα βοηθήσουν. Θα πρέπει να παίρνουμε μόνο τα αντιβιοτικά που δίνει ο γιατρός σε εμάς τους ίδιους.
5. Εξηγήστε ότι εάν πάρουμε αντιβιοτικά από το γιατρό τότε είναι σημαντικό να ολοκληρώσουμε όλη τη θεραπεία. Εάν δεν τα κάνουμε, μπορεί να μη σκοτωθούν όλα τα βακτηριακά μικρόβια και να αρρωστήσουμε ξανά ή να γίνουν τα βακτηριακά ανθεκτικά.
6. Τα παιδιά θα πρέπει να ξέρουν ότι πολλά άλλα φάρμακα π.χ. παυσίπονα ή αντιβιοτικά χρησιμοποιούνται για να ανακουφίσουν τα συμπτώματα της λοίμωξης όπως πονοκέφαλοι, πυρετός, δυσφορία, κλπ.

Αυτή η δραστηριότητα παρουσιάζεται με μια ιστορία σε σκίτσο. Κάθε ενότητα των σκίτσων περιγράφει μια κατάσταση, όπου πρέπει να ληφθεί μια απόφαση. Οι λέξεις που λέγονται από αυτόν που παίρνει την απόφαση είναι σε πλάγια γράμματα για να την τονίσει. Δείξτε κάθε πλαίσιο στους μαθητές (ή όλα μαζί) ΨΜ 1 και ΨΜ 2 ή ως μεμονωμένα πλαίσια σε έναν λευκό πίνακα ή με προβολέα διαφανειών από τον διαδικτυακό τόπο www.e-thug.gr και συζητήστε εάν αυτός που πήρε την απόφαση έκανε σωστή ή λάθος επιλογή. Οι απαντήσεις βρίσκονται στο ΥΔ 3.

Ελέγξτε την κατανόηση ρωτώντας τους μαθητές τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Ποια είναι η αιτία των λοιμώξεων; Τα βακτηριακά μικρόβια
2. Τι είναι τα φάρμακα; Κάποιες ουσίες που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία μας ασθενειών ή τα συμπτώματά μας ασθενειών.
3. Τι είναι τα αντιβιοτικά; Τα αντιβιοτικά είναι ειδικά φάρμακα που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία των βακτηριακών λοιμώξεων
4. Γιατί δεν πρέπει να χρησιμοποιούμε τα αντιβιοτικά άλλων προσώπων; Διεφορετικά αντιβιοτικά αντιμετωπίζουν διαφορετικές βακτηριακές λοιμώξεις, έτσι τα αντιβιοτικά που δίνονται από το γιατρό για μια περίπτωση μπορεί να μη βοηθήσουν σε μια μελλοντική περίπτωση.
5. Τι μπορεί να συμβεί εάν δεν ολοκληρώσουμε τη θεραπεία μας με τα αντιβιοτικά; Το να μην τελειώσουμε τη θεραπεία με τα αντιβιοτικά μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα να επιβιώσουν τα βακτηριακά που προκαλούν τη λοίμωξη. Αυτά τα βακτηριακά θα έχουν εκτεθεί στη θεραπεία με αντιβιοτικά και θα έχουν «μάθει» πως να «παλεύουν» τα αντιβιοτικά την επόμενη φορά που θα χρησιμοποιηθούν, δηλαδή θα γίνουν ανθεκτικά στη θεραπεία με αντιβιοτικά.

1. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να διεξαχθεί ή ατομικά ή σε ομάδες των 2-4 μαθητών.
2. Δώστε στους μαθητές το ΕΔ 1.
3. Οι μαθητές θα πρέπει να ταυρίσουν τη λέξη στην αριστερή στήλη με τον ορισμό στη δεξιά στήλη.

e-Bug

3. ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΛΟΙΜΩΣΕΩΝ

Χρήση αντιβιοτικών και φαρμάκων

Σημεία Συζήτησης

Η Νανάσσα θα πρέπει να καλύπτει το στόμα της όταν βήχει. Η λοίμωξη μπορεί εύκολα να μεταδοθεί από άτομο σε άτομο με το βήχα και το φτέρνισμα. Ένα φτέρνισμα ταξιδεύει περίπου στα 3-4 μέτρα που ... σημαίνει ότι τα μικρόβια που μεταφέρονται με ένα φτέρνισμα μπορεί να ταξιδέψουν πολύ μακριά και να μολύνουν άλλους ανθρώπους.

Θα πρέπει πάντα να πλένεις τα χέρια σου μετά την τουαλέτα. Πολλά κακά μικρόβια που σε αρρωσταίνουν βρίσκονται στις τουαλέτες. Η καλή ατομική υγιεινή είναι ουσιώστατη για ένα υγιεινό τρόπο ζωής και μπορεί να μειώσει σε μεγάλο βαθμό τη μετάδοση των λοιμώξεων. Μιλέτες έχουν δείξει ότι το καλό πλύσιμο των χεριών μειώνει τις απουσίες από το σχολείο, όχι μόνο από πόνο στο στομάχι αλλά επίσης και από βήχα και κρυολόγημα.

Η Αιμιλία ΔΕΝ θα πρέπει να χρησιμοποιεί τα αντιβιοτικά της αδερφής της. Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι αντιβιοτικών που θεραπεύουν διαφορετικές βακτηριακές λοιμώξεις. Οι γιατροί δίνουν συγκεκριμένα αντιβιοτικά για συγκεκριμένες ασθένειες και στην κατάλληλη ποσότητα για κάθε ασθενή. Το να παίρνεις τα αντιβιοτικά κάποιου άλλου μπορεί να σημαίνει ότι η λοίμωξή σου δεν θα γίνει καλά.

Η κυρία Μαρία θα έπρεπε να είχε πλύνει το τραύμα στο γόνατο του Χάρη για να καθαρίσει κάθε βρωμιά ή μικρόβιο που θα μπορούσε να βρίσκεται πάνω στην πληγή. Η αντισηπτική αλοιφή που βάζουμε στα βαθιά τραύματα μπορεί επίσης να προλάβει τη λοίμωξη. Γενικά δεν υπάρχει ανάγκη να καλύπτονται οι μικρότερες πληγές και αμυχές με επίδεσμο, ο φρέσκος αέρας θα βοηθήσει την επώδυνη.

Ο γιατρός έχει δίκιο. Τα αντιβιοτικά χρησιμοποιούνται μόνο για βακτηριακές λοιμώξεις. Ο βήχας και το κρυολόγημα προκαλούνται από ιούς και σε πολλές περιπτώσεις η φυσική άμυνα της σύμματος θα κατασχετηθεί αυτές τις λοιμώξεις. Άλλα φάρμακα από το φαρμακείο, θα βοηθήσουν τα συμπτώματα του βήχα και του κρυολογήματος.

Είναι σημαντικό για το Χάρη να ολοκληρώσει όλη τη θεραπεία με τα αντιβιοτικά. Το να μην την ολοκληρώσει μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα να μη σκοτωθούν οι βακτηριδίες όπως πρέπει και να γίνουν ανθεκτικά στα αντιβιοτικά στο μέλλον.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Υλικό για το Μαθητή, 18 - 11 - 2008

:e-Bug

1. Η Αιμιλία πήγε στο σχολείο, ενώ δεν αισθανόταν πολύ καλά. Είχε πονοκέφαλο και έτρεχε η μύτη της. Όταν έφτασε στην τάξη κάθισε δίπλα στη Νατάσσα. Γρήγορα αντιλήφθηκε ότι και η Νατάσσα επίσης δεν ήταν πολύ καλά.

Είσαι καλά Νατάσσα;

Όχι και τόσο, αλλά η μαμά μου είπε ότι έπρεπε να έρθω στο σχολείο. Γκουχ, γκουχ.

Και η δική μου τα ίδια. Αλλά δεν βήχω. Εα έπρεπε να καλύπτω το στόμα σου έφρες.

2. Στο διάλειμμα, η Αιμιλία και η Νατάσσα πήγαν στην τουαλέτα. Η Νατάσσα πεινούσε και βιαζόταν να φάει το φαγητό της.

Έλα Αιμιλία, πεινάω!

Περίμενε, πρέπει να πλύνω τα χέρια μου.

Μη μπαίνεις στον κόπο. Πατέ δεν το κάνω και δεν έχω πάθει τίποτα.

3. Κατά τη διάρκεια του διαλείμματος η Αιμιλία συζητούσε με το φίλο της το Χάρη για τον πονοκέφαλο της και τη μύτη της που έτρεχε.

Πραγματικά πονάει και νομίζω ότι θ' αρχίσω να βήχω.

Δεν έχεις κανένα σnehιοτικό στο σπίτι να πάρεις;

Καλή ιδέα. Έχωμε ακόμα μερικά από όταν η αδερφή μου είχε ωτίτιδα.

4. Αφού έφαγαν, τα παιδιά πήγαν έξω να παίξουν. Ο Χάρης έπεσε και έκοψε το γόνατό του πολύ βαθιά.

Έλα εδώ, θα σε πάω να δούμε την κυρία Μαρία.

Ωωωωωωωω! Το γόνατό μου βγάζει αίμα.

Ω χρυσά μου. Για να δω. Δεν είναι πολύ άσχημα. Απλώς θα βάλουμε ένα επίδεσμο πάνω στο τραύμα.

5. Όταν η Αιμιλία πήγε στο σπίτι, η μαμά της αποφάσισε να την πάει στο γιατρό. Ο γιατρός είπε ότι είχε ένα άσχημο κρύωμα.

Πήγαίνε σπίτι και ξεκουράσου στο κρεβάτι, πήρε μερικά παυσίπονα για τον πονοκέφαλο, αν τα χρειαστείς.

Μα είναι άρρωστη, πρέπει να της δώσετε κάποια αντιβιοτικά.

Συγγνώμη, αλλά δεν χρειάζεται.

6. Ο Χάρης δεν πήγε στο σχολείο την επόμενη ημέρα κι έτσι η Αιμιλία σταμάτησε να τον επισκεφθεί, στο δρόμο από το σχολείο στο σπίτι.

Δεν ήσουν στο σχολείο σήμερα, είσαι καλά;

Όχι, το γόνατό μου άρχισε να με πονάει πολύ τη νύχτα και έτσι η μαμά μου με πήγε στο γιατρό. Είπε ότι το τραύμα μου μολύνθηκε.

Ωωω, όχι! Σου έδωσα παυσίπονα.

Όχι, μου έδωσα αντιβιοτικά να καταπολεμήσουν τη λοίμωξη αλλά μου είπε να τα παίρνω μέχρι να γίνω καλά.

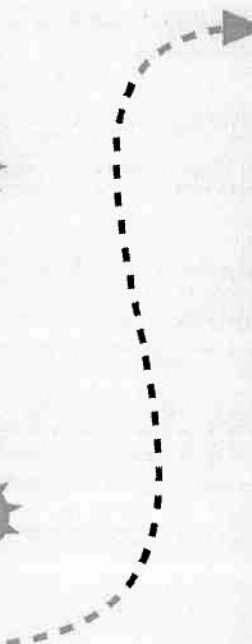
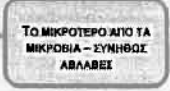

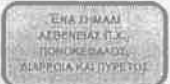

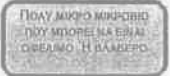

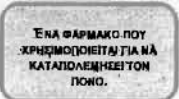

:e-Bug

Λέξο „Περδέρματα“

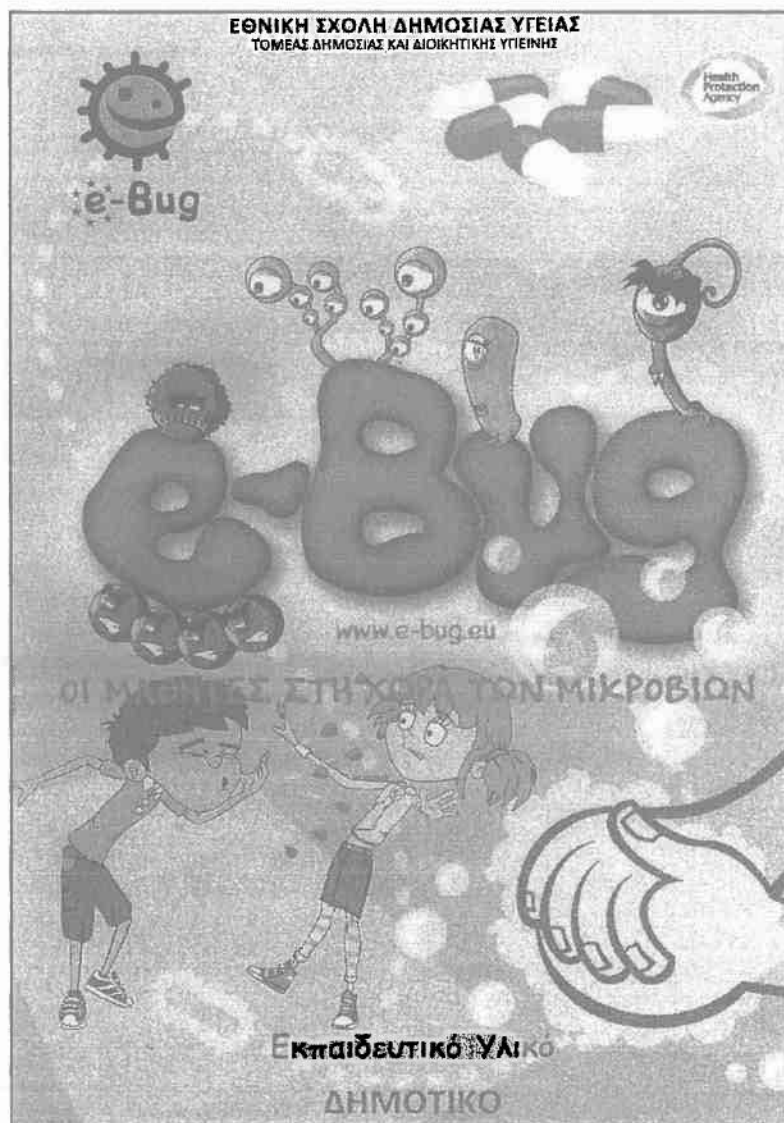
Ο Χάρης είναι πολύ μπλεδεμένος! Μπορείς να τον βοηθήσεις να ταιριάζει τις λέξεις με το σωστό τους νόημα; Ήχει ταιριάξει μόνο ... μία λέξη.

 Αντιβιοτικό		 ΤΟ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΑ ΜΙΚΡΟΒΙΑ – ΣΥΝΗΘΩΣ ΑΒΛΑΒΕΙ
 Βακτηρίδιο		 ΕΝΑ ΦΑΡΜΑΚΟ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΙΑΣ ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ Η ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΥ
 Λοίμωξη		 ΕΝΑ ΣΤΗΛΛΗ ΑΙΣΘΕΝΕΙΑΣ Π.Ε. ΠΟΝΟΚΕΦΑΛΟΣ, ΔΙΑΡΡΟΙΑ ΚΑΙ ΤΥΦΕΛΟΣ
 Φάρμακο		 ΕΙΔΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΟ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΔΟΜΗΛΩΝ ΑΠΟ ΒΑΚΤΗΡΙΔΙΑ
 Παυσίπονο		 ΜΙΑ ΑΙΣΘΕΝΕΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟΒΙΟ
 Τύφ		 ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΟ ΜΙΚΡΟΒΙΟ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΡΘΕΛΜΟ Η ΒΛΑΒΕΡΟ
 Σύμπτωμα		 ΕΝΑ ΦΑΡΜΑΚΟ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΘΕΙ ΤΟ ΠΟΝΟ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ

Έντυπο Υλικό e-bug, Εξώφυλλο

Έντυπο Υλικό e-bug, Οπισθόφυλλο

Η εκπαίδευση των παιδιών στα θέματα της μικροβιολογίας, της υγιεινής και της κατάλληλης χρήσης αντιβιοτικών αναμένεται να ανακόψει την υπερβολική χρήση τους στο μέλλον. Τα παιδιά θα μεγαλώσουν ξέροντας πότε θα πρέπει και πότε δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται τα αντιβιοτικά.

Αυτό το υλικό περιέχει πληροφορίες, προτεινόμενα σχέδια μαθημάτων και πιθανές δραστηριότητες που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη σας για να εμπνεύσετε και να ενημερώσετε τους μαθητές σας.

Αυτό το υλικό μπορεί να διδαχθεί από όλους τους εκπαιδευτικούς σαν αυτοτελές πρόγραμμα αγωγής υγείας ή στα πλαίσια σχετικών μαθημάτων όπως φυσική, μελέτη περιβάλλοντος, κλπ. Οι μαθητές θα γνωρίσουν ότι τα βακτήρια και οι ιοί μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και ότι απλές, ασφαλείς συνήθειες μπορούν να μειώσουν τη μετάδοση τους. Το υλικό αυτό ασπάζεται τη φιλοσοφία της ατομικής ευθύνης για την υγεία μας και το περιβάλλον που ζούμε.

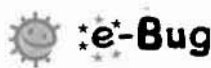
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

City University
London

Συντελεστές Διαμόρφωσης του Υλικού στην Ευρώπη

**Πανευρωπαϊκό εκπαιδευτικό υλικό, σχετικά με
τον κόσμο των μικροβίων και την ασθένεια
Επιστημονικός Υπεύθυνος για την Ελλάδα**

Καθηγήτρια Τζένη Κουρέα - Κρεμαυστινού

Επιμέλεια - Μετάφραση

Δρ. Κυριακούλα Μεράκου

Δρ. Αναστασία Μπαρμπούνη

Δρ. Δήμητρα Γεννηματά

Με τη συμμετοχή και συνεργασία

Ηνωμένο Βασίλειο	Dr. Cliodna AM McNulty, Dr. Donna M. Lecky, Mr. David Farrell, Prof. Julius Weinberg Dr. Patty Kostkova συντονιστής ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού, πανευρωπαϊκά)
Βέλγιο	Prof. Herman Goossens / Dr. Niels Adriaenssens / Dr. Stijn De
Τσεχία	Prof. Jiri Benes / Dr. Tereza Kopfivova Herotova
Δανία	Dr. Jette Holt / Ms. Marianne Noer
Γαλλία	Prof. Pierre Dellamonica / Dr. Pia Touboul
Ιταλία	Prof. Guiseppe Comaglia / Dr. Raffaella Koncan
Πολωνία	Prof. Pawel Grzesiowski / Dr. Anna Olczak- Pienkowska
Πορτογαλία	Dr. Antonio Brito Avo
Ισπανία	Dr. Jose Campos
Κροατία	Dr. Arjana Tambic Andrasevic
Φινλανδία	Prof. Pentti Huovinen
Ουγγαρία	Dr. Gabor Ternak
Ιρλανδία	Dr. Robert Cunney
Λεττονία	Dr. Sandra Berzina
Λιθουανία	Dr. Rolanda Valinteliene
Σλοβακία	Dr. Tomas Tesar
Σλοβενία	Dr. Marko Pokorn

Με την επιχορήγηση της DG - Sanco της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Συντελεστές Διαμόρφωσης του Υλικού στην Ελλάδα

**Αυτό το πρόγραμμα συντονίστηκε από τη Μονάδα
Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας,
του Γραφείου Προστασίας της Υγείας στο Ηνωμένο Βασίλειο**

**Η Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας αποτέλεσε τον εθνικό συνεργάτη,
συμμετείχε στη διαδικασία ανάπτυξης του και ανέλαβε την
προσαρμογή του για την Ελλάδα, με την βοήθεια των παρακάτω
επαγγελματιών εκπαίδευσης και υγείας και μαθητών:**

Δρ. Αλκιβιάδης Βατόπουλος	Καθηγητής Μικροβιολογίας της Δημόσιας Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας
Δρ. Ελένη Κορνάρου	Επιστημονικός συνεργάτης Τομέα Επιδημιολογίας και Βιοστατιστικής, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας
Δρ. Ευάγγελος Μαρίνης	Μικροβιολόγος, επίτιμος διευθυντής μικροβιολογικού εργαστηρίου ΝΝΘΑ «ΣΩΤΗΡΙΑ»
Δρ. Παναγιώτα Γιακούπη	Επιστημονικός συνεργάτης Τομέα Μικροβιολογίας της Δημόσιας Υγείας, Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας
Τζίνα Φαρμάκη	Φοιτήτρια Ιατρικής Σχολής
Σωτήρης Τεργιδής	Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, επιμορφωτής Β επιπέδου ΤΠΕ-Ε
Λένα Καραγεώργου	Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχολική σύμβουλος

Γιάννης Μπαρμπάτσος	Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
Σταυρος Χαϊδεμένος	Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης
Ευαγγελία Καργιώτη	Μαθήτρια Δημοτικού Σχολείου
Μαριέττα Ξαγοράρη	Μαθήτρια Δημοτικού Σχολείου
Αμαλία Κουτσούκου	Μαθήτρια Δημοτικού Σχολείου
Χαρά Κοντοχρήστου	Μαθήτρια Δημοτικού Σχολείου

Γραφείο Αγωγής Υγείας, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Ανωτάτη Σχολή Παιδαγωγικών και Τεχνολογικών Επιστημών (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.)

Το e-Bug θα ήθελε να ευχαριστήσει όλους όσοι παρεχώρησαν την άδεια, να χρησιμοποιήσει υλικό, στο οποίο διατηρούν τα πνευματικά δικαιώματα. Για μια πλήρη λίστα επισκεφθείτε: http://www.e-bug.eu/ebug_sch.nsf/lisenses

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η

Εγκύκλιος Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (ΕΣΔΥ), 3 - 7 - 2008

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΕΔΡΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ & ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΤΣ. ΚΟΥΡΕΑ-ΚΡΕΜΑΣΤΙΝΟΥ

ΠΛΗΡ: Κ. Μεράκου
ΤΗΛ: 213-2010-250

Αθήνα, 3 Ιουλίου 2008

Αγαπητοί εκπαιδευτικοί,

Σας υποβάλλουμε μια δραστηριότητα σχετική με την ατομική υγιεινή και τη συνετή χρήση των αντιβιοτικών και παρακαλούμε να την υλοποιήσετε στις τάξεις (Δ', Ε', Στ' Δημοτικού) κατά την Παγκόσμια Ημέρα των Αντιβιοτικών στις 18 Νοεμβρίου 2008.

Η χώρα μας βρίσκεται ανάμεσα στις πρώτες χώρες στην Ευρώπη στην κατανάλωση αντιβιοτικών, γεγονός που σημαίνει ότι η άσκοπη και μη ορθή χρήση αυτής της κατηγορίας φαρμάκων καθιστά τα μικρόβια ανθεκτικά και τον ανθρώπινο οργανισμό ιδύναμο απέναντί τους.

Η δραστηριότητα αυτή προέρχεται από το εκπαιδευτικό υλικό αγωγής υγείας για την ατομική υγιεινή και τη συνετή χρήση αντιβιοτικών που ετοιμάζεται από ομάδα ειδικών από 18 ευρωπαϊκές χώρες στα πλαίσια Ευρωπαϊκού προγράμματος με τίτλο: «Development and dissemination of a school antibiotic and hygiene education pack and website across Europe» (E-Bug), («Ανάπτυξη και διάχυση εκπαιδευτικού πακέτου και ιστοσελίδας αγωγής υγείας για τα αντιβιοτικά και την υγιεινή στην Ευρώπη»). Οι δραστηριότητες απευθύνονται σε παιδιά ηλικίας 9-11 και 13-16 ετών και θα ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2009.

Από την Ελλάδα συμμετέχει η Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας (Τομέας Δημόσιας & Διοικητικής Υγιεινής) που θα προωθήσει το εκπαιδευτικό υλικό στο Υπουργείο Παιδείας με σκοπό να αποσταλεί στα σχολεία.

Είμαστε στη διάθεση σας για περισσότερες πληροφορίες ή διευκρινίσεις τυχόν χρειαστείτε. Ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Θ

Εγκύκλιος ΥΠΕΠΘ, 6 - 10 - 2008

ΛΕΙΣΗ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΗΣ ΕΛΤΙΣΗ
Αρ. πρωτ.:

ΝΣ: ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΗΣ ΕΛΤΙΣΗ

Βαθμός Ασφαλείας
Αθήνα 6-10-2008
Αρ. Πρωτ. 127767 / Γ7
Βαθ. Πρωτ.

Όλα είναι θέμα Παιδείας
ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ,
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ & ΕΚΠΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ Β' ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
Ανδρέα Παπανδρέου 37
151 80 Μαρούσι
Τηλ. : 210 34 43 004
FAX : 210 34 43 013
E-Mail : to6sede1@ypenpeth.gr
Πληροφορίες: Σ. Θεοδωρίδου
Αικ. Κάρλου

ΠΡΟΣ: Τους Υπεύθυνους Αγωγής
Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης
της Χώρας
(Μεσω των οικείων Δ/νσεων)

Θέμα: «Παγκόσμια ημέρα Αντιβιοτικών»

Σας ενημερώνουμε ότι στις 18 Νοεμβρίου είναι η Παγκόσμια ημέρα Αντιβιοτικών. Έχοντας το ανωτέρω ως εφόρμησης σας αποστέλλουμε έντυπο εκπαιδευτικό υλικό προς αξιοσημείωση του από τους εκπαιδευτικούς. Το παρόν υλικό Αγωγής Υγείας παράχθηκε στο πλαίσιο Ευρωπαϊκού Προγράμματος με τίτλο: «Ανάπτυξη και διάχυση Εκπαιδευτικού Πακέτου και ιστοσελίδας Αγωγής Υγείας για τα Αντιβιοτικά και την υγιεινή στην Ευρώπη».

Παρακαλούμε για τις δικές σας ενέργειες.

Συν: Δεκαέξι (16) σελ.

Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

- 1) Δ/νση ΣΕΠΕΙΑ
- 2) Τμήμα Β' Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής Αγωγής

Ποτέ Αντίγραφο
Από τη Διεύθυνση Διδακτικού
Τμήμα Διευτησίας & Πρωτοκόλλου

ΜΟΤΖΑ ΜΑΤΑΙΩΝΗ Κ. Β/ΝΟ:

Αν υπάρχει το καμπύλινο σύμβολο, χωρίς αντί:

- Το προϊόν περιέχει μέταλλα (το προϊόν, όπως και, ως εκ τούτου, περιέχει μέταλλα) και ορισμένα από αυτά είναι κοινά με τα φάρμακα. Τα μέταλλα αυτά είναι:
 - Το μέταλλο που περιέχει το προϊόν, είναι κοινό με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
 - Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
 - Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
- Εάν, για την ίδια περίπτωση, το προϊόν περιέχει μέταλλα, τότε το προϊόν περιέχει μέταλλα.
- Εάν, για την ίδια περίπτωση, το προϊόν περιέχει μέταλλα, τότε το προϊόν περιέχει μέταλλα.

Υπάρχει ή όχι στο προϊόν:

- Το προϊόν περιέχει μέταλλα (το προϊόν, όπως και, ως εκ τούτου, περιέχει μέταλλα) και ορισμένα από αυτά είναι κοινά με τα φάρμακα. Τα μέταλλα αυτά είναι:
 - Το μέταλλο που περιέχει το προϊόν, είναι κοινό με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
 - Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
 - Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Το προϊόν περιέχει μέταλλα (το προϊόν, όπως και, ως εκ τούτου, περιέχει μέταλλα) και ορισμένα από αυτά είναι κοινά με τα φάρμακα. Τα μέταλλα αυτά είναι:

Αν υπάρχει αντίστοιχο:

- Το προϊόν περιέχει μέταλλα (το προϊόν, όπως και, ως εκ τούτου, περιέχει μέταλλα) και ορισμένα από αυτά είναι κοινά με τα φάρμακα. Τα μέταλλα αυτά είναι:
 - Το μέταλλο που περιέχει το προϊόν, είναι κοινό με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
 - Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
 - Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
- Εάν, για την ίδια περίπτωση, το προϊόν περιέχει μέταλλα, τότε το προϊόν περιέχει μέταλλα.
- Εάν, για την ίδια περίπτωση, το προϊόν περιέχει μέταλλα, τότε το προϊόν περιέχει μέταλλα.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Το προϊόν περιέχει μέταλλα (το προϊόν, όπως και, ως εκ τούτου, περιέχει μέταλλα) και ορισμένα από αυτά είναι κοινά με τα φάρμακα. Τα μέταλλα αυτά είναι:

Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα. Τα μέταλλα αυτά είναι:

- Το μέταλλο που περιέχει το προϊόν, είναι κοινό με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
- Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.
- Τα μέταλλα που περιέχονται στο προϊόν, είναι κοινά με τα φάρμακα που περιέχουν μέταλλα.

 Εάν, για την ίδια περίπτωση, το προϊόν περιέχει μέταλλα, τότε το προϊόν περιέχει μέταλλα.

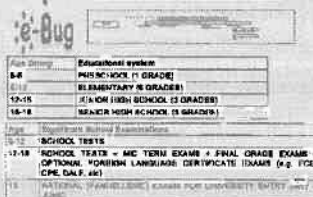
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΑ

e-bug Implementation in Greece

E-Bug IMPLEMENTATION IN GREECE

D. Gennimata, K. Merakou, A. Barbouni and J. Kremastinou
National School of Public Health, Athens, Greece

The educational structure in Greece

Microbiology in the science curriculum of junior and senior schools, relevant to the e-Bug project.

Grade	Topic	Sub topics related to e-Bug
Junior	Microbes	Ants of the ecosystem Ants of disease Cells: Structure and Function
Senior	Microbiology	Phases of life Infection and disease agents

It is planned that both packs (2100 copies of each pack) will be distributed to all regions of the country, through Health Education departments, in Regional Offices of the Ministry of Education

Endorsement from Ministry of Education & Ministry of Health and Social Solidarity has been acquired and logos of both Ministries will be included in the printed packs

Actual Implementation plan - Flyers, conferences, teacher networks etc:

- ★ Elementary and Junior High School teachers have agreed to bring the development and publication of e-Bug educational resource into discussion among Elementary and Junior High School Teachers Associations, respectively, to promote the educational material and website among their members and the schools.
- ★ The Department of Pedagogics, School of Pedagogic and Technological Education (ASPANTE), Athens, Greece and the Faculty of the annual "Counselling and Vocational Orientation Certification Programme" for teachers in both primary and secondary schools support our efforts, by agreeing to inform the teachers that attend the course, about the pack and involve them in its implementation
- ★ e-Bug was presented at the 19th Panhellenic Congress of the Greek Society for Social Pediatrics and Health Promotion, in October 2007 and has been accepted to be presented at the International Scientific Conference eRA-4 for the contribution of Information Technology to Science, Economy, Society and Education, in September 2008.
- ★ The section of the pack titled: "Treatment of Infection: Antibiotics and Medicine" was translated and sent to the Ministry of Education to distribute to schools all over the country, for the European Antibiotic Awareness Day (18 November 2008), for teachers to implement in class that day, both in elementary and junior high schools.
- ★ The topic "The evaluation of e-Bug as an educational resource in elementary schools", was assigned to three postgraduate students, as two separate dissertation thesis projects [one at the National School of Public Health (NSRF), and the other at the Department of Pedagogics, School of Pedagogic and Technological Education (ASPANTE)], in Greece.

For e-bug working group to become successful it is
crucial, for their time and dedication, to
the Ministry of Education and the Ministry of
Health and Social Solidarity
all Educational and Health Institutions and Scientific
Societies.

It is needless to say that translation and adaptation
of this educational resource into Greek, wouldn't
be feasible without the constructive suggestions
and contribution from students and teachers, in all
schools that expressed interest to use the
e-bug project.

Image of covers in Greek

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΒ

Ερωτηματολόγιο έρευνας

1 Πόσο διασκεδαστική βρήκατε αυτή τη δραστηριότητα εσείς και η τάξη σας; Παρακαλώ κυκλώστε

Καθόλου	1	2	3	4	5	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	-----------

2 Πόσο πρακτική βρήκατε την δραστηριότητα και το σχεδιασμό του μαθήματος, π.χ. ήταν ευκολη στη χρήση, κατανοητή, λογική, ενδιαφέρουσα κ.λπ.

3 Αυτό το τμήμα του e-bug ανταποκρίνεται στους στόχους του μάθησης; Όλοι οι μαθητές θα:

- ξέρουν ότι δεν χρειάζονται όλες οι αρρώστιες φάρμακα
- ξέρουν ότι το σώμα μπορεί να θεραπευσει μία μόλυνση μόνο του
- ξέρουν ότι μερικές φορές το σώμα χρειάζεται βοήθεια από αντιβιοτικά
- καταλάβουν ότι αν συνταγογραφούνται αντιβιοτικά, πρέπει να τελειώσουν τη σειρά

4 Η δραστηριότητα και ο σχεδιασμός του μαθήματος εκπλήρωσαν τις ανάγκες του προγράμματος; Αν όχι, γιατί;

5 Σας πήρε το μάθημα;

Χρόνος διδασκαλίας.....

Χρόνος προετοιμασίας.....

6 Ήταν η δραστηριότητα κατάλληλη για την ηλικία της ομάδας σας; Παρακαλώ σχολιάστε: ΝΑΙ..... ΟΧΙ.....

7 Πώς θα βελτιώνατε αυτό το μάθημα;

8 Θα προτείνετε αυτή τη δραστηριότητα σε άλλους ή θα την χρησιμοποιούσατε στο μέλλον; ΝΑΙ..... ΟΧΙ.....

9 Μπορείτε να προτείνετε άλλα θέματα για τα οποία αυτή η δραστηριότητα θα ήταν χρήσιμη;

10 Νομίζετε ότι κάποιες από τις πληροφορίες αυτής της ενότητας ήταν περιττές;

11 Χρησιμοποιήσατε την ιστοσελίδα για αυτό το μάθημα;
ΝΑΙ..... ΟΧΙ..... Παρακαλώ σχολιάστε:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΓ

Γραπτά Μαθητών - Μεταξιολόγηση μετά την Εφαρμογή της Δράσης (18 - 11 - 2008)

ANTIBIΩΣΗ - ANTIBIOTIKA

«Στη ζωή μας χρησιμοποιούμε αντιβιοτικά. Τα αντιβιοτικά είναι φάρμακα που χρησιμοποιούν οι γιατροί για να αντιμετωπίσουν τα παθογόνα μικρόβια. Όταν ο οργανισμός μας έχει έλλειψη αντισωμάτων, καλών μικροβίων και άλλων χρήσιμων μικροβίων χρησιμοποιούμε τα αντιβιοτικά. Τα αντιβιοτικά τα χρησιμοποιούμε σαν πρόσθετο στρατό στον οργανισμό μας. Τα αντισώματα επίσης μπορούν να πολλαπλασιαστούν ανάλογα με τις τροφές μας.»

«Τα αντιβιοτικά χρησιμοποιούν για να σκοτώσουν τα μικρόβια. Αλλά κάνουν πολύ κακό στην υγεία και γι' αυτό δεν κάνουν να το χρησιμοποιούμε πολλές φορές. Πρέπει να το αφήσουμε να περάσουν μερικές εβδομάδες για να το καταπολεμήσει ο οργανισμός μας. Γι' αυτό όλοι οι άνθρωποι πρέπει να είμαστε προσεχτικοί με αυτά.»

«Ο οργανισμός ενός ανθρώπου έχει αντισώματα, το ίδιο συμβαίνει και με τους άλλους ανθρώπους. Άμα δεν έχουμε πολλά αντισώματα τα μικρόβια παραμένουν και πηγαίνουμε στο γιατρό και μας δίνει αντιβιοτικά, δηλαδή φάρμακα που πολλαπλασιάζουν τα αντισώματα. Για αυτό υπάρχουν τα αντιβιοτικά.»

«Εχθές ήταν η μέρα των αντιβιοτικών. Τα αντιβιοτικά είναι φάρμακα που τα παίρνουμε εμείς οι άνθρωποι για τις διάφορες αρρώστιες. Για να πάρουμε αντιβιοτικά πρέπει να έχουμε πάει στο γιατρό πρώτα. Τα αντιβιοτικά δεν είναι καλό να τα παίρνουμε χωρίς λόγο, γιατί μπορούν να προκαλέσουν διάφορους πόνους.»

«Κατά τη γνώμη μου πιστεύω ότι τα αντιβιοτικά είναι φάρμακα έτσι ώστε να αναρρώνουμε και να γινόμαστε καλά. Οι γιατροί, μας δίνουν τα κατάλληλα για την αρρώστια μας όπου τα βρίσκουμε στο φαρμακείο. Συνήθως τα παίρνουμε μία με μιάμιση βδομάδα. Πρέπει να ακούμε καλά τις συμβουλές των γιατρών μας και όχι να τα παίρνουμε για λιγότερες μέρες και με περισσότερη ή λιγότερη ποσότητα. Επίσης υπάρχουν

βαριές και ελαφριές αντιβιώσεις ανάλογα με τις αρρώστιες. Αν θέλουμε λοιπόν να γινόμαστε καλά, καλό είναι να ρωτάμε τους γιατρούς μας για πληροφορίες και αν μας πει ότι έχουμε κάποια βαριά αρρώστια να πάρουμε αντιβίωση.»

«Τα αντιβιοτικά μας κάνουν καλό όταν έχουμε μια σοβαρή ασθένεια. Για να τα πάρουμε τα αντιβιοτικά πρέπει πρώτα να πάμε στο γιατρό και να μας πει ποιες μέρες θα τα πάρουμε και για πόσο καιρό. Αν δεν ακολουθήσουμε τις οδηγίες του γιατρού δηλαδή πόσο καιρό και πόσες μέρες θα πάρουμε το αντιβιοτικό, δεν θα γίνουμε καλά από την ασθένεια. Ο γιατρός μας συμβουλεύει να παίρνουμε το αντιβιοτικό για μια εβδομάδα καθημερινά. Έτσι για να γίνουμε καλά πρέπει να πίνουμε το αντιβιοτικό και να μην το σταματήσουμε αν δεν έχει τελειώσει η εβδομάδα.»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΑ

Γραπτά Μαθητών - Προκαταρκτική Αξιολόγηση πριν την Εφαρμογή της Δράσης (18 - 11 - 2008)

ΑΝΤΙΒΙΩΣΗ - ΑΝΤΙΒΙΟΤΙΚΑ

«Αντιβίωση παίρνουμε όταν μας πονάνε τα πνευμόνια από την μπίρα. Αντιβίωση παίρνουμε όταν έχουμε γρίπη και βήχουμε.»

«Την αντιβίωση τη χρησιμοποιούμε σε διάφορες ασθένειες. Δηλαδή όταν έχεις μεθύσει την άλλη μέρα πονάει το κεφάλι και παίρνεις την αντιβίωση και δεν σου πονάει το κεφάλι.»

«Αν συλλαβίσουμε τη λέξη αντιβίωση θα σχηματιστεί η λέξη αντί και βίωση. Δεν ξέρω όμως τι σημαίνει αυτή η λέξη. Είναι ένα καλό προϊόν που το παρέχει ο άνθρωπος.»

«Τα αντιβιοτικά τα παίρνει ένας άνθρωπος όταν είναι άρρωστος. Τα αντιβιοτικά μπορούμε να τα συναντήσουμε σε διάφορες μορφές. Σε υγρή μορφή και σε χάπια. Τα αντιβιοτικά δημιουργήθηκαν πριν αιώνες από επιστήμονες που μελέτησαν πολύ σκληρά για να ανακαλύψουν τα φάρμακα.»

«Αντιβίωση: την παίρνω όταν αρρωσταίνω. Αντιβιοτικά: είναι τα χάπια που παίρνουν οι μεγάλοι.»

«Αντιβιοτικά είναι τα φάρμακα που παίρνει κάποιος άνθρωπος ή τα δανείζεται.»

«Όταν έχω γρίπη παίρνω αντιβιοτικά χάπια. Πρέπει να παίρνεις την αντιβίωση όταν είσαι άρρωστος. Όταν δεν είσαι πολύ άρρωστος δεν πρέπει να πεις αντιβιοτικά χάπια γιατί δεν αντιδρά καλά ο οργανισμός.»

«Εγώ όταν αρρωσταίνω παίρνω αντιβίωση. Η αντιβίωση είναι ένα σιρόπι που το πίνουμε.»

«Η αντιβίωση είναι φάρμακα που πάμε στο φαρμακείο για να τα πάρουμε. Τα παίρνουμε όταν δεν είμαστε καλά. Τα παίρνουμε πρωί - μεσημέρι - βράδυ.»

«Τα αντιβιοτικά είναι σιρόπια.» ;

«Αντιβίωση παίρνω πάντα όταν έχω πυρετό και ανακατεύομαι.

Παίρνω OTRIVIN όταν έχω μύξες. Παίρνω ντεπόν όταν έχω πονοκέφαλο.

Παίρνω καραμέλες HOLS όταν έχω βραχνιάσει. Παίρνω χάπια SEGLOYLAR γιατί έχω βήχα και τα παίρνω κάθε βράδυ.»

«Τις αντιβιώσεις τις συστήνουν οι γιατροί και μερικοί που το ξέρουν δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς. Άλλους τούς νοιάζει, να παίρνουν τα λεφτά μόνο.»

Το βιβλίο στην προσπάθειά του να δώσει απαντήσεις για το ζητούμενο της εκπαιδευτικής κοινότητας «πώς να κάνουμε το σχολείο ελκυστικό και πώς οι μαθητές να αποκτήσουν όχι μόνο ακαδημαϊκές αλλά και κοινωνικές δεξιότητες», εμπλέκει με πρωτότυπο τρόπο τις Νέες Τεχνολογίες και τη Συμβουλευτική στην εκπαίδευση. Ο ρόλος του δασκάλου είναι πια και συμβουλευτικός. Κάνοντας ο ίδιος την ενδοσκόπησή του μπορεί να αποφύγει την επαγγελματική του εξουθένωση, συνθήκη που ισχύει ενδεχομένως και για κάθε εργαζόμενο.

Το σύγγραμμα γράφηκε με αφορμή μικρής εμβέλειας έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 300 μαθητές, στις τάξεις Δ', Ε', και ΣΤ', τεσσάρων Δημοτικών Σχολείων Φθιώτιδας και Βοιωτίας, με αφορμή την 18η Νοεμβρίου 2008, Ευρωπαϊκή Ημέρα για τα Αντιβιοτικά, αξιοποιώντας την Ευρωπαϊκή Ιστοσελίδα www.e-bug.eu.

«Στη σημερινή, λοιπόν, κοινωνία της πληροφoρίας και των νέων τεχνολογιών, η πολιτεία με τους ταγούς της, έχει την ευθύνη να εκπαιδεύσει πολίτες με τέτοιες δεξιότητες, ώστε να μπορούν να διαχειριστούν καταστάσεις σύνθετες στη ζωή τους και να μην οδηγούνται στην περιθωριοποίηση. Η πολιτεία έχει την ευθύνη να βάλει πρώτα το μαθητή και δίπλα του έναν εκπαιδευτικό - σύμβουλο με κίνητρα, για να δραστηριοποιείται και σε καινοτομίες, για μια εκπαίδευση μπροστά, από και μέσα στις παγκόσμιες εξελίξεις. Στόχος πάντα ο μαθητής «ολόπλευρα», χωρίς κινήσεις εντυπωσιασμού. Επιβάλλεται η σύγχρονη Παιδαγωγική και Συμβουλευτική, να κυριαρχούν ξεκάθαρα στην εκπαιδευτική πρακτική, έτσι ώστε τα μηνύματα που εισπράττουν οι μαθητές να μην είναι αντιφατικά και διφορούμενα».

ISBN 978-960-93-2675-9